

ПОЛИТИКИНИ

БРОЈ
1413

ЗАБАВНИК

8
динара

26.1.1979. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XL

Ripley

Веровати или не!

11-5

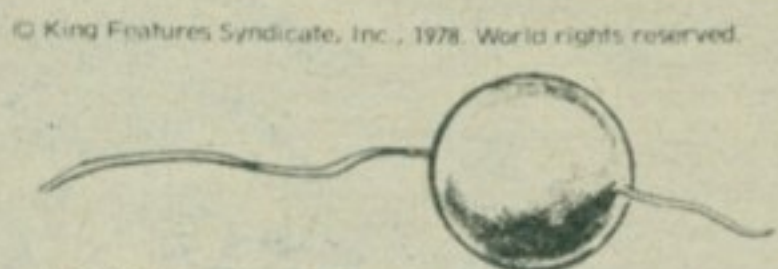
ЛИШЊЕ БАНАНА

У КОНДУРАСУ
ВИШЕ
ЈЕ
ОД
ТАМОШЊИХ
СТАНОВ-
НИКА.

КАМЕНА КЉУЧАОНИЦА

У БЛИЗИНИ
СИНДА,
У ПАКИСТАНУ,
ВАЈАРСКО ЈЕ
ДЕЛО
ПРИРОДЕ.

КОРЕН

КОЈИ ЈЕ РАСТАО
КРОЗ ПУМЕНУ ЛОПТУ
НАШАО ЈЕ
КРИСТОФЕР ЛАПЛАНТ
ИЗ ПЕПЕРЕЛА
(САД).

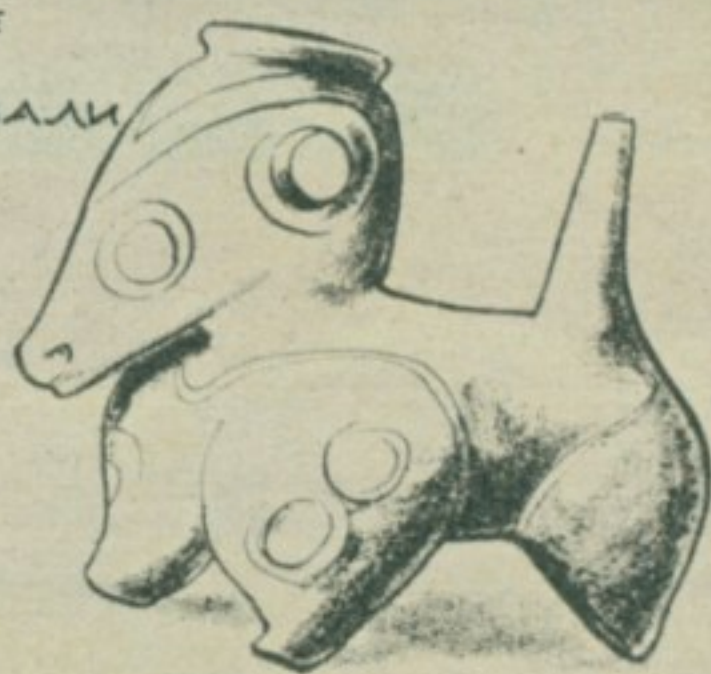

ЧОВЕК КОМЕ СЕ ЗЛОЧИН ИСПЛАТИО

ТОМАС БЛАД, КОЈИ ЈЕ ПОКУШАО
ДА ИЗ ЛОНДОНСКОГ ТАУЕРА
УКРАДЕ ЕНГЛЕСКИ КРУНСКИ
НАКИТ И ДА УБИЈЕ КРАЉА
ЧАРСА II,
ДОБИО ЈЕ ОПРОШТАЈ ОД
ТОГ ИСТОГ КРАЉА, БИЛО
МУ ЈЕ ВРАЋЕНО КОНФИС-
КОВАНО ИМАЊЕ, ПА ЧАК И
ОДРЕЂЕНА ДОЖИВОТНА
ПЕНЗИЈА.

ПОГРЕБНЕ КЕРАМИЧКЕ УРНЕ

СТАРЕ
МАЈЕ
СУ
ИЗРАЂИВАЛИ
У
ОБЛИКУ
ЖИВО-
ТИЊА.

РОЈАЛ Тајлер

(1757-1826)
АУТОР
"КОНТРАСТА",
ПРВОГ УСПЕШНОГ
АМЕРИЧКОГ
ДРАМСКОГ ДЕЛА,
УВЕК ЈЕ ПИСАО
АНОНИМНО ЈЕР
ЈЕ БИО ЧУВЕНИ
ПРАВНИК, А
БАВЉЕЊЕ ПОЗО-
РИШТЕМ СМАТ-
РАЛО СЕ НЕ-
ПРИЛИЧНИМ
ЗА ЉУДЕ
ЊЕГОВОГ
ПОЛОЖА-
ЈА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● чувено мексичко археолошко налазиште Теотиуакан, у близини града Мексика, било је некада главни центар Толтека (6-11 века). Ту се налази и ве-

лики храм толтечког бога и легендарног владара Кецакоатла коме се приписује да је први увео културу кукуруза и календар.

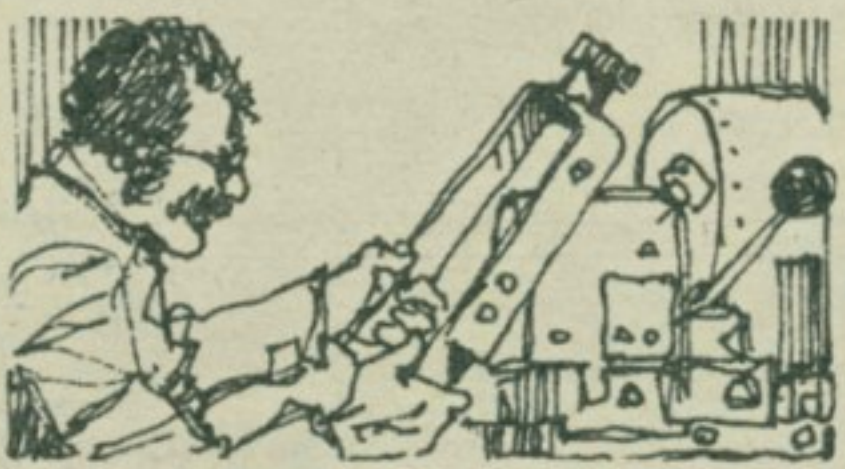
● слепуља је риба која наноси велику штету улову неких врста риба, нарочито бакалара, ослића и скуша. То је паразит издуженог облика, као црв не

дужи од 75 сантиметара. Рибари понекад наиђу на рибу која је потпуно шупља, а када је мало протресу из ње испада

слепуља која се, када се увуче у рибу, понаша као прави термит остављајући нетакнуту спољашност своје „жртве“.

● конструктор првих парних машина и проналазач „Папеновог лонца“, то јест лонца за брзо кување, како се још назива, је Француз Дени Папен, који је био лекар али је напустио свој позив да би се посветио физици.

● становници Валвис Беја у југозападној Африци никада се не приближавају светионику без кишобрана, чак и када су ноћи потпуно ведре. Светлост привлачи јата птица које ударају о стуб светионика и оне свешћене падају на земљу.

● од свих риба најзначајније место у људској исхрани заузима харинга која представља основну намирницу становника северних земаља.

● борба с биковима била је позната још у старом веку код Египћана, у Грчкој и у Риму.

У средњем веку била је нарочито распрострањена међу Маварима који су је и одомаћили на Иберијском полуострву.

● парадајз садржи чак 93 процента воде, док млеко, на пример, има само 87 процената.

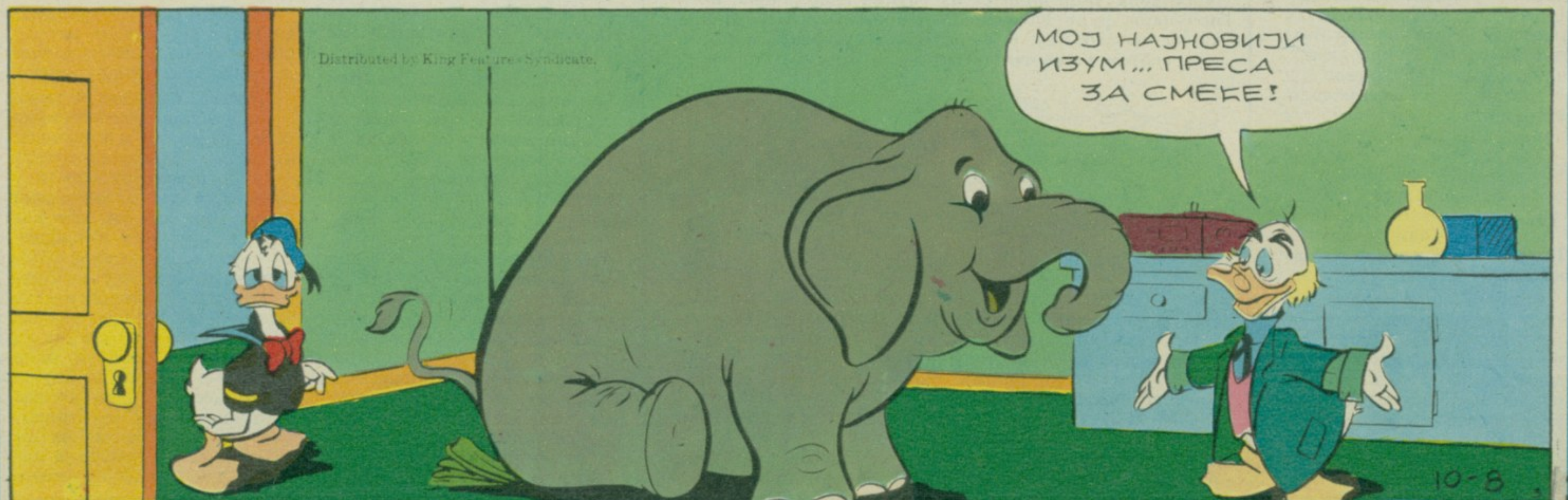
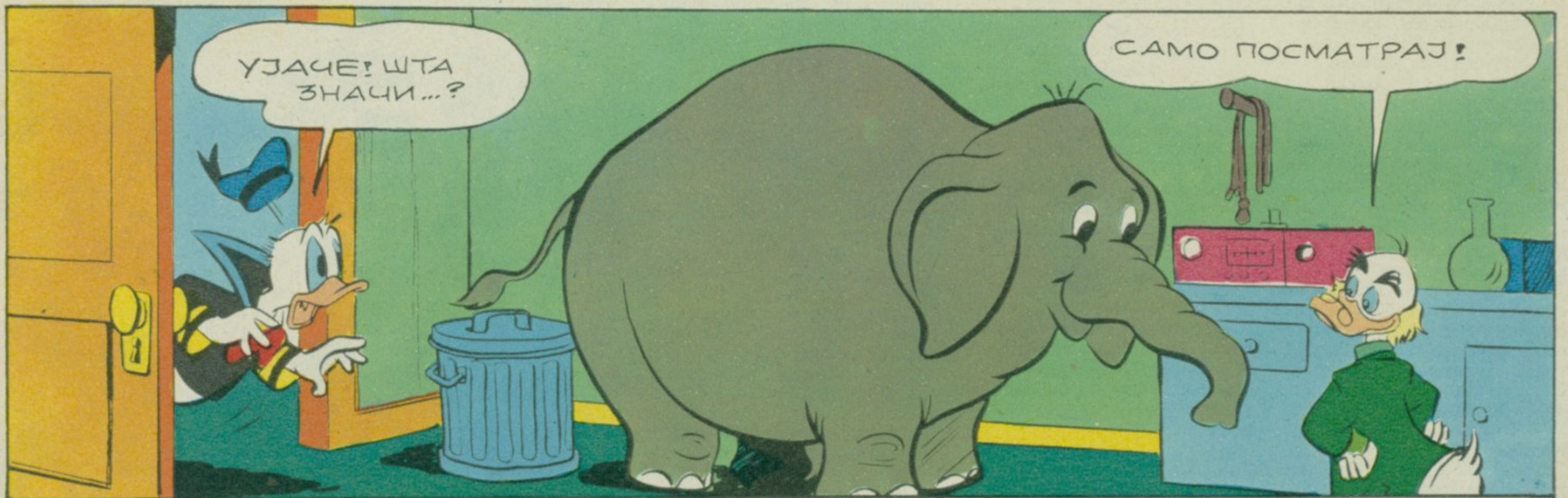

● бразилска фудбалска репрезентација је једина учествовала на свим до сада одржаним светским првенствима у овом спорту.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

НИШАНИ! СТРЕЉАЈ!

Однекуд из мрака зачу се пуцањ. За њим још један.

— На замљу! Сви! — загреме бугарски поручник Куцаров а одмах затим — Војници, напред!

Скојевац Петко Велковски осети како се конопач којим је био везан за остале другове затеже. Само тренутак касније и он се нашао на земљи. Преко њега пао је неко, ко, то није могао да види. А и он сам, налазио се испод нечије ноге.

— Пушке на готове! — командовао је Куцаров.

Шта то значи било је јасно и Петку и целој тој групи свезаних људи која је лежала наспред друма, на пола пута између Прилепа и села Дабнице.

— Нишани! — још једном ноћни мук пресече глас бугарског поручника.

Петко, лежећи усред те гомиле меких, топлих и непомичних тела, осети како га нека невидљива рука граби за грло и све јаче стиска, тако да ни плувачку није могао да прогут.

— Стрељај! — нареди Куцаров.

Тридесет црних, у мраку једва видљивих цеви подиже се у висину човечјих груди и из њих сукну пламен. Петко зажмури и стисну зубе: ко зна колико је од тих 150 метака намењено њему?

Човек поред њега се трже и из груди му допре крклање. И она нога испод које је лежао, пружи се нагло па се згрчи. С леве стране до ушију му допре уздах, на пола угушен. Петко још јаче притисну лице у шљунак. Истог тренутка осети врелину на врату а одмах затим топла и лепљива крв поче да му натапа кошуљу.

»ДРСКОСТ« НА СМРТ ОСУЂЕНИХ

Петко покуша да дигне главу, хтеде и он, као и остали рањени да викне: „Живела Комунистичка партија! Живели партизани! Живела Македонија!“, али отежало, мртво тело друга које га је притискало, остави га прикованог за земљу.

Уто се поново зачу глас Куцарова. Подрхтавао је од беса због невиђене „дрскости“ македонских родољуба.

— Сад ћу вам ја дати и Партију и партизана и Македонију! — урлао је.

Мада му је у ушима зујало, Петко је сасвим јасно разабрао наредбу бугарског поручника тројици војника да ставе бајонете на пушке и „избоду сваког ко даје знаке живота“. „Па ово је звер, не човек“, прошапта младић у земљу, док му се кожа јежила и од саме по-

— ЗНАМО ДА У ОКОЛИНИ ИМА ПАРТИЗАНА. АКО НАС НАПАДНУ, МОРАТЕ ДА СЛУШАТЕ МОЈУ КОМАНДУ — НАРЕДИО ЈЕ БУГАРСКИ ПОРУЧНИК КУЦАРОВ ГРУПИ СВЕЗАНИХ МАКЕДОНАЦА. АЛИ, НИЈЕ УСПЕО ДА ИХ ЗАВАРА: СВИ СУ ЗНАЛИ ДА ЋЕ ТОБОЖЊИ НАПАД БИТИ САМО ЗНАК ЗА ЊИХОВО СТРЕЉАЊЕ.

мисли на хладно, тврдо се-
чиво.

„Да ме је бар метак у срце погодио“, размишљао је, напето ослушкујући шкрипу чизама по шљунку. А она је постајала све ближе, јаснија... „Сад ће и мене“, прошапта у себи, осећајући како преврћу тело до њега. Укочи се и задржа дах. Истог тренутка кожу на грлу му додирну оштар врх бајонета, разре-
за је и зари се у топло, дрхтаво месо. Петко угуши у себи крик и остаде нем, непомичан. Исто онако на-
гло како је забио бајонет, бугарски војник га извуче. А онда, помамно ударајући око себе, поново га зари у Петка, али овог пута у врат.

Ни сада се осамнаестогодишњи скојевац не покрену: само још чвршће стисну очне капке, по трећи пут у овој ноћи доживљавајући тај ужасни, ни са чим упоредиви осећај блиске смрти. Па ипак, упркос њему, трудио се да не мисли на тај

шиљак што је продирао све даље и дубље, кидао влакна и пресецао капиларе.

УСТА ПУНА ПЕСКА

И док му је из рана на грлу и врату липтила крв и својим тешким, загушујућим мирисом пунила ноздрве, Петко осети како се врх бајонета зауставља а онда повлачи назад. Али, ни сада се не покрену, ничим не показује да је жив.

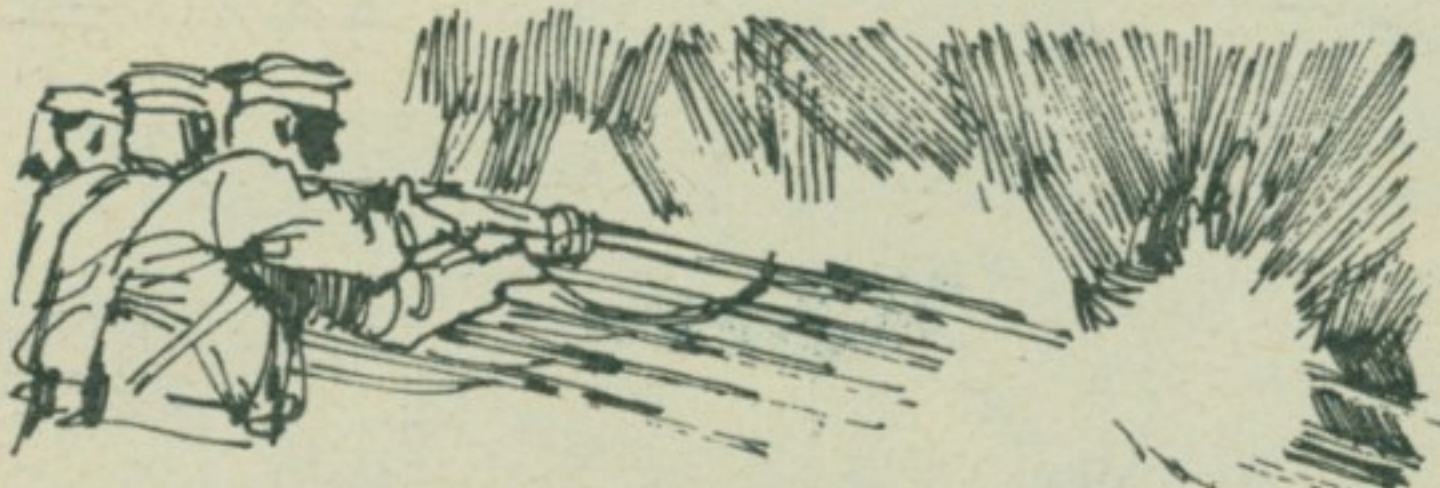
Тако нем, непомичан остаде и кад га са средине одвукоше на ивицу друма и бацише лицем у песак. Ситна зрна испунише му очи и уста. Петку се учини да ће се угушити од њега и док је покушавао да га испљуне, тројица војника бацише преко њега један од лешева. Петко осети како му се у глави мути што од ужаса, што од бола који је постајао све јачи. Па ипак све време био је потпуно свестан свега што се око

★★ ПОСЛЕДЊА ЖЕЉА ★★

У магацин у којем је баш тог јутра почео да ради, упала су двојица полицијаца и један агент. Док су га водили у команду полиције, помислио је да хоће да га испитују о брату Ђорђу који је био у партизанима. Међутим, тад су га повели у жандармеријску станицу, а одатле у затвор у кругу касарне, пошто је онај у граду већ био пун комуниста, скојеваца и симпатизера НОБ-а.

Затвор се састојао од само две просторије: прва, већа, служила је као стражара, а друга, мања, била је намењена затвореницима. Она је била препуна људи који су стајали лицем окренути зиду. Нико од њих није смео, макар колико био мучен на саслушању, да седне, још мање да легне.

У првом тренутку, Петко Велковски није био у стању да препозна многе другове: њихова, крвљу подливена лица била су од батина избличена, коса почупана, руке натечене, спржених ноктију. И као да све ово већ није било довољно, бугарска полиција није својим затвореницима давала ни храну ни воду.

У суботу по подне, 19. септембра 1942. године, стигли су команданти окружне полиције из Битоља и Прилепа, командант гарнизона и „одговорно“ лице из државне безбедности, поручник Куцаров.

Утегнутих униформи, сјајно изгланцаних чизама, љубазно су се распитивали:

— ИМАТЕ ЛИ ХРАНУ, ВОДУ? ДА ЛИ ВАС ПУШТАЈУ У ШЕТЊУ?

Нико није одговорио. Сви су знали да су ова питања заправо последње жеље осуђених на смрт.

њeга дешава. Чак је почео да се нада спасењу кад је, по „обављеном послу“, Куцаров наредио тројици војника да остану и чувају гомилу мртваца док се он са осталима не врати из Прилепа са другом групом „бандита“.

Петко је сачекао да се и Куцаров са војницима и стражарска тројка удаље и тек онда почео полако да се извлачи испод лешева који су га притискали. Опрезно је подигао главу и угледао жар цигарета на малој узвишици изнад друма. „Сад, кад је знао где се тројица Бугара налазе, одлучио је да крене на супротну страну од њих, ка сувом кориту Дабничке реке. Од њега га је делило само неколико метара, па ипак, прошла је, како му се чинило, читава вечност пре него што му се примакао. Али, сада је искрсла нова препрека: дно је било исувише дубоко

а до њега се спуштала стрма обала, ту и тамо обрасла понеки жбуном.

ШТО ДАЉЕ ОД ДРУМА

Петко је знао да назад не може: зато се пребацио преко ивице, ухватио за шибље и почео да клизи

наниже. Међутим, танке границе нису могле да га задрже: откинуле су се и он се, уз буку, сурвао доле.

Котрљање камена натера тројицу Бугара да скоче.

— Ко је тамо? — продера се један од њих и не добивши одговор поче да гледа унаоколо. Нигде никог.

— Река! Сигурно је тамо! — повикаше истовремено остала двојица и потрчаше ка обали. Неколико тренутака нетремице су зурили у мрак а онда, приметивши тамну прилику на дну корита, испалише у том правцу неколико метака. Срећом, ниједан не погоди Петка. Нашавши заклон у удубљењу које је под обалом излокала вода, он сачека да прође неко време а онда се извуче и поче да бауља преко песка. Сваки покрет причињавао му је страхо-
вит бол али се он на то није обазирао. Грабио је напред, што даље од места

на којем су се налазили бугарски војници.

И већ је помислио да ће га снага издати и да ће остати на дну реке, на милост и немилост разбеснелих гомилаца, кад је стигао до неке бразде што се стрмо спуштала низ обалу. Ни сам не знајући како, успео је да се уз њу успентра. Дахући тласно, легао је за тренутак да се одмори, али меци који су звиждали свуд око њега, натераше га да се поново покрене. Потрчао је право напред и улетео у њи ву засађену дуваном. Широки, необрани листови сакрише га од погледа војника. Пробијајући се кроз њих успео је да се одмакне далеко од обале и дочепа об-

лижњег шумарка. Али, ни ту се није зауставио: тетурајући, падајући, пузећи, ишао је даље, што даље од бугарских војника, њихових пушака, бајонета, покланих другова, друма на топлоеног њиховом крвљу. Ноћна студен увлачила му се у кости, грозница му ломила колена па ипак, на истоку, кад се домогао првих прилепских кућа, зора је тек почела да руди. Био је спасен.

★
Захваљујући невероватној самоконтроли, данас пензионер, Петко Велковски је једини из групе од 20 прилепских родољуба успео да преживи стрељање на дабничком друму 19. септембра 1942. године. На ту давну, страшну ноћ, свакодневно га подсећају два, по неколико сантиметара широка ожилја, успомена на бугарске бајонете.

О. Вукадиновић

Бучно и церемонијално, коњ и јахач су, остављајући сабљом копљем, карабином, пиштољем и копитама трајан траг од војних вежби и парада од јуриша, протутњали кроз векове, освајали земље, рушили царства, носећи увек под својим стеговима нечију моћ и славу.

Од Асираца, Персијанаца, Александра Македонског, Ханибала, Атиле, Џингис-Кана, Тамерлана, Карла Великог, краља Томислава и цара Душана, Ричарда Лављега Срца — до Кромвела, Наполеона, америчког грађанског рата, јуриша код Балаклаве и Црвене коњице Буђонија коњ и коњаник су били снага свих великих битака и светских сукоба. Били су често први и последњи, одоудни потез стратегије, а галоп коњице предуслов или наговештај претње на неизбежним дипломатским турнирима који су најављивали ратове или су их следили.

Атила — „Бич божји“, Џингис, Бату и други азијски канови који су јахали на челу војске од неколико стотина хиљада коњаника сахрањивани су, каже легенда, са својим женама, робињама, благом и — коњима љубимцима... Александар Велики назвао је један град по свом чувеном вранцу Букефалу. Кали-

1

кудна: коњаници јашу на голим коњима или прекривачима пребаченим преко коњских леђа, без узенгија, са простом уздом или, често, без ње. Пошто су на коњу били доста нестабилни, ратници носе лако, најчешће бацачко оружје — стрелу а касније копље. Временом опрема постаје боља, коњаници добијају кожно или металну заштиту (животиње и оклопе), а, уз копље, лук и стрелу, наоружавају се мачевима и сабљама.

На прелазу из старог у средњи век из азијских степских бескраја тутњи у Европу силна коњица, оперативна, стратегијска снага, непобедива на отвореном, невероватно брза, уређена, под челичном стегом канова и племенских вођа. Слично овој била је коњица Авара и Бугара.

У периоду које је претходио пропасти Западног Римског Царства коњица постаје најпокретљивији

Римски цар Калигула (12—41. год. пре н. е.) прогласио је свог коња љубимца за конзула.

ГАЛОП ОСВАЈАЧА

гула је свог коња прогласио чак — римским конзулом. Наполеонов коњ Маренго пратио је господара кроз готово све битке...

Тешна и лана

Историја каже да се коњ најпре јаше у средишњој Азији, његовој постојбини. Прва организована коњица јавља се у Асирији у доба Асурнаси-рпала (883 — 859. пре н. е.), потискујући постепено бојне двоколице.

Персијску коњицу основао је, према Херодоту краљ Кијак-Сар. Гарда персијских краљева у почетку је малобројна. У доба Дарија I сачињава је 2 000 изабраних коњаника.

До грчко-персијских ратова грчка коњица је развијена само у Тесалији и донекле у Теби, док Атина почетком 6. века пре н. е. броји свега 96 коњаника. Међу осталим и Атињани убрзо увиђају значај коњице и знатно је увећавају. У старој Грчкој се већ јасно формира тешка (оклопљена) и лака коњица.

Македонску коњицу

реорганизовао је Филип II и учинио је родом војске равноправним пешадији. Филипов син Александар своје познате битке је најчешће решавао уз помоћ коњице: она је извиђала и почињала борбу, разбијала противничку пешадију и коњицу, ударала на бокове, да би по завршетку битке, кад непријатељ узимче и бежи, гонила, све до коначне победе. По Енгелсу, Александар Македонски је био најбољи дотадашњи коњички командант.

Римска коњица се у 5. веку пре н. е. састојала од двадесетак центурија, под заповедништвом маистра египћула, помоћника и заменика диктатора у доба диктатуре. Тактички приоритет римска коњица је и изгубила кад је борба патриција на коњу, увођењем плебејаца у коњицу, престала да буде знак политичке превласти.

Картагинјани су у доба Хамалкара и Ханибала имали најбољу лаку коњицу свог времена...

Хуни надиру

У старом веку, такозваном периоду фаланге, јахаћа опрема је, нарочито у почетку формирања организоване коњице, ос-

и најмоћнији род војске, захваљујући новој тактици, већој силини удара, повећаној брзини и знатно поузданијој употреби оружја у блиском сукобу. Томе увелико доприноси седло које је пронађено у 4. веку, затим потковице и боља јахаћа опрема, што ће средњем веку донети успон и превласт коњице.

УСКОРО!

НАШ НОВИ СТРИПСКИ ЛИСТ

Striporama

Асирски коњаници крајем 9. века пре н. е. постепено потискују бојне двоколице. Седло и узенгије су непознати. Коњаник у оклопу и јахач са кратким мачем, луком и стрелом чинили су зачетне персијске коњице (6. век пре н. е. — горе средина). Горе десно је грчки филарх — заповедник основне тактичке јединице у старој грчкој коњици. Александар Манедонски (средина) повео је на свом вранцу Бунефалу свега пет хиљада коњани-

Коњица кроз венове

СТРАТЕГ

на у Азију и ушао у историју нао један од најбољих коњичких војсковођа свих времена. Заповедник коњичког дела римске легије (доле лево) од 300 коњаника према 4200 пешака-легионара. Јахач племена Парћана (доле десно).

НА ВРАНЦУ

Хунска коњица је незадрживо откидала део по део Европе пустошећи и палећи и не допуштајући да је европска коњица, махом тешка, недисциплинована, несређена, неувежбана за јединствено деловање на бојишту, натера у борбу онда

над то њој није одговарало (горе и горе десно). Арапски су коњаници столећима били врсни, истрајни, срчани и лукави борци на издржљивим и хитрим коњима племените пасмине (средина). Јужни Словени стигли су из прадомовине пешне, али и на коњу и убрзо, под утицајем општег развоја коњице, постали одлични коњаници (доле).

Текст и цртеж: М. Трски

СЕКИРА НАД ГЛАВОМ

Заиста нисам осећао никакав бол. Нити сам могао да схватим сву безизлазност ситуације у којој сам се налазио већ више од два часа, готово 300 метара под земљом, у руднику каменог угља, недалеко од града Понтиприда, у јужном Велсу.

Само сам повремено осећао као да ми згрушана крв полако струји кроз десну руку, попут гомиле иглица које се заривају у кости подлактице и рамена, а потом настављају да се расплињују по плућима. Тек кад би то жигање постало јаче, бивао сам свестан страхоте у коју сам запао и свог ужаса који ме је чекао.

— Младићу, само храбро — чуо сам глас свог колеге, старог рудара Била Барнета. — Видео сам у свом животу и горе случајеве. Није то толико страшно! Већ ћемо смислити начин како да те ослободимо.

ХАОС МЕ ЈЕ СМОЖДИО

Знао сам да ме он само храбри и да моје спасавање неће ићи тако лако. Јер, читаво брдо каменог угља сручило се на моју десну руку и пригњечило је у тренутку када сам, тог 25. фебруара 1958. године, покушавао да бушилицом поткопам једну црну громаду. Прво сам зачуо чудно пуцкетање које је допирало са таванице, а затим се тај танани звук наједном претворио у хуку, јеку, грмљавину — обхрлила ме је и у тренутку готово сможди-ла. Неколико секунди касније гомила камења, земље и хаоса сручила се на мене.

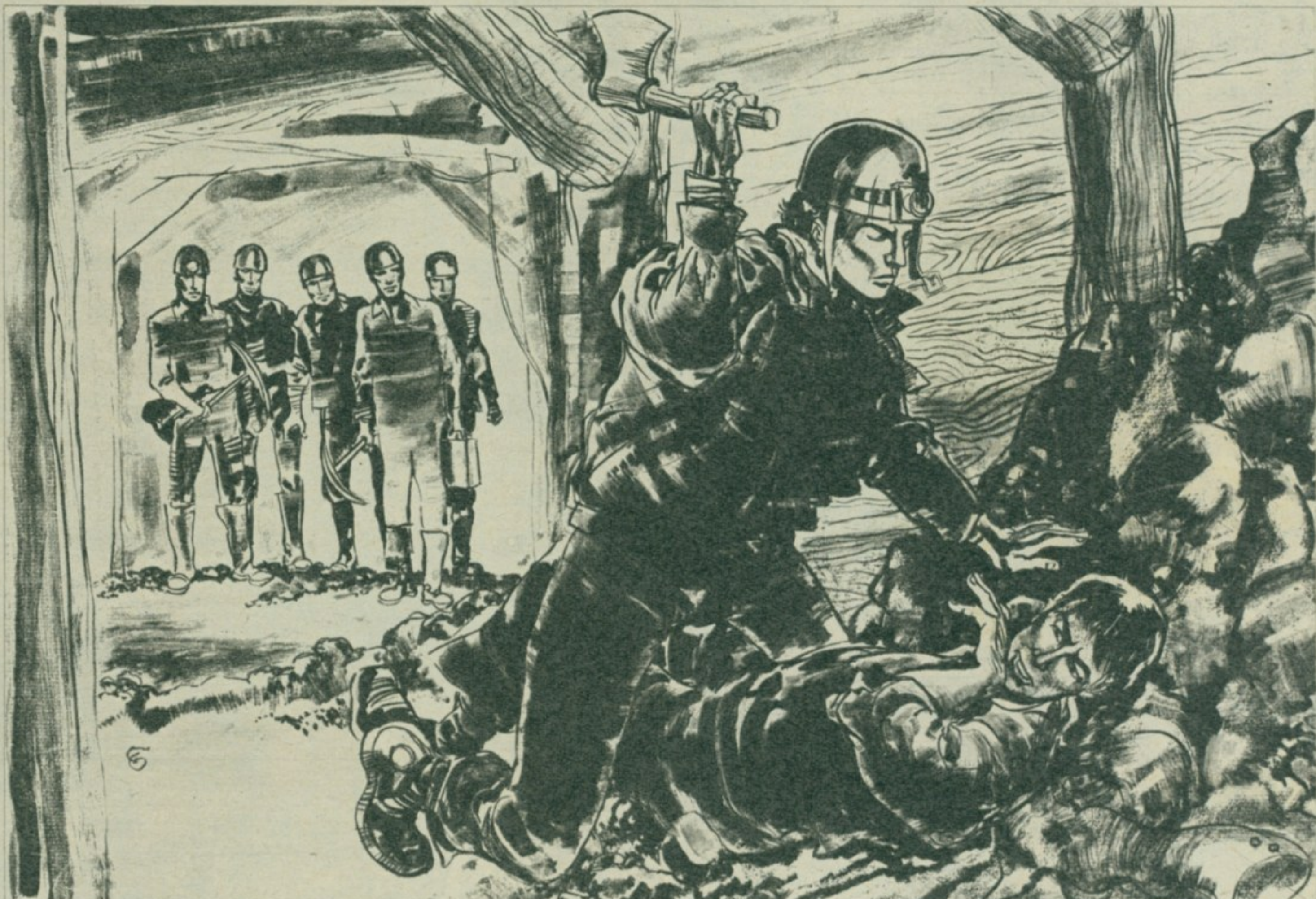
Обавила ме је тама, али само за кратко. Убрзо је прашина почела да се слеже и тек тада сам схватио да лежим у каменом ходнику, главе умрљане крвљу и тела ишараног ранама које су направиле оштре громаде угља док су клизиле низ моју кожу.

Покушао сам да се покренем. Али, десна рука била ми је прикљештена под брдом каменог угља, вероватно смрскана. Шта ћу сада?

О чему сам тада мислио. Не знам, али сам и данас свестан оне језе која ме је подишала док сам полако сазнавао да се одатле никад нећу извући, да ћу за вечност остати у том прашњавом мраку који ме је гушио и опкољаво, постајао моја садашњост. Како ћу провести наредне часове док будем полако умирао? Део по део моје коже полако ће бледети, мишићи по мишић престајаће да се грчи, срце ће ми све спорије куцати, мисао ће се кочити...

ЈЕДИНО РЕШЕЊЕ

Изненада, кроз таму и мрак, до мене је допро бат корака. Потом сам угледао светлост лампе која је обасјавала лице Била Барнета. Ни-

— Постоји само један начин да будеш спасен! — рекао је стари рудар Дерек Року чија је десна рука била прикљештена под гомилом каменог угља.

кад га нисам видео ужаснутог, али овог пута стари рудар није успео да сакрије сажаљење и страх када ме је спазео како обливен крвљу лежим на земљи.

— До ђавола — промукло је опсвао. — Како да ти се то догоди?

Хтео сам да му све опишем, али је из мојих стиснутих плућа излазио само потмули мук и нешто налик на јечање. Био сам при свести и јасно знао шта ми се догађа, али у себи нисам имао ни трупке снаге.

Бил ме је прескочио, скинуо свој капут и подметнуо ми га под главу.

— Буди стрпљив, Дерек! — про-

шаптао је. — Сад ћу да доведем помоћ.

Већ после неколико минута стигло је још седам мојих другова који су радили у суседном ходнику. Прво су покушали да разгину камење око моје руке, затим да брдо поткопају... Али, све је било узалуд. А ако то брдо угља хидрауличним бушилицама разбијемо у парампарчад — договорали су се моји другови. Међутим, ускоро су схватили да би им за тај посао било потребно најмање 24 часа. А могао сам да живим само још који сат.

— Постоји само једно решење — гласно је рекао Бил Барнет док ми

је брисао зној с лица. — Дерек, мораш на то да пристанеш! Ваљда знаш на шта мислим?

СЕЦИ!

Док ми је то говорио, заиста нисам знао јер ми је мисао била потпуно успорена. Али, секунд касније постало ми је јасно...

— Боље да изгубиш једну руку

него да — умреш — тихо ми је саопштио друг.

Зажмурио сам и чврсто приљубио другу, слободну руку уз лице. Зар никад више? Како ћу да се бријем, да пишем, да се поздрављам. Не, на то никад нећу приста-ти. Никада! Али, сви моји планови за будућност, зар ће се изјаловити: кућу сам тек почео да зидам, свадба са Мери је већ заказана...

— Сеци — прошаптао сам. — Сеци!

Ни данас не знам како сам тако лако изговорио те речи. Можда зато што десну руку уопште нисам осећао.

Зажмурио сам. И чекао. Чинило ми се да је прошла читава вечност када сам напокон отворио очи. И угледао: Бил Барнет ме је опкорачио, а велику секиру високо је уздигао изнад главе.

Бол нисам осетио. Само сам зачуо туп ударац и крчкање кости. И прво што сам урадио после тога било је да се окренем на бок и без суза заплачем.

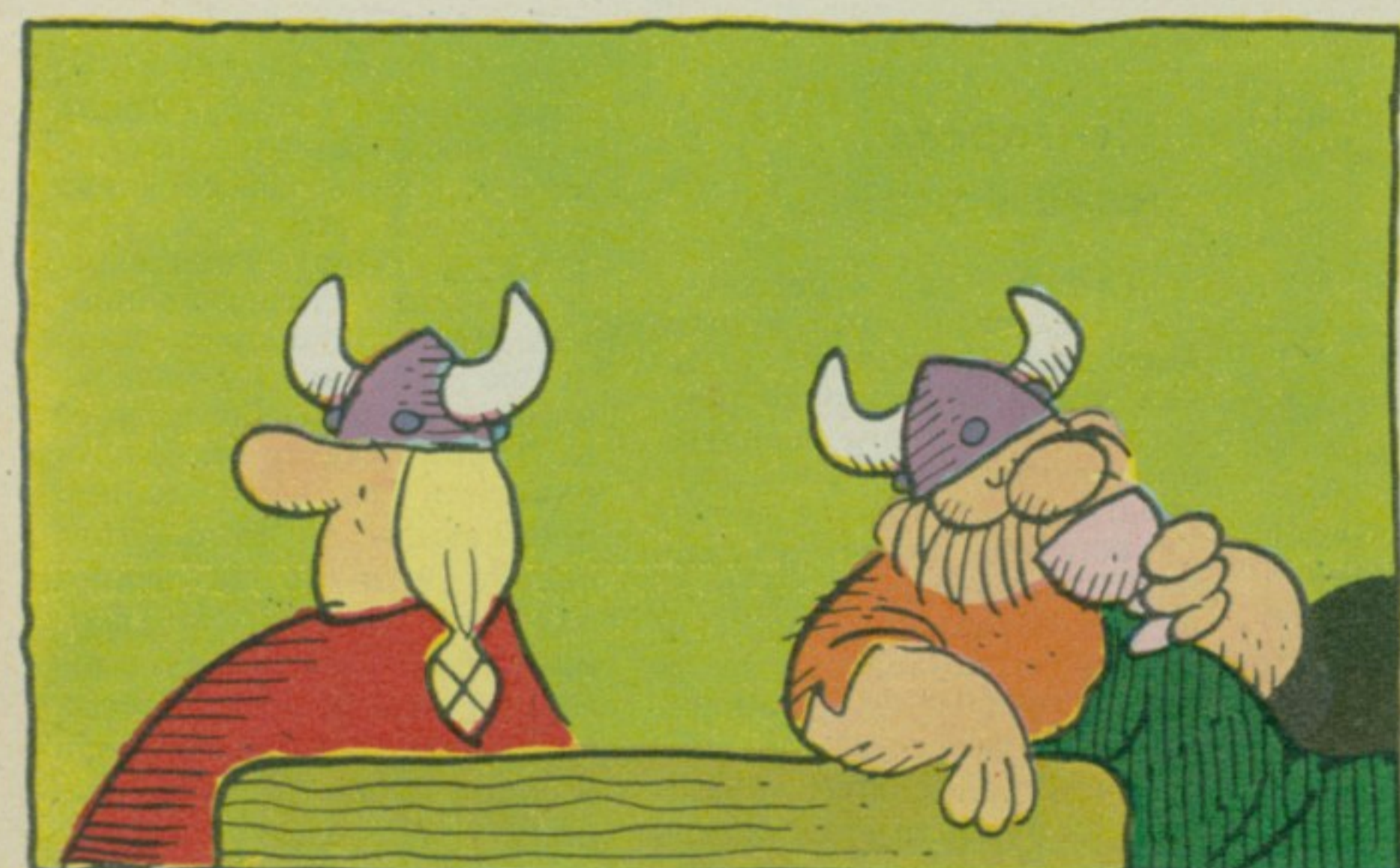
Другови су затим Дерека Рока, изнели на површину копа, а потом га пребацили до болнице у Понтиприду где је провео наредних десет дана. Већ после три месеца се оженио. Данас је овај четрдесет трогодишњи човек отац двоје деце и ради у истом руднику као надзорник.

Б. Ј.

DiK
BROWNE

ХОТАР

СТРАШНИ

Мајсторско право

За покретаче „Политике“, браћу Рибникар, један од тешких проблема била је и штампарија. Пре 75 година штампарски занат сматран је еснафским и нико није могао основати радњу, ако није имао мајсторско право. Због тога је Владислав Рибникар био принуђен да полаже испит за штампара и да добије „еснафско писмо“. Иначе, „Политика“ је дуго слагана и штампана ручно.

Лекар кумује

Име листу дао је лекар Радивоје Вукадиновић, слова за главу „Политике“ нацртао је Владислав Рибникар. Сама глава израђена је од дрвета у Државној штампарији.

Трка до штампарије

Први бројеви штампани су у штампарији Д. Димитријевића у Грачаничкој улици 1. Штампарија је била врло удаљена од уредништва, које је било смештено у ондашњој Улици краља Милана 58, данас Теразије 37. То је отежавало и успоравало рад, јер се морало јурити до штампарије близу Калемегдана ради коректуре и прелома листа. Тако се много губило у времену које је било врло драгоценост: лист је требало пустити тачно у подне, најкасније у пола један.

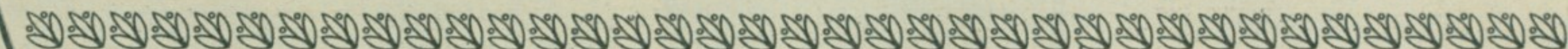
Новинари на фронту

Од 1904. године „Политика“ је стално излазила на 4 стране, сем почетком I светског рата, када је штампана на две стране. Тада није било сарадника, јер је већина била на фронту, па су доношене само вести о ратним догађајима.

Носиће се!

Када се, једно време, „Политикина“ штампарија налазила на почетку Балканске улице, машина

ЈЕДИНА ПРЕЖИВЕЛА

Предратна зграда „Политике“ у бившој Поенкаревој 31. Лево од „Политике“ је позната II мушна гимназија чија су два спрата разорена бомбама 1941. године и која је потпуно срушена над се правило данашње, седамнаестоспратно „Политикино“ здање. Бомбама је погођен и дворишни део „Политике“ са новинарским „бонсовима“. Испред „Политике“ су ролне новинског папира крај којих стоје гимназијалци, а у првом плану трамвајске шине ненадашње „седмице“.

на којој се радило ручно тако је лупала, да је кућевласник, утрчавши и дрекнувши „Носите се одатле!“, приморао Владислава Рибникара да отпочне сеобе које ће потрајати...

Имена од уледа

Од њеног оснивања, у „Политици“ сарађују најпознатији писци, новинари, уметници: Бранислав Нушић, Петар Кочић, Јован Цвијић, Јован Дучић, Иво Андрић, Мирослав Крлежа,

Милош Црњански, Бранко Ћопић... То је повећало углед и тираж листа.

Љубавни ојас

Крајем 1904. године у „Политици“ је објављен и овај оглас: „Хвала на израженим осећањима и симпатијама које гајите. Ја љубим ту племениту душу и дивим се стрпљењу. Не мучите ме више. Пишите. Доста је и за казну. 15-ог, 7 и по с. на истој линији. М2“.

Цензорске маказе

Иако је уређивана мудрије од других листова, „Политика“ је ипак често била жртва цензурисања. Строга цензура предратних власти често је избацивала и овакве вести: „У основној школи у Ђевђелији појавиле су се змије“, са образложењем да је немогућа појава змија у једној просветној установи. Или: у вести да је код неког Француза у Руану нађено 9 италијанских ка-

ПРВИ БРОЈ
»ПОЛИТИКЕ«
ПОЈАВИО СЕ У
ПОНЕДЕЉАК
12. ПО СТАРОМ,
А 25. ЈАНУАРА ПО
НОВОМ
КАЛЕНДАРУ, 1904.
ГОДИНЕ У ТИРАЖУ
ОД 5000
ПРИМЕРАКА
И ПО ЦЕНИ ОД 5
ПАРА. У РЕДАКЦИЈИ
НОВОГ,
НЕЗАВИСНОГ И
СТРАНАЧКИ
НЕОБОЈЕНОГ ЛИСТА
ОСНИВАЧА И
ГЛАВНОГ
УРЕДНИКА
ВЛАДИСЛАВА
РИБНИКАРА
РАДИЛО ЈЕ 15
МУШКАРАЦА И
САМО ДВЕ ЖЕНЕ!
ОД 72 ЛИСТА
И ЧАСОПИСА,
КОЛИКО ЈЕ ТАДА
ИЗЛАЗИЛО
У БЕОГРАДУ,
»ПОЛИТИКА« ЈЕ
БИЛА
ОСАМНАЕСТИ
ДНЕВНИ ЛИСТ
И ЈЕДИНИ ОД ЊИХ
КОЈИ ИЗЛАЗИ
И ДАНАС.

рабина и 11 пушкомитраље-за немачке марке „шмајсер“ избрисане су речи „италијански“ и „немачки“, да се не би замерило Италији и Немачкој!

Напоље са истином!

У време када је била поопштена цензура, из „Политике“ је избачена и следећа вест: „У селу Зубовцу, близу Гостивара, бедно живи Лазар Јовановић звани Кумбара. Лазар је био курир наших чета за време Турске и због тога су га Турци, кад су га једном ухватили на делу, толико премлатили да је од тога онемео и остао за свагда одузетих руку“. Ова вест није објављена јер су цензорске власти сматрале да заслужни људи не могу да живе у беди, иако је све било — истина.

Огузимање

Одрами „У логору“ Мирослава Крлеже која је давана у Народном позоришту написано је 67 редака, али је објављено само 27. Остатак, 40 редова, избацила је — опет цензура.

Рибникари и ну

Тек 23. септембра 1915. године, када су аустроугарске трупе већ улазиле у Дорћол, а српска војска спрема се на повлачење из Београда, престала је с радом и „Политикина“ штампарија. Годишну раније, за само два дана, 1. септембра, односно 31. августа 1914. на фронту херојски гину Владислав Рибникар и његов брат Дарко, први „Политикин“ дописник из иностранства. Лист поново излази 1. септембра 1919. године.

Креће Забавник

Политикин забавник“ је прво посебно издање „Политике“. Појавио се 28. фебруара 1939. године.

Пример за стиуденће

Оснивач Владислав Рибникар је нарочито пазео на језик и стил листа. У семинару за наш језик и књижевност на београдском Филозофском факултету, којим је руководио познати професор Богдан Поповић, изношени су поједини написи „Политике“ као пример чистог језика и доброг стила.

Под бомбама

Међу првим жртвама немачког бомбардовања 1941. године била је и зграда „Политике“ у бившој Поенкареовој 31. Новинари, графичари и службеници спасли су и сакрили један део машина и оловних плоча, што је 1944.

Жандарми запленају „Политику“ због написа о шестојануарској диктатури 1929. године.

године употребљено за поновно покретање популарних новина.

Одбијена йонуга

Владислав Рибникар, син др Слободана, предратни и послератни директор „Политике“ и један од оснивача „Танјуга“, одбио је да штампа лист за време окупације. Зато га је Гестапо ухапсио и одвео у бањички логор, а доцније у кућни притвор, одакле је отишао у партизане. У његовој кући, 4. јула 1941. године, ЦК КПЈ на челу са другом Титом донео је одлуку о покретању народног устанка.

Међу борцима

После три године и седам месеци неизлажења у току II светског рата, „Политика“ се опет појавила 28. октобра 1944. године. Велики број примерака са говором друга Тита у осам дана раније ослобођеном Београду упућен је међу борце на сремски фронт.

Нуице без краваће

У „Политици“ 1944. је радило 86 новинара, службеника, графичара, слагача. Већина њих била је обучена у шињеле, прекројене војничке блузе и цокуле. Али, и поред тешког доба, „Политикини“ људи, поштујући углед и традицију куће, морали су да поведу рачуна и о свом изгледу. Када су у априлу 1947. године примљена и петорица младих новинара, нису се нарочито трудили, а нису ни могли, да посебну пажњу поклоне личном изгледу. Зато их је при изласку „на терен“ сачекивао уредник и наређивао да се „уљуде“, а то је значило да се са вешалице у редакцији узме једна заједничка кравата и стави око врата. Било је и сачекивања да се колега са машинном врати, па да се тек онда изиђе „међу свет“. Јер, „Политика“ се представљала и тако.

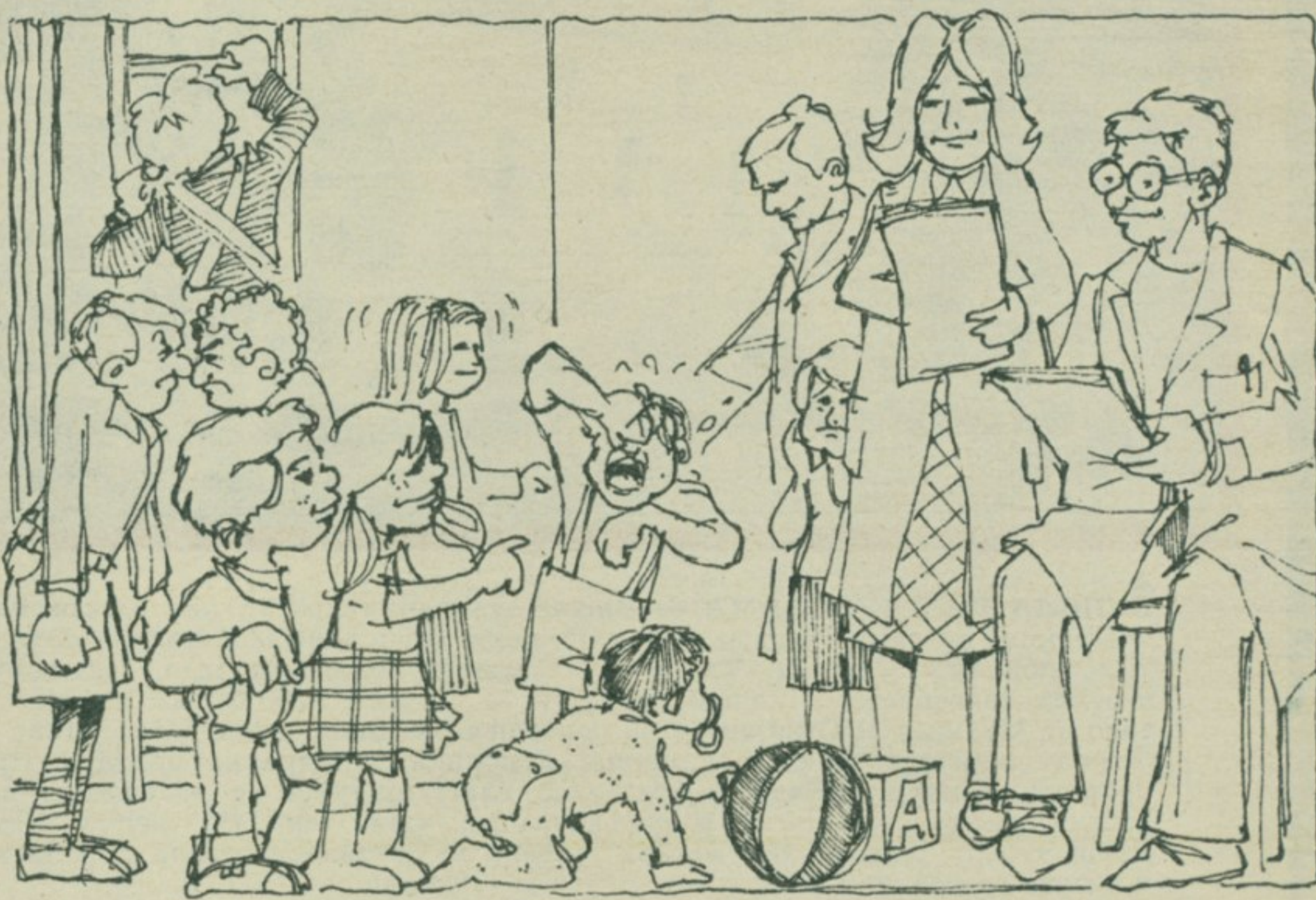
Припремио: И. Лончар

ТАЈНИ ЈЕЗИК БЕБА

Чак и пре него што протечају прву реч малишани су у стању да се међусобно споразумевају. Тај свој начин комуницирања не заборављају ни онда кад проговоре, штавише, служе се њиме све до пете године старости, па и касније. Не тако ретко овом начину изражавања прибегавају, углавном несвесно, и одрасли људи.

КАД ЖЕЛЕ ДА КАЖУ НЕ, ДЕЦА КОЈА ЈОШ НИСУ ПРОГОВОРИЛА ОДМАХНУ ГЛАВОМ. ДА ЛИ ЋЕ ТО УЧИНИТИ С ЛЕВЕ НА ДЕСНУ СТРАНУ ИЛИ ОБРНУТО, ЗАВИСИ ОД ТОГА КОЈУ СУ МАЈЧИНУ ДОЈЧУ ПРВО ОДБИЛИ!

Проучавањем језика беба или, како га данас још називају, „језика тела“, баве се многи научници, психолози, лекари. Посебну пажњу међу њима заслужује Дејвид Левис, истраживач који је на основу седмогодишњег проучавања написао књигу: „Тајни језик вашег детета“. Овај научник каже:

— Како време одмиче а дете све више расте и обогаћује свој фонд речи, тако се у њему смањује потреба за језиком који се састоји од само педесетак покрета тела и лица. Па ипак, неке од њих ће као начин изражавања тренутног осећања задржати све до краја живота. Тако, на пример, набрањем чела четрдесетогодишњак ће баш као и двогодишњак, изразити своју забринутост. Међутим, занимљиво је, каже даље Дејвид Левис, да осмех детета за разлику од осмеха одраслог није увек одраз његовог задовољства. Он врло често указује на несигурност, неку неизвесност.

Лагано и опрезно дизање обрва код деце најчешће је знак да се нечему чуде. Тај покрет сачуваће и кад одрасту. Ис-

то као и одмахивање главом које и код одраслог човека има значење речи „не“. А то одмахивање може бити различито, односно неко прави покрет с леве на десну страну, а неко обрнуто. Зависно од тога, кажу научници, да ли је прво одбио леву или десну мајчину дојку!

Кад се два малишана сретну и нагну главе унапред, можете бити сигурни да један другом нуде пријатељство, каже Левис. Али, ако један од њих нагне главу у страну, то је несумњиво знак да не жели никакав контакт са другим дететом.

Пажљивим посматрањем може се прилично тачно одредити како се дете осећа, шта жели а шта не. Тако, рецимо, стиснутим прстима изражава страх, брзим корачањем у месту пораз, љутњу или радост.

Сасвим малој деци нису потребне речи да би стекла другове, организовала неку игру. Она то могу сасвим успешно да остваре и са оних педесетак покрета главе, очију, уста, обрва, руку, ногу. Чак су у стању да између себе изаберу свог вођу, малишана којем ће се сви „покоравати“. Он у случаје-

вима „спора“ између два друга детета обично презима улогу судије, решава га и наставља даље игру и све то — без иједне изговорене речи!

Једино кад „језик тела“ затаји је кад треба да се искористи за разговор са одраслима. Тада се он, у већини случајева, покаже као недовољан.

О. В.

**Микијев
ЗАБАВНИК**
ИЗЛАЗИ СВАКОГ
ПОНЕДЕЛЈКА

ОСТАЛИ

ТУРСКИ НЕИМАРИ

Архитектура је у Османлијском Царству била најразвијенија грана уметности, па тако и после освајања наших крајева граде џамије, хамаме, мостове, медресе, библиотеке, турбета, дограђују затечена утврђења... Али, велике разлике постоје у грађевинама подигнутим истовремено у овим подручјима. Стари мајстори у Македонији, вешти градитељи византијског стила, неговали су тај стил и по доласку Турана. Веће грађевине подизали су често турски архитекти који су, углавном, остали непознати. А од домаћих неимара, помињу се нао највећи Неџар Хаџи Иб-

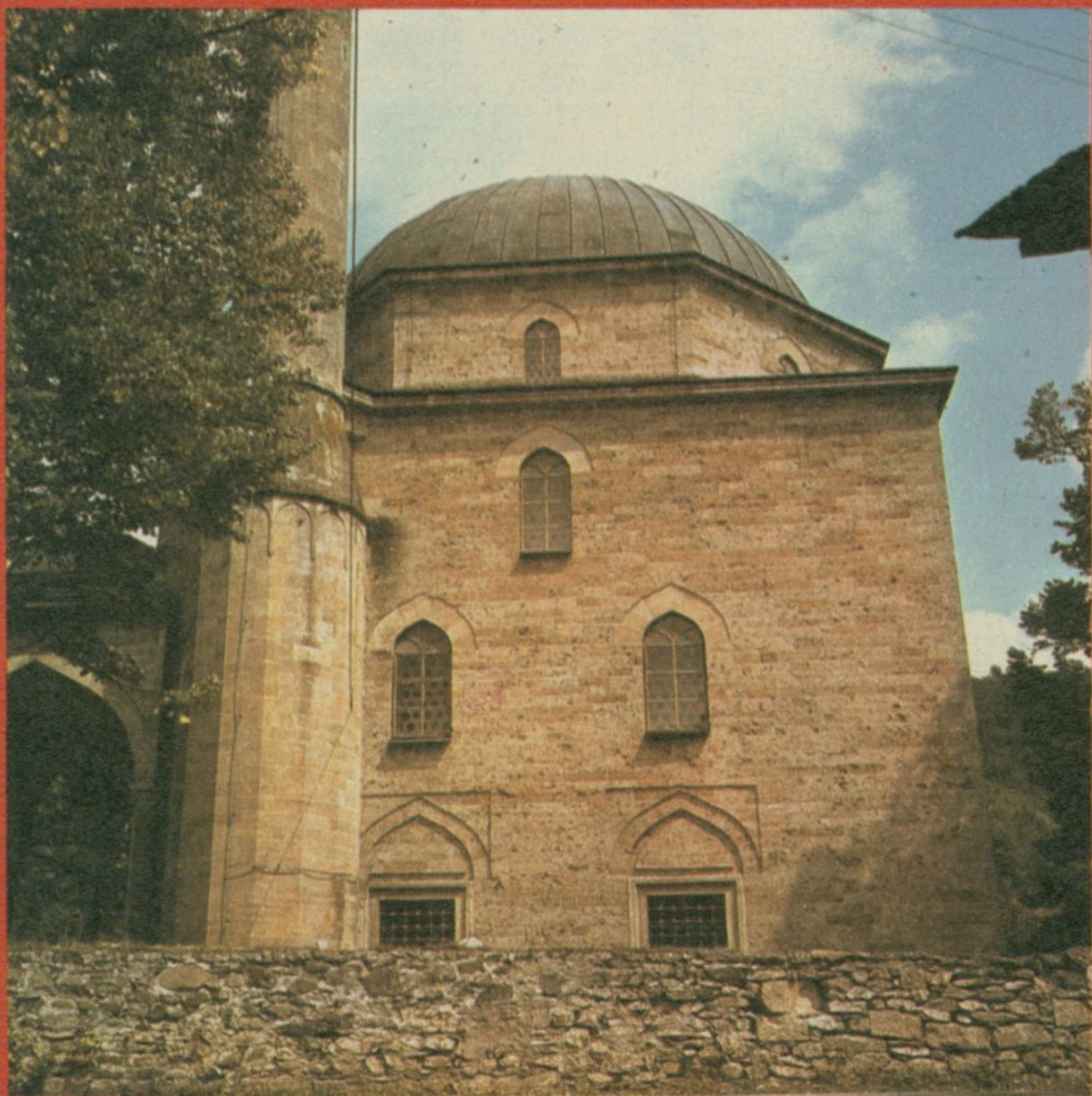
рахим и Синан из Сарајева. Дунђери (зидари и тесари) су били углавном домаћи људи и градећи самостално мање објекте — ханове, дућане, магаци, мале џамије и, наравно, стамбене куће — оставили неизбрисив траг у изгледу наших градова из турског доба. Све су те грађевине без много украса, строго подређене намени. Иза турских неимара остали су и многи мостови на нашим рекама — на Дрини, Жепи, Неретви, Вардару, Миљацима...

Текст и снимци:
М. Вујовић

ИНСПЕКТОРОВО ДЕЛО — Као караван-сарај на путу Дубровник — Ниш, године 1450. први пут се помиње Фоча, град на ушћу Вехотине у Дрину. Петнаест година касније она је седиште турског намесника а касније херцеговачког санџак-бега, један од највећих центара за израду и украшавање хладног оружја и израду ћилима. У Фочи је 1549. године подигнута, у класичном исламском стилу, Алаџа-џамија. По налогу Рамадан-аге џамију је градио врски мајстор Хасан, звани Назир, (инспектор) пореклом Србин из Челебића. Алаџа, или шарена, џамија припада „златном веку“ исламске архитектуре у Босни. У њеној унутрашњости и на зиду трема откривена је оригинална орнаментика из 16. века.

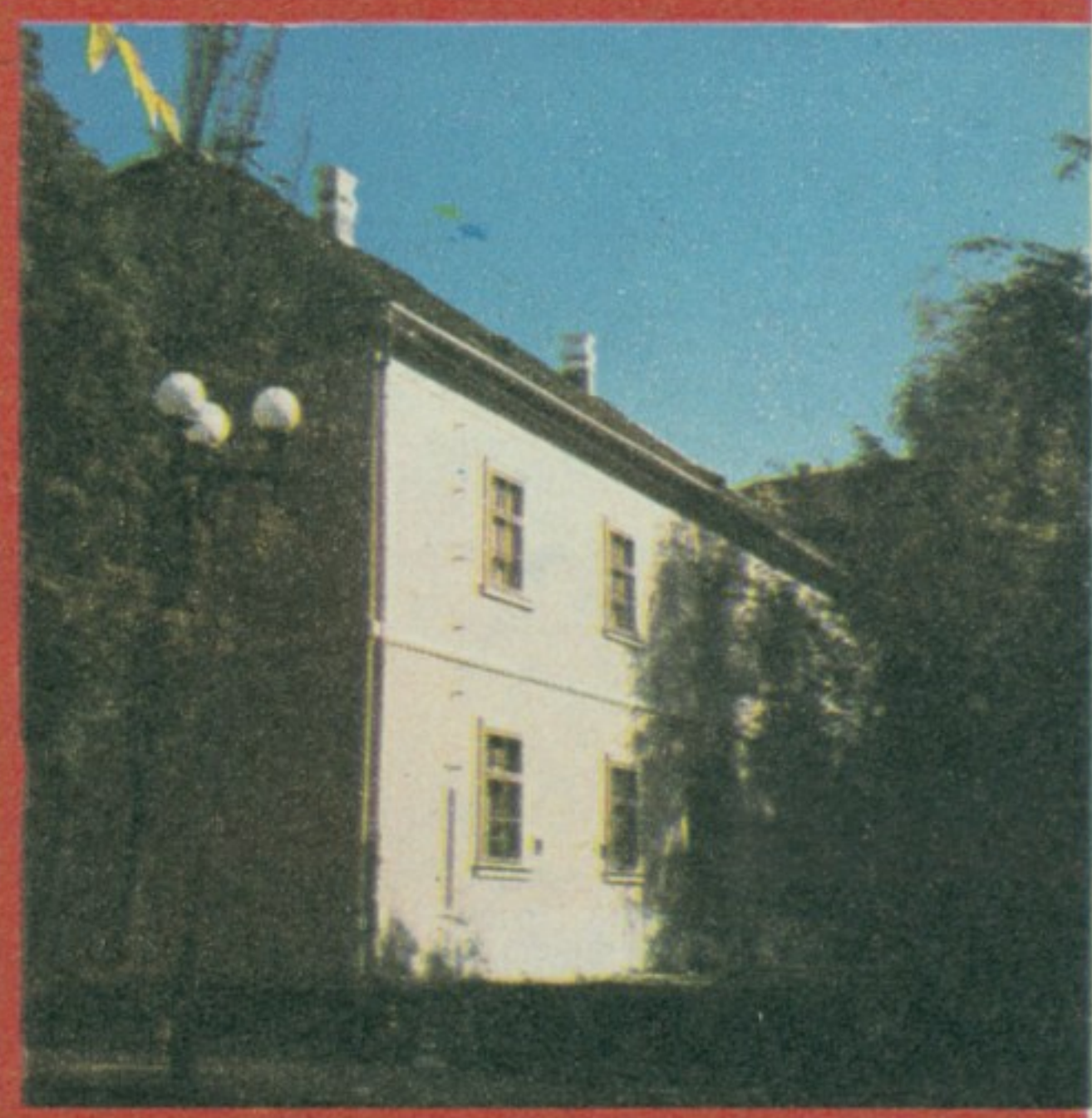
КУПОЛА НАД КУПОЛАМА — Важан трговачки центар још од средњег века, престоница српских владара у 14. и 15. веку, Приштина 1455. године дефинитивно пада под турску власт. Ту је 1461. године подигнута једна од најстаријих турских грађевина на нашем подручју — Царска или Фатих џамија, названа тако по Мехмеду II Освајачу. Пре подизања ове џамије, још 1455. године Мехмед Освајач наређује да се Богородица Љевишска, катедрална црква у Призрену, претвори у џамију. Када је обезбедио власт, одлучио је да сагради величанствену џамију, али не у Цариграду, што чини тек 1470, већ у Приштини. Њена купола распона 13,5 метара највећа је до тада изведена купола код нас, а читава грађевина одише строгошћу и уздржаношћу.

СУ НЕПОЗНАТИ

КУЛА УСРЕД ГРАДА — Године 1382. босански краљ Твртко I основао је Херцег-Нови, а тачно 100 година касније град су освојили Турци. Под њима је остао све до 1687. године. С обзиром на ранији значај града и његов положај, Турци су у њему извели обимне грађевинске радове. Из тога доба остала је и ова кула у центру града, зидана у мало необичном стилу. Босански намесник Гази Хусреф-бег обавезно је позивао изузетно цењене клесаре из Дубровника за подизање својих задужбина. Управо због тога многе од њих готово су истоветне са неким дубровачким грађевинама из истог времена.

СТАРОСЕДЕОЦИ БЕЖЕ — Подижући грађевине широм Царства, турски неимари нису могли да се отму утицају култура које су затекли на освојеним подручјима. Један од таквих објеката је и Пашина кула у Сомбору, јединствена барокна грађевина турске империје. Турци су заузели Сомбор 1541. године, а староседеоци, углавном Срби, повукли су се на север до Мохача, или се разишли по околини. Град је постао седиште нахије која је потпадала под сегедински, бачки, санџак. Првих деценија турске владавине Сомбор је готово пуст град јер се одбегло становништво није враћало, али ускоро су освајачи присилно доводили становништво из Србије, Македоније, Босне, Херцеговине и Далмације. Пашина кула била је у средини тврђаве и у њој је живео командант.

ЕВЛИЈА, МОЖДА, ПРЕТЕРУЈЕ — Ако је веровати путописцу Евлији Челебији, он је приликом боравка у Београду набројио ни мање ни више него 270 џамија! Бајракли џамија подигнута 1690. једна је од њих. За време аустријске превласти била је претворена у католичку цркву, а повратком Турака добила је своју ранију намену. Најстарија џамија у Београду била је, иначе, Велика џамија султана Сулејмана I у Доњем граду. Одмах после пада Београда, она је 29. августа 1521. године претворена у џамију. Освајач Београда Сулејман I већ следећег дана молио се у њој.

ХАМАМ У БЕОГРАДУ — Већ у 16. веку свака касаба у источном делу наше земље имала је један или чак неколико топлих купатила — хамама. У већим градовима го су монументалне грађевине као, на пример, Даут-пашин хамам у Скопљу, највећи код нас, затим Гази Хусреф-бегов у Сарајеву, хамам у Призрену или овај у Београду.

Чим је посланик поменуо укидање закона о брзини саобраћаја, настала је граја. — Али, господе, молим вас! — покушавао је председавајући да смири дугове. — Дозволите да чујемо објашњење!

Говорник је слегнуо раменима. Знао је да ће предлог наићи на противљење извесног броја посланика, али није очекивао тако бурну реакцију. Срећом, већина чланова енглеског Парламента била је на његовој страни. Уосталом, они су му изразили подршку још пре почетка заседања, претходна парламентарна процедура већ је била обављена. Једноставно, тај закон није више могао да живи! Све гласније се чуо захтев јавности да се он укине. Донесен 1830. године, дозвољавао је кретање „друмских возила“ максималном брзином од око 3 километра у граду, 6 километара на путу, при том строго обавезујући возача да неко трчи испред кола на удаљености од 55 метара и да црвеном заставицом упозорава пролазнике!

— Да, то је било тада када су се појавила парна друмска возила, али немојте да заборавите, го-

ТАЈ ЛУДИ, ЛУДИ АУТОМОБИЛ

ГОЛГОТА ЛИМЕНИХ КУТИЈА

нио кочије на моторну вучу, пред аутомобилом је стајала будућност. Само, пут у будућност требало је прокрчити. А то није било лако. Чим су се први аутомобили, праве правцате кочије без рукуница, са уграђеним мотором, појавили на улицама и друмевима људи су престрашено бежали, испраћали их најцрњим погрдама и називали „пакленим, одвратним направама опасним по живот и имовину становништва“! Чак кад је стекао право грађанства и изгубио облик кочија, аутомобил је остао

ПОБЕДНИК ПРВЕ АУТОМОБИЛИСТИЧКЕ ТРКЕ ВОЗИО ЈЕ ПРОСЕЧНОМ БРЗИНОМ ОД 19 КИЛОМЕТРА НА ЧАС. ПА ИПАК, И ТАДА И КАСНИЈЕ, »САМОХОДНИМ КОЧИЈАМА« НАДМЕТАЛИ СУ СЕ САМО НАЈКУРАЖНИЈИ.

ћи за то време фантастичном брзином од 19 километара на час!

Многи нису завршили трку: кола су им се распала! Како и не би: аутомобили налик крхким лименим кутијама морали

нару“, возећи просечном брзином од 24 километра на час!

Публика је била одушељена. Аристократија је престала да на аутомобил гледа с презиrom. Штавише, он постаје знак отме-

дочекаће дубоку старост, причало се. Постигнута просечна брзина на трци била је преко 16 километара на час! Сви учесници су преживели, сем што нису сви стигли на циљ. Две године касније приређена је и прва међународна трка. Старт је био у Паризу, циљ у Амстердаму.

А онда, 1900. новост: у трци за куп власника листа „Њујорк хералд“ Гордона Бенета, аутомобили појединих држава имали су посебне боје: француски — плаву, немачки — белу, енглески — зелену, амерички — црвену... Све остало било је исто, путеви, организација голгота...

ФЛЕЧОВ ПОДВИГ

Аутомобил није више представљао неку атракцију, али трке јесу. Ипак, оно што је извело Американаца Том Флеча 1903. године било је равно подвигу: аутомобилом је превалио пут преко Сједињених Америчких Држава путујући од Њујорка до Сан Франциска 61 дан!

Ако је Флечов подухват важио за сензацију, трка Пекинг — Париз била је лудост. Учествовала су три француска, једно холандско и једно италијанско возило. Кола су пошла из Пекинга 10. јуна 1907. а стигла у Париз 10. августа исте године, прешавши 16000 километара! Милиони људи раздрагано су поздрављали учеснике. Победила су италијанска кола марке „итала“.

У периоду између ових, вероватно најпрашњавијих, најблатњавијих и најсуровијих трка, одржано је неколико мањих.

Лепши дани за такмичаре наступили су појавом аутодрома: Бруклендс у Енглеској 1906. и у Индијанополису у Америци 1911. године. Осим тога, првих година двадесетог века из моде је изишло надметање за сребрни пехар, сандук вина, или велики котур холандског качкаваља. Новчане награде су биле привлачније, јер су победнику обезбеђивале раскошан живот за једну или неколико година. У трци Суза — Монченицио, одржаној 1904, победник је добио 20000 лира, а у време Недеље аутомобила у Бреши големих 50000 лира!

Издвојила се група шампиона: Назаро, Ланча Жирардо, Боало, Вернер, Опел, Ед, Стоукс, Шиц. Грађани-такмичари су се повукли. Време слатке голготе за њих је била поршлост.

Године 1950. појавиће се аутомобили „формуле 1“. Али, то је већ друга прича.

М. Т.

сподо, да је сада 14. новембар 1896. године и да су у Европи одржане већ две трке аутомобила! — тријумфално је узвикнуо посланик — кад је дошао до речи.

Већином гласова закон је укинут. Вест о томе изазвала је радост у Енглеској. У част прославе овог догађаја, одржан је рели од Лондона до Брајтона.

ПРАШЊАВИ ПОБЕДНИК

Погрешно би, међутим, било закључити да је детињство аутомобила било срећно. Од тренутка када је Немац Карл Бенц конструисао 1885. бензински мотор, а његов сународник Готлиб Дајмлер, годину дана касније, начи-

предмет зазирања. Куповали су га једино екстравагантни, авантуристи и изузетно хреabri.

У таквим околностима одржана је и прва аутомобилистичка трка 22. јула 1894. године. Народ се слегао да види „чудо“. Напету атмосферу и такмичарску грозницу недељама раније подгревао је угледни париски дневни лист „Пти журнал“. Имао је за то разлога: он је био организатор и дародавац прве награде. Награда је износила 5000 франака, читав иметак. На старту у Паризу појавила су се 102 такмичара. Поштујући сопствене пропозиције, организатор је дозволио да крену само 22 аутомобила. Сав прашњав, циља у Руану први се докопао Леметр на „пежоу“, возе-

су да „трче“ лошим земљаним друмевима пуним цомби, рупа и бразди стврднутог блата. Уопште, та и следеће трке одржаване су на друмевима и то упоредо са саобраћајем који се одвијао на њима.

СТАРТЕР И — ЦАР

Друга трка, од Париза до Бордоа, организована у лето следеће године, била је већа голгота од претходне. Истина, награда је износила 70000 франака, али је требало превалити и већи пут: 1200 километара! Превртала су се кола, пуцали су или се откидали делови са њих. Изубијани и утрнулих костију, на циљ су стигли најиздржљивији возачи. Победио је Левасор на „па-

ности. Најпознатије личности прихватају се да спуштањем „коцкасте“ заставе дају знак за почетак трке. Чак и немачки цар!

Американци заостају за Европљанима. Чикашки лист „Чикаго ивистоун“ упућује грађанима позив на такмичење. Исте године, али после трке Париз — Бордо, полази му за руком да се на путу дугачком 85 километара појаве такмичарске снаге. Победник Френк Дироа био је пресрећан: успео је да оствари просечну брзину од око 15 километара на час!

После годину дана нови бум: маршрутa заказане трке Париз — Марсеј — Париз дугачка је 1333 километра. То је тема дана. Ко од возача преживи,

ЧУДА
ЉУДСКИХ РУКУ

ФЕН ЗА КОСУ

К олико смо само пута употребили фен, а да се ниједном нисмо запитали како у отвори настаје оно јако струјање топлог ваздуха који нам за тако кратко време осуши косу.

Најважнији део фена је елиса (1) која усавава ваздух, усмерава га отвору на врху, терајући га при том да пређе преко једног грејног тела, ситиушне грејалице (2), која ваздушну струју загрева до температуре довољно високе да нам осуши косу.

Мотор, смештен у најширем делу фена (3), покреће елису, а обртањем њених крилаца усмерава ваздушну струју ка грејалици и отвору на врху фена. Грејалица је постављена уз сам отвор па је, да би се избегла опасност, отвор заштићен решеткастим затварачем (4).

На дршци фена смештена су два прекидача, један за грејалицу (5) и један за мотор (6). Конструкција апарата је таква да не допушта паљење грејалице, уколико претходно нисмо при-

тисли дугме за рад мотора. На неким типовима фена налази се још један контролни прекидач (7) који у случају да се грејалица прегреје аутоматски искључује читав апарат. А да то што неко у породици суши косу не би ометало друге да раде што желе — решимо гледају телевизију или слушају радио — у неке фенове уграђен је и стабилизатор (8) који онемогућава појаву сметњи у овим апаратима.

Како ни мотор не сме да се прегреје, на пластичној спољашњој облози фена налазе се отвори (9) који пропуштају хладнији, спољашњи ваздух.

Попречни пресек конструкције фена приказује

усмерено кретање ваздуха. Пошто обртање пропелера усава хладан ваздух (зелено обојене стрелице), крилаца га даље усмеравају ка грејалици (црвено обојена).

Спољашња, у већини случајева пластична облога фена, не прикрива само унутрашњи механизам, већ истовремено служи и као изолатор.

ЕПОПЕЈА РАТНОГ »ХАЈДУКА«

Највећа спортска приредба у току II светског рата почела је тачно у 15 часова и 50 минута, 23. септембра 1944. године. Тада су, пред око 50 хиљада узбуђених и радозналих гледалаца, истрчали на игралиште градског стадиона у Барију фудбалски тимови Репрезентације британске војске и „Хајдук“ Народноослободилачке војске Југославије, у ствари најбоља и изабрана екипа партизанских јединица.

Кад су се екипе постројиле на центру игралишта, Енглези у тамним, а партизански фудбалери у белим дресовима са југословенском тробојком украшеном црвеном звездом, на јароблу изнад трибина завијорила се наша застава и први пут су у иностранству одјекнули тактови химне „Хеј, Словени“. Партизани, наши рањеници и избеглице са друге стране Јадрана прихватили су песму.

У тиму Енглеза играли су предатни професионалци из најпознатијих британских тимова, а у екипи „Хајдука“ НОВЈ, измученој маларијом и војничким начином живота, једанаест најпознатијих мајстора фудбалске вештине предатног сплитског тима: Бркљача, Кокеза, Јозо Матошић, Лушгица, Бјелановић, Бакоћић, Алујевић, Катнић, Батинић, Фране Матошић и Радовниковић.

И мада су наши фудбалери поражени резултатом 7:2, глас да „Хајдук“ опет игра пронео се не само по Далмацији, већ по целој Југославији, и на окупираној територији и на простору где је већ била партизанска власт. А пут тог ратног „Хајдука“, тима који је цео, од тренера и голмана, до левог крила и секретара пребегло из окупираног Сплита у партизане, трновит је, необичан, поносан и родољубив.

МУСОЛИНИ У КОМАДИЋИМА

Једног јутра априла 1941. године, кад су Италијани већ окупирали Далмацију и Сплит, у „Хајдуков“ дом, у данашњој Зринско-Франкопанској 17, ушао је дугогодишњи голман чувеног тима Петар Бркљача и на зиду угледао велику слику Бенита Мусолинија.

— Нисам могао да издржим — сећао се доцније Бркљача. — Ударио сам песницом свом снагом у слику и она се, претво-

ПАРТИЗАНИ У КОП

КАД ЈЕ САЗНАО ДА СУ СВИ ИГРАЧИ ПОПУЛАРНИХ »БИЛИХ« ТАЈНО НАПУСТИЛИ ОКУПИРАНИ И СТРОГО КОНТРОЛИСАНИ СПЛИТ, ПОСТАВИЛИ ТИМ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ, ГЕСТАПО ЈЕ УХАПСИО СВЕ ЧЛАНОВЕ ЊИХОВИХ ПОРОДИЦА, ЧАК И ДЕЦУ.

ривши се у комадиће, срушила на под.

Тада је најзад и италијанској власти постало јасно да за себе не могу придобити играче најомиљенијег далматинског клуба, иако су се надали да ће преко „Хајдука“ на своју мрачну страну врбовати и све његове бројне присталице.

Ускоро, наредбом злогласног Ђузепе Бастианинија, намесника за италијанску Далмацију, излази у фашистичком листу „Сан Марко“ проглас „да су незаконита сва друштва, која нису одсеци Фашистичке странке“.

У жељи да то одмах спроведе у дело, Феручо Капи, шеф главног уреда фашистичке странке, позива на разговор представнике „Хајдука“ како би их приволио да поштују наређење првог Мусолинијевог човека у Далмацији. Међутим, фашисти су опет били разочарани и бесни. Представници „Хајдука“ су одбили да дучеове људе поздраве фашистичким поздравом. Црнокошуљаци су били запањени. Али, мислећи да ће ласкавим обећањима постићи да „Хајдук“ игра у тадашњој италијанској „А“ лиги, где би његови играчи примали издашне награде

у лирама, путовали авионом и добили нов, модеран стадион, фашисти су ћутке прешли преко ове провокације. Захтевали су такође да „Хајдук“ промени име у италијанско А. С. „Спалато“, што је одмах одбијено.

Увидевши да уверавања, молбе и обећања не помажу, црнокошуљаци су одмах прешли на свој уобичајени начин разговора. То су биле претње, злостављања, прогањања.

Ускоро је старо „Хајдуково“ игралиште опустело, неколико првотимаца је убијено, њихове породице под сталном и строгом присмотром. Али, Марин Барић, тадашњи чувар „Хајдуковог“ дома, није заборавао да, и поред свих строгих контрола и претњи, сакрије све важније трофеје клуба основаног још 1911. године. Кад су фашисти потпуно завладели Домом белих дресова, назвавши „Хајдуково“ игралиште „Бруно Мусолини“, у спомен погинулог дучевог сина, нашли су пуне свлачионице, празно игралиште и огољене витрине. „Хајдук“ се није дао покорити.

Терен крај Плинару је растао, популарни фудбалери су се већином по-

вукли у илегалност, помажући активно партизански покрет. У томе се нарочито истицала скојевска група, коју су у „Хајдуку“ основали Иво Сењановић и Иван Кукоч још 1937. године.

Међутим, право огорчење међу Италијанима је завладало тек кад су сазнали да се неколико „Хајдукових“ првотимаца већ налази у партизанима. Пооштрили су контролу над свим оним који су имали било какве везе за омиљеним клубом. Али, већ почетак 1944. године је показао да „Хајдук“ остаје веран својој традицији и завештању при оснивању — непокорности.

РАДОСТ ВРХОВНОГ КОМАНДАНТА

Дуго се међу партизанима-комунистима размишљало о обнови „Хајдука“. Најзад, 10. априла 1944. године, у Руди, седишту сињских котарских руководства, договорено је у разговору са Спасенијом Вабовић, Душаном Бркићем и Јаковом Блажевићем да се на ослобођеном Вису што пре поново формира сплитски

фудбалски клуб „Хајдук“, као екипа Народноослободилачке војске у склопу Осмог корпуса. Ову замисао подржао је и Обласни комитет Комунистичке партије Хрватске за Далмацију. Затражено је и одобрење од Врховног штаба и лично друга Тита, са чиме се Врховни командант радо сложио.

Али, како на једном месту скупити фудбалере-борце расуте по многим партизанским јединицама или оне који живе у окупираном и сад од Немца строго контролисаном Сплиту?

Задатак окупљања и обнављања „Хајдука“ добио је Обласни народноослободилачки одбор Далмације, известивши о свему доктору Шиму Подују, познатог играча и функционера „Хајдука“. Већ 14. априла 1944. године Шиме Подује је преко Мјесног Народноослободилачког одбора Сплита, наглашавајући строгу тајност, упутио позив свим играчима и тренерима који су се налазили у окупираном граду да се поново окупе у „Хајдук“. Илегалним каналима позиви су упућени Јанку Родину, Леу Лемешу, Љуби Бенчићу, Бранку Бакоћићу, Иви Радовниковићу, Славку Лушгици, Миљенку Батинићу, Перу Бркљачи, Иви Алујевићу, Бартулу Чулићу, Франи Дупланчићу, Зденку Зелићу, Жарку Зелићу и Карлу Чапети. „С обзиром на велику популарност појединих играча“, стајало је, између осталог, у писму, „већу пажњу треба обратити приликом пребацивања“.

Било је планирано да сви играчи буду пребачени на слободни Вис најкасније до 25. априла 1944. године.

Овај задатак преузео је на себе Градски Народноослободилачки одбор Сплита. Најзад, 23. априла, сви позвани играчи и функционери окупили су се у 11 часова на мосту изнад железничке пруге, код зграде данашње Скупштине општине. Корачајући двојица по двојица, пазећи да не изгубе другове испред себе и непознату жену у црвеној марији која је била веза, „Хајдуков“ тим је кренуо на ризичан и опасан пут, према планини Козјак.

МЕЂУ НЕПРИЈАТЕЉСКИМ ГНЕЗДИМА

После скромне вечере, почео је у 21 час успон уз камените обронке Козјака на месту званом Грета. Негде близу самог врха, по налогу трећег водича, „хајдуковци“ су скинули ципе-

Петар Бркљача пред сликом Мусолинија у »Хајдуковом« дому није могао да се уздржи...

АЧКАМА

На утакмици против енипе »Pick RAF« 22. марта 1945. године на Малти, Војно Андријашевић постигне ефентан гол.

ле јер се у непосредној близини налазила немачка стража у бункерима.

А кад је савладана Грета и достигнут врх Козјака, фудбалери су први пут угледали десет партизана, чији је задатак био да славном тиму осигурају неометан силазак на другу страну планине. Завладало је весело расположење и први пут у току рата „Хајдук“ је опет био сигуран.

Овај испрпљујући марш настављен је без одмора све до следећег дана, кад су ушли у сеоце Корунце. Ту су срели и изгрили се са доктором Подујом и Душаном Стипановићем Гусином.

Али, даљи ток пребацивања није могао да тече по плану. Фашисти су одмах издали наређење да се појачају све страже и патроле и да се играчи обавезно ухвате. Међутим, будући први фудбалски тим НОВЈ и ПОЈ добио је сигурну заштиту. Шибенско-трогирски партизански одред, под командом Иве Нинића, добио је задатак да штити пролаз играча „Хајдука“ све до укрцавања на брод за Вис.

И уместо да се на Вис пребаци преко острва Капри, морали су да се врате и покушају пребацивање преко партизанске везе у Винишћима. Опокољени непријатељским гнездима, гладни и изнурени, „Хајдуковци“ опет боси пешаче по оштром камењу, чекајући данима везу за Вис. Најзад, 1. маја укрцавају се у један рибарски чамац, а за-

тим у Малом Дрвенику на чувени „Топчидер“, познати партизански наоружани бродић.

У зору 2. маја, после дуге пловидбе, ишчекујући сваки час напад немачких авиона или чамаца, искрцали су се на вишко копно. За све играче и партизана на овом слободном острву то је био незабораван сусрет: „Хајдук“ је опет био слободан и комплетан. Али, играчи су одмах сазнали да је Гестапо похапсио све чланове њихових породица, чак и децу.

АКО ДАНАС ПОБЕДИТЕ...

Пет дана касније, 7. маја, на свечаној седници којој су присуствовали представници КПЈ, партизанских јединица и Виса, у Народном дому званично је објављен „Хајдук“ као тим НОВЈ и ПОЈ. Овом историјском скупу присуствовао је и Рандолф Черчил, син британског премијера Винстона Черчила. Основано је и председништво „Хајдука“, донесен програм рада и упућен проглас родном, окупираном Сплиту.

Тада почиње изузетна фудбалска епопеја „Титових несавладивих играча“, како су ратни „Хајдук“ често називали савезнички новинари. Радећи потпуно војнички, партизански, где се живот није сводио само на тренирање и одигравање утакмице, „Хајдук“ је као спортски представник нове Југославије играо и

побеђивао у Риму, Напуљу, Фођи, Египту, на Малти, Либану, Сирији, Палестини...

Већ 1944. године овај тим је добио и изузетно признање из иностранства: генерал Де Гол проглашава „Хајдук“ „Почасном спортском екипом слободне Француске“ и додељује му позлаћену диплому која се и данас с поносом чува у „Хајдуковом“ дому.

Али, једна утакмица, 28. октобра 1944. године у Барију, остала је свим играчима у нарочитом сећању, и то не због резултата. Наиме, пре утакмице са репрезентацијом РАФ-а, британског ратног ваздухопловства, пуковник Миховил Тартаља обратио се играчима:

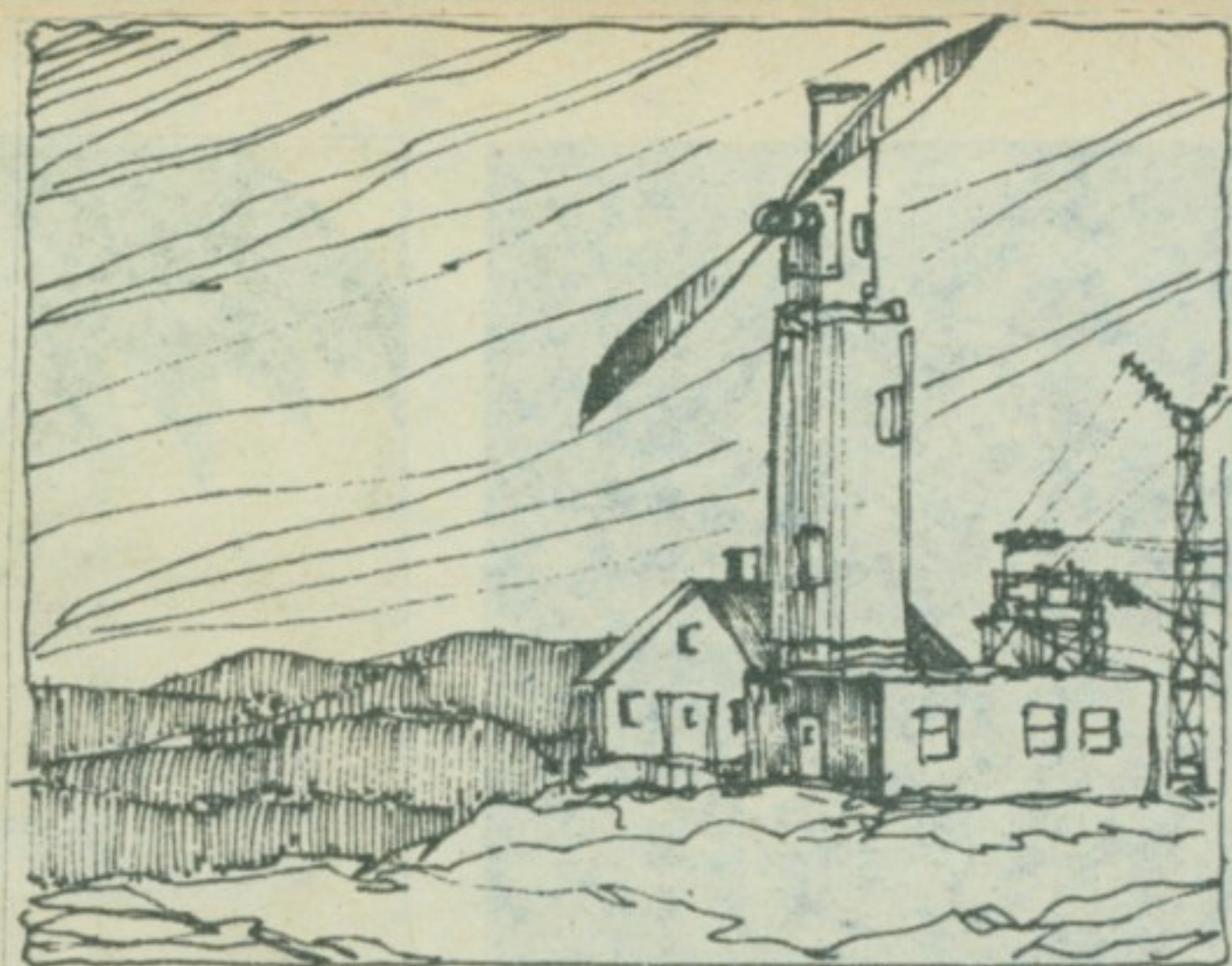
— Ако данас победите, враћате се у наш драги ослобођени Сплит!

Наравно, краљевски авијатичари су једноставно де-класирани — 3:0 за партизански тим.

У слободни Сплит „Хајдук“ се вратио 3. новембра 1944. године. Све до коначног ослобођења Југославије овај фудбалски тим је у земљи и иностранству играо као екипа НОВЈ и Народне Армије.

Од 13. маја 1944. до 27. маја 1945. године „Хајдук“ је одиграо 65 утакмица. Победио је 53 меча, нерешено играо 6, колико пута је и изгубио, а све са гол-разликом 327:90!

Иван Лончар

УМЕСТО БРАШНА — СТРУЈА

Ако сте мислили да је време ветрењача било и прошло, преварили сте се. За сада, у изградњи је само једна, али ће та бити највећа коју је свет до сада видео. Када сви радови буду довршени, стајаће на ветровитом врху Хауард Ноб, у планинском венцу Блу Рид, у америчкој држави Северној Каролини.

Ветрењача на Хауард Нобу ипак ће се разликовати од традиционалних холандских узора. Уместо уобичајених широких кракова, на врху високог торња налазиће се само две

циновске елисе — дугачке 91 метар.

Стручњаци су уверени да ветрењаче као што је ова представљају једно од могућих решења за све озбиљнију енергетску кризу која прети свету. Уместо жрвња, цинкову ветрењачу покреће електрични генератор.

Процене стручњака обећавају и до два милиона вати — под условом да око Хауард Ноба ветрови фијучу брзином од 32 километра на час. Буду ли ветрови дували — ветрењача ће давати довољно струје за 500 домаћинстава.

ШИБИЦА ЗА РАЧУНАР

Цепни рачунар фотон, серијски производи једне токијске фирме, нема прекидач. Апарат је, практично, стално укључен. Напајање обезбеђују сунчане батерије које светлост непосредно претварају у електричну енергију. Уосталом, није неопходна баш сунчева светлост. Рачунар може да ради и на сјајачну светлост у соби, па чак и на светлост запаљене шибнице. Ђелије сунчаних батерија „фотона“ начињене су од најчистијих силицијумских кри-

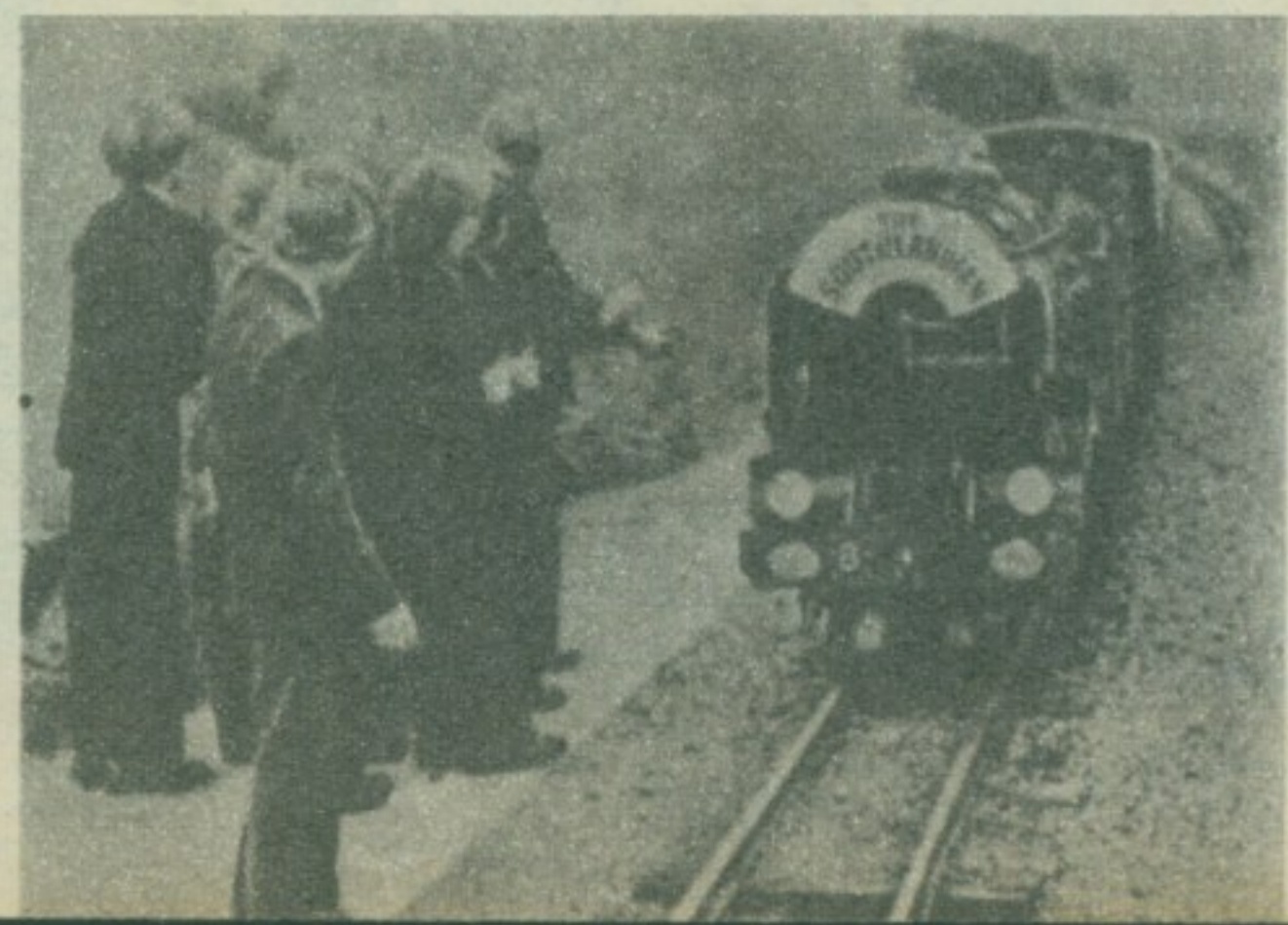

стала и у стању су да у сваком тренутку изврше свој задатак — да брзо и прецизно помогну у свим математичким радњама и компликованим прорачунима.

ЂАЧКА ЖЕЛЕЗНИЦА

Ђаци из неколико енглеских села и рејона Њу-Ромни користе минијатурну железницу да би стигли у шко-

лу. То није играчка — композиција ујутро одвози децу у школу, а после часова их развози у њихова села.

BAVALU

стрип

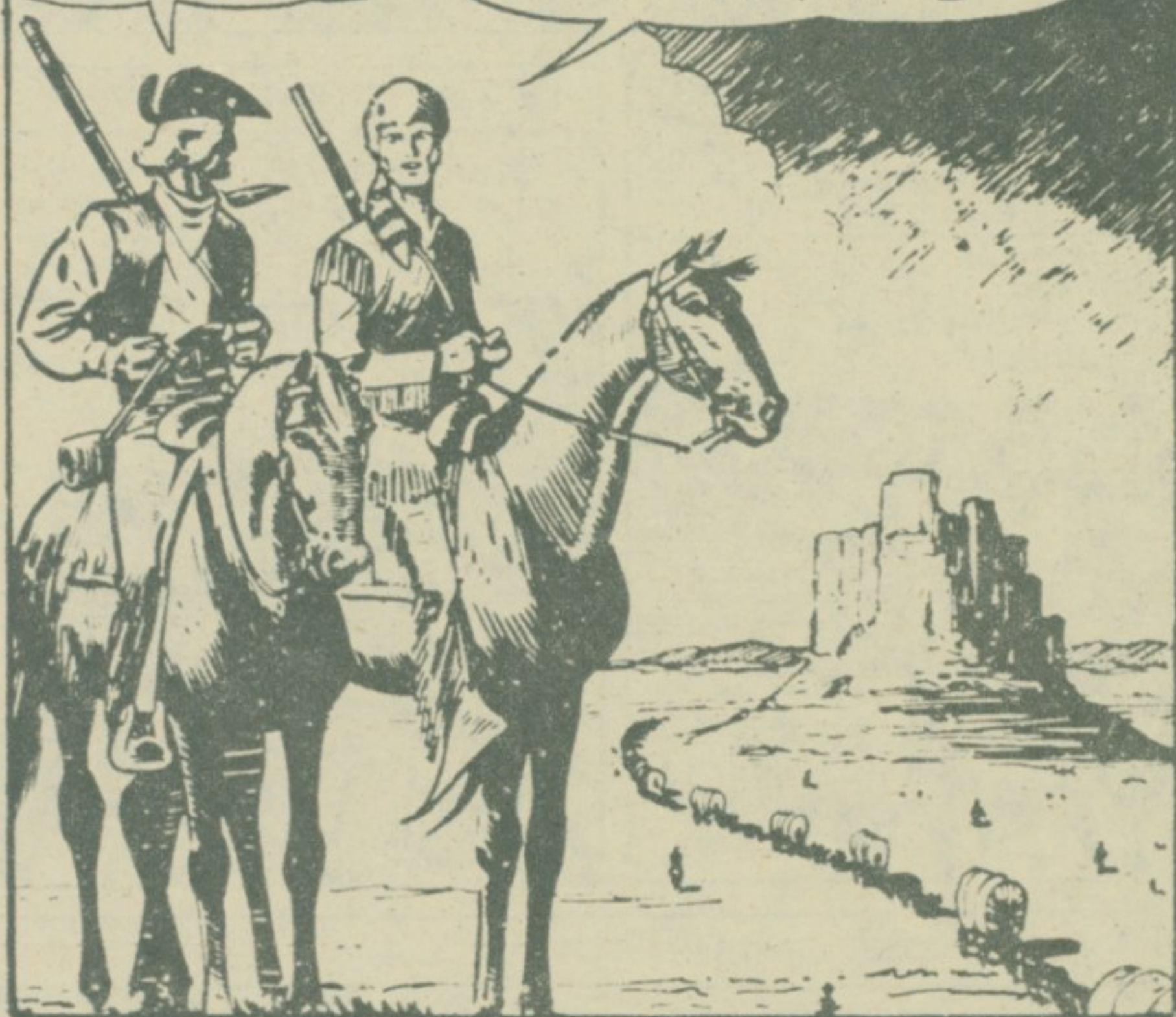

ЗА КЕСУ ЗЛАТА

ЧИМ СЕ ПРОЧУЛО ДА ЋЕ ЏИМ ДРИЋЕР КРЕНУТИ ЗА КАЛИФОРНИЈУ ПРЕКО ДИВЉЕГ ЗАПАДА, МНОГИ СУ ПОЖЕПЕЛИ ДА ПОБУ С ЊИМ ЈЕР ЋЕ ЏИМ БИО ПОЗНАТ КАО ДОБАР ВОДИЧ. С ЊИМ ЈЕ БИО И ЊЕГОВ ПРИЈАТЕЉ ХЕНРИ ФРЕБ...

ВИШЕ БИХ ВОЛЕО ДА СМО САМИ КРЕНУЛИ?

НАГОРЕ ЈЕ ПРОШЛО, ХЕНРИ? САД МОЖЕМО ДА ОСТАВИМО ОВЕ ЉУДЕ У БИЛО КОМ ДЕЛУ ПЛАНИНЕ?

АЛИ, ТЕК ШТО ЈЕ ЏИМ ТО КАЗАО, ПОЧЕО ЈЕ ДА ДУВА СНАЖАН ВЕТАР...

ВЕЖИТЕ КОПА ЈЕДНА ЗА ДРУГА? НЕВРЕМЕ ЋЕ?

БИЛИ, МЕРИ, ОВАМО? БР-ЗО?

ЏИМ ЈЕ НА ВРЕМЕ ПОВЕЗАО КОПЛА...

ДРЖИТЕ СЕ ЈЕДНИ ЗА ДРУГЕ И ПОЛАКО НАПРЕД?

ИАКО ЈЕ ЗАВЛАДАО ТАКАВ МРАК ДА СЕ ПРСТ ПРЕД ОКОМ НИЈЕ ВИДЕО, ЉУДИ НИСУ ИЗГУБИЛИ ПЛАВУ ЈЕР СУ ВЕРОВАТИ У СВОР ВОДИЧА...

МОРИСЕ, УЧВРСТИ ТАЈ КОНОПАЦ?

АЛИ МОРИС, ЧИЈА СУ КОПА БИЛА ВЕЗАНА ЗА ЧАРТИЈЕВА, ИМАО ЈЕ ДРУГИ ПЛАН...

НЕВРЕМЕ ЈЕ ДОШЛО К'О ПОРУЧЕНО? СТАРИ ЧАРТИЈЕ ПУН ЗЛАТА? КАД ОСТАЛИ ПРИМЕТЕ ДА НАС НЕМА, БИЋЕ КАСНО?

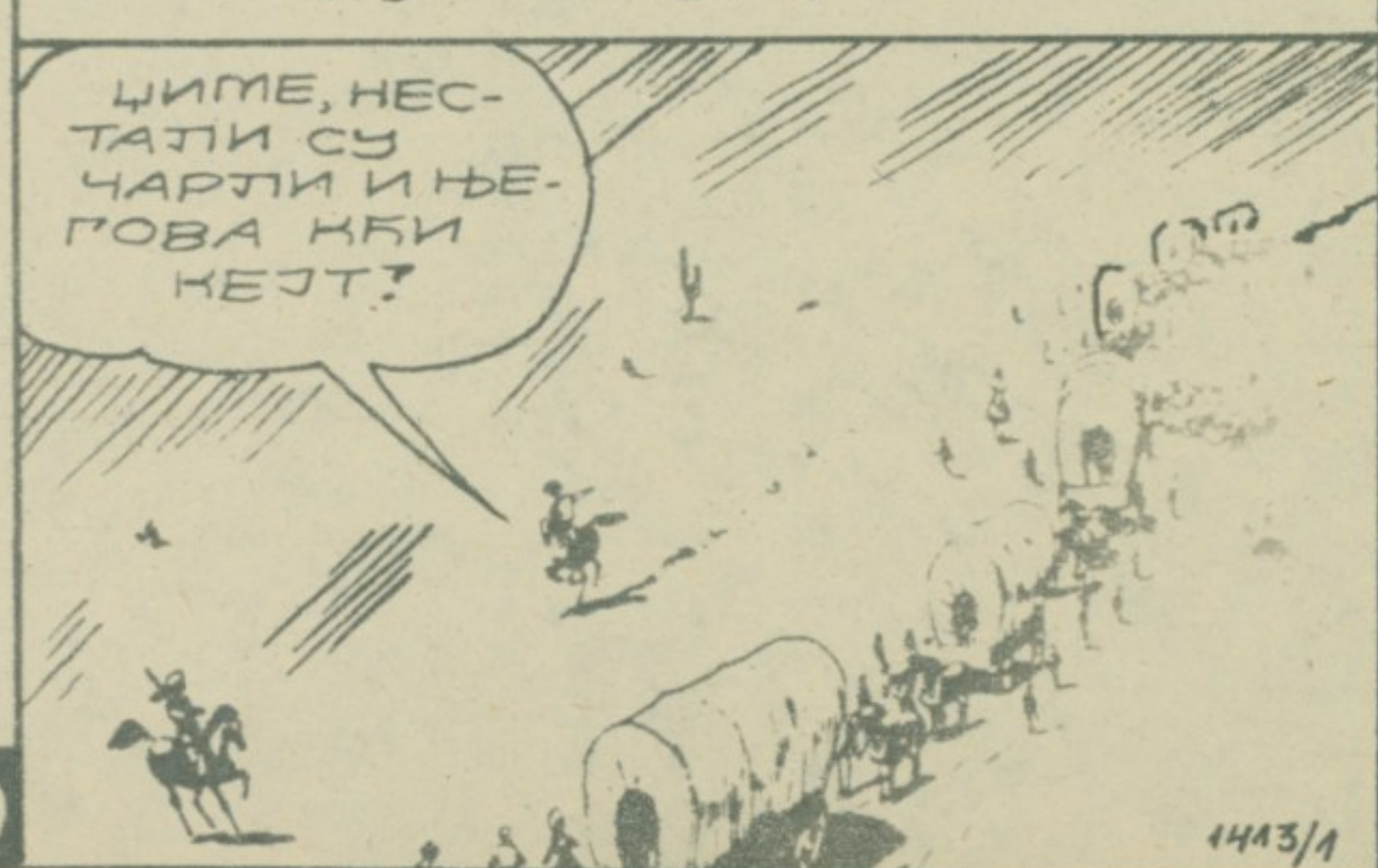
ЏИМ И ХЕНРИ СУ ВЕШТО ВОДИЛИ КАРАВАН КРОЗ ПЕШЧАНУ БУРУ...

ОПУЏА СЕ СТИШАВА?

КАДА ЈЕ СУНЦЕ НАЈЗАД ОБАСЈАЛО КАРАВАН...

ЏИМЕ, НЕСТАЛИ СУ ЧАРТИЈЕ И ЊЕГОВА КБИ КЕЈТ?

НЕМА НИ МОРИСА? РЕКАО БИХ ДА СУ ЊЕГОВА КОПА БИЛА ВЕЗАНА ЗА ЧАРТИЈЕВА?

У ПРАВУ СИ?

ЏИМ ЈЕ ЗНАО ДА ЋЕ ДИ БЕЗ ИСКУСТВА НЕ МОГУ ОПСТАТИ У ПУСТИЊИ. АКО ИХ НЕБИ УБИЛИ ИНДИЈАНЦИ, УМРЛИ БИ ОД ЖЕБИ...

ИДЕМ ПО ЊИХ? ХЕНРИ ЋЕ ВАС ВОДИТИ ДАЋЕ!

(ИДЕМ С ТОБОМ?)

ЏИМ ЈЕ ПРИХВАТИО ДА МЛАЂИ ЏЕК
БЕРИ ПОБЕ С ЊИМ...

НЕБЕ ВАМ БИ-
ТИ ЛАКО, ЏИМЕ?
ВЕТАР ЈЕ ИЗБРИ-
САО ТРАГОВЕ?

НЕ ТРЕБА
ГУБИТИ
НАДУ?

ЏИМ И ЏЕК СЕ ОПРОСТИШЕ ОД
ГРУПЕ...

ИМА ЛИ ШАНСЕ ДА
БЕ ИХ НАЂИ, ХЕН-
РИ?

МАЛО? БОЈИМ СЕ
ДА И САМИ НЕ
СТРАДАЈУ?

ЗА ТО ВРЕМЕ, ДАЛЕКО ОД КАРАВА-
НА...

КЕЈТ,
ВИДИШ
ЛИ ОСТА-
ТЕ?

НЕ, ОЧЕ?
САМИ СТО?

И МОРИС ЈЕ ОСТАТ-
РАО, АЛИ САМО ДА
БИ ВИДЕО ДА НЕКО
НИЈЕ КРЕНУО ЗА
ЊИМА...

ТРЕБА БИТИ У
ПРИПРАВНОСТИ
ЈОШ ЈЕДАН
ЏАН?

ТЕ НОБИ...

СИГУРНА САМ
ДА БЕ НАС ЏИМ
ПРОНАЂИ?

МА, НЕБЕ ОН
ЗБОГ ЈЕДНИКО-
ЛА ДА НАПУСТИ
ОСТАТЕ?

У МЕЂУВРЕМЕНУ, ЏИМ СЕ ВРАТИО ДО
МЕСТА ГДЕ ИХ ЈЕ ИЗНЕНАДИЛО НЕВРЕ-
МЕ...

НЕМА ТРАГОВА,
КАО ШТО САМ И ПРЕТ-
ПОСТАВЉАО? ВЕР ЈЕ
КАСНО? ОСТАБЕМО ОВДЕ
ДА ПРЕНОБИМО?

ЏИМ ЈЕ СВАНУЉО...

ЏЕК, ПРОБУДИ СЕ?
НАХРАНИ
КОЊЕ ДОК
ЈА ПОГЛЕ-
ЏАМ У НАО-
КОЛО?

УУХ?
ОДМАХ
ЏИМЕ?

АЛИ, ТЕК ШТО СЕ
ЏИМ УДАЉИО...

ДО БАВОЈА?
ЏЕК ЈЕ ЗАПА-
ЉИО ВАТРУ?
НИЈЕ СМЕО ТО
ДА УЧИНИ?

БРЗО ЈЕ ПОЈУ-
РИО НАТРАГ...

ДИМ МОЖЕ
ПРИВУКИ
ПАЖЊУ
ИНДИЈАНАЦА?

И КАО ШТО ЈЕ ПРЕТПОСТАВИО...

ДА ЈЕ СТИГАО СА-
МО СЕКУНД КАСНИ-
ЈЕ, ЏЕК БИ БИО
МРТАВ...

СНАЖНА ДЕСНИЦА
ПОГОДИЛА ЈЕ ИНДИ-
ЈАНЦА...

ОВО ЋЕ ТЕ ДОБРО
УСПАВАТИ?

ЏИМ МУ ЈЕ УЗЕО ЛУК И СТРЕЛУ...

ДО БАВОЛА?
ЕНО ЈОШ
ТРОЈИЦЕ?

ЏЕК НИЈЕ НИ
СПУСТИО НАКВА
МУ ОПАСНОСТ
ПРЕТИ...

ТАДА СЕ ПОЈА-
ВИО ЏИМ...

ЏЕК,
ЛЕЗИ?

ЏИМ ЈЕ БИО И ДОБАР
СТРЕЛАЦ...

У ПОМОЋ МУ ЈЕ ПРИСКОЧИО ЏЕК...

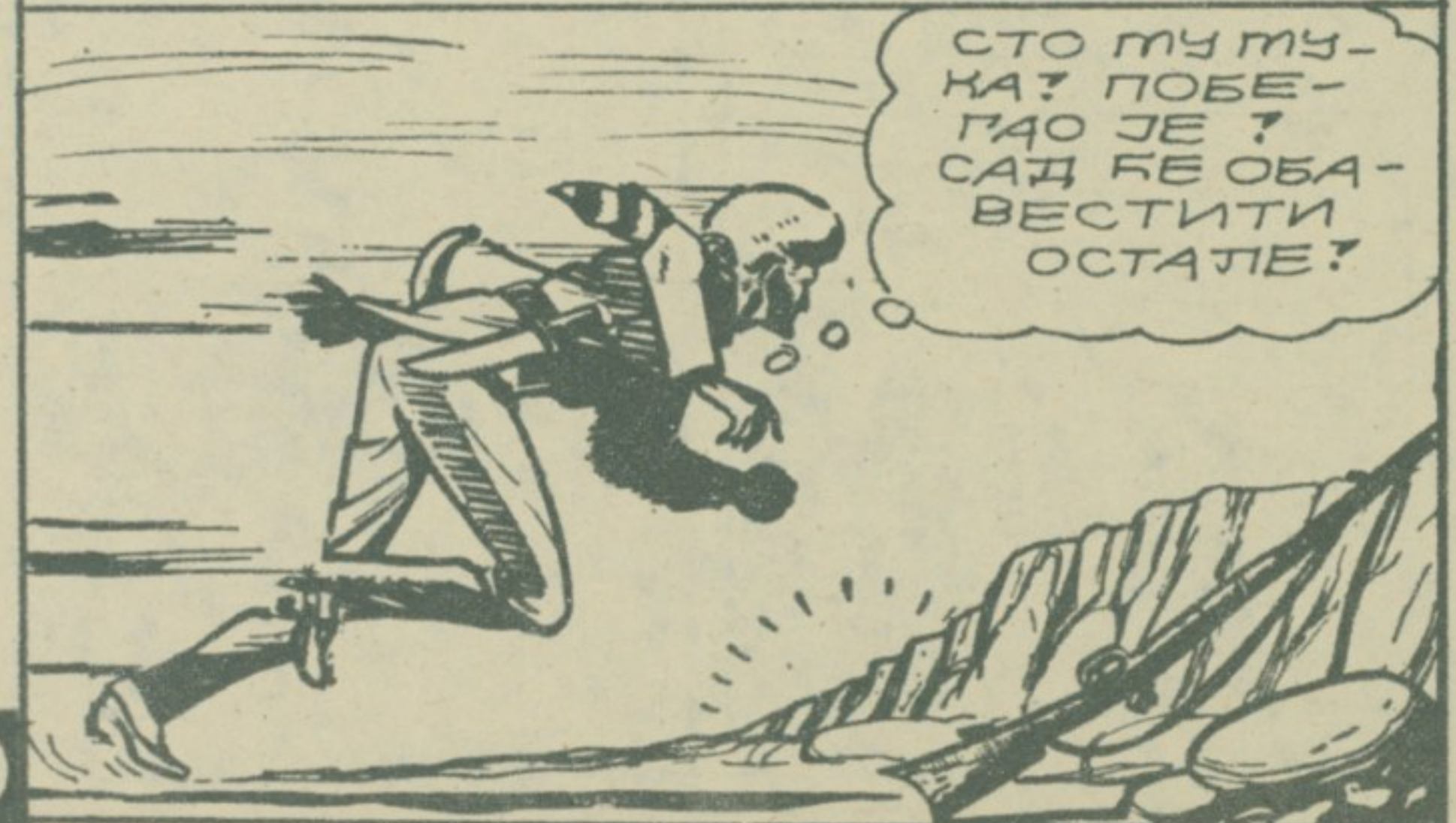
БОРБА ЈЕ КРАТКО ТРАЈАЛА...

УГАСИ ВАТ-
РУ, ЏЕК И БЕ-
ЖИМО ОДАВ-
ДЕ?

КАДА СЕ ЏИМ ВРАТИО ПО ИНДИ-
ЈАНЦА КОПА ЈЕ ОНЕСВЕСТИО...

СТО МУ МУ-
КА? ПОБЕ-
ГАО ЈЕ?
САД ЋЕ ОБА-
ВЕСТИТИ
ОСТАТЕ?

ЗА
МНОМ?

КРЕТАЛИ СУ СЕ ОНИМ ДЕЛОМ ПУСТИ-
ЊЕ КОЈИ ЈЕ БИО ПЕСКОВИТИЈИ ДА
ТОПОТ КОПИТА НЕ БИ ПРИВУКАО ИН-
ДИЈАНЦЕ...

СТАНИМО МАЛО
ДА КОЊИ ПРЕДАХ-
НУ?

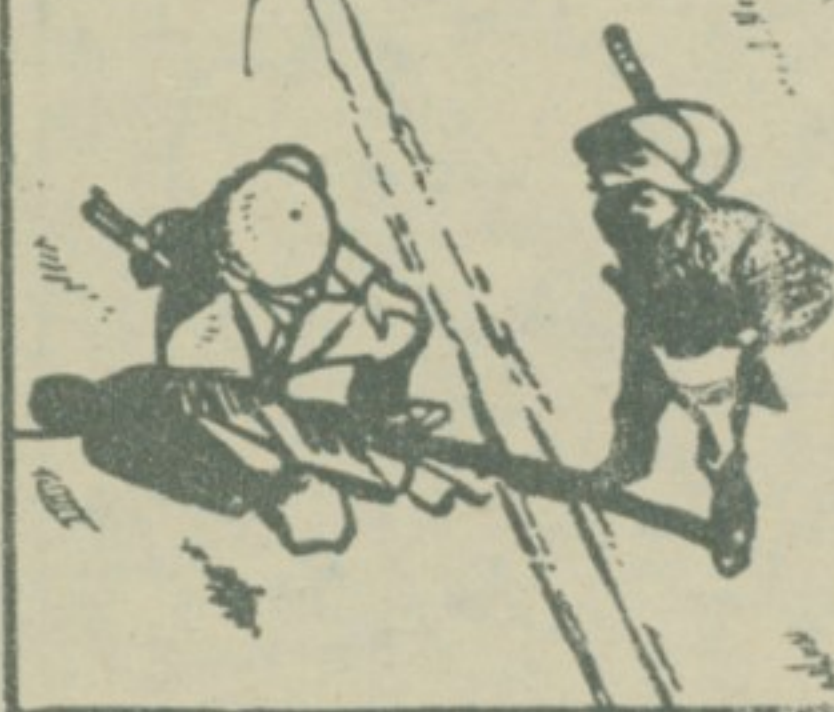
ШТА БЕМО СА
ИЗГУБЉЕНИМ
КОЛИМА?

ХЕЈ, ЕВО
ТРАГО-
ВА?

ИЗГЛЕДА
ДА ИМАМО
СРЕКЕ?

ЗА ТО ВРЕМЕ, МОРИС ЈЕ ПОКУШАВАО
ДА УБЕДИ СТАРОГ ЧАРЛИЈА ДА НА-
ПУСТИ КОЛА...

БРЖЕ БЕМО
СЕ КРЕТАТИ
НА КОЊИ-
МА?

АЛИ, У ЊИМА ЈЕ
СВЕ ШТО МИ ЈЕ НЕ-
ОПХОДНО ЗА НАШУ
НОВУ КУКУ У КАЛИ-
ФОРНИЈИ?

ТАТА ЈЕ У
ПРАВУ?

МОРИС ЈЕ ПОБЕСНЕО...

ТИ МАЛА, УТУКНИ?
СТАРИ И ЈА БЕМО СЕ
ДОГОВОРТИ ШТА БЕ-
МО?

МОРИСЕ,
АКО ТИ СЕ
ЖУРИ, ОС-
ТАВИ НАС
САМЕ?

ТРЕБАЛО ЈЕ ДА СЕ КРЕЋУ ПРЕМА
ЈУГУ, АЛИ МОРИС ИХ ЈЕ ВОДИО СВЕ
ДУБЉЕ У ПУСТИЊУ ПРЕМА СЕВЕРУ...

ТАТА,
ГЛЕДАЈ
У СУЊЕ!
КРЕ-
МО СЕ У
ПОПРЕШНОМ
ПРАВЦУ?

У ПРАВУ
СИ, КЕЈ?
ХЕЈ, МО-
РИСЕ?

ВРАТИМО СЕ?
СТИГИ БЕМО
ТАМО ОДАК-
ЛЕ СМО КРЕ-
НУЛИ?

МОРИС ЈЕ СМАТРАО ДА ЈОШ НИЈЕ
ВРЕМЕ ДА ОПЉАЧКА СТАРОГ...

У ПРАВУ СИ,
ЧАРЛИ? ИДЕМ
ДА ОСМОТ-
РИМ?

У СТВАРИ, МОРИС
ЈЕ БИО КУКАВИЦА,
ПА НИКАКО НИЈЕ МО-
ГАО ДА СЕ ОДЛУЧИ
КАКО ДА ИЗВЕДЕ
ПЉАЧКУ...

ХМ? МОГАО БИ
ДА БУДЕ НЕСРЕ-
БАН СЛУЧАЈ?

УУХ?
АЛ? ЈЕ
ВРУКЕ?
ЕНО
ВОДЕ?

ЗАИСТА ЈЕ БИЛА ВОДА, АЛИ НЕ ЗА ПИ-
ЋЕ...

МОРИСОВ МОЗАК
ЈЕ БРЗО РАДИО:
ЗНАО ЈЕ КАКО ДА
СЕ ОСЛОБОДИ ОЦА
И КЕРКЕ...

А ОНДА ЈЕ ТРЕБАЛО ДА ИЗБРИШЕ
И СВОЈЕ ТРАГОВЕ...

У БРЗО...

ЏИМ И ЏЕК СУ СЕ УПРАВО ПРИБЛИ-
ЖАВАТИ ИЗВОРУ...

У ТОМ ТРЕНУТКУ...

АЛИ, ПРЕ НЕГО ШТО СУ ЧАРЛИ И
КЕЈТ ОКУСИЛИ ВОДУ...

ТО ЈЕ ЏИМ ИСПАТИО МЕТАК...

ЏИМ СЕ БЕСНО ОБРАТИО МОРИСУ...

ЏИМ НИЈЕДНОГ ТРЕНУТКА НИЈЕ ПОСУМЊАО У МОРИСА...

КРЕНИМО?
УПРАВЉАЈТЕ
СЕ ПРЕМА ОНОМ
ЦРНОМ ВРХУ?

АЛИ, ЏИМЕ, ТИМ
ПУТЕМ НЕЋЕМО
СТИГНИ КАРА-
ВАН?

ТАДА ЈЕ ЏИМ КАЗАО ДА СЕ ОКРЕНЕ И ПОГЛЕДА ИЗА СЕБЕ...

ЗАР ХОБЕШ
ДА УПЕТИ-
МО ИНДИЈАН-
ЦИМА ПРАВО
У РУКЕ?

ЧАРЛИ, МОРАЋЕ-
МО ДА ОСТАВИМО
ТВОЈА КОЛА КАД
ДОБЕМО ДО ПЛА-
НИНЕ?

ЗНАМ,
ЏИМЕ?

ТЕ НОБИ...

ДОК ОСТАЛИ СПА-
ВАЈУ, ДА УЗЕМ
ЗЛАТО И САКРИ-
ЈЕМ ГА?

МОРИС ГА ЈЕ ПРИМЕТИО И ПРА-
ТИО У СТОПУ...

АХА?

СРЦЕ ЈЕ ПОЧЕЛО БРЖЕ ДА МУ ЛУПА
КАД ЈЕ ЧУО ЗВУК ДРАГОЦЕНОГ МЕТАЛА

А, ТУ ЈЕ
ДРЖАО
ЗЛАТО?

СТАРИ ЈЕ ЛЕГАО ПОШТО ЈЕ СМЕСТИО
ЗЛАТНИКЕ У КОШУЉУ...

САД
ЗНАМ
ГДЕ
ИХ
ЧУВА?

СУТРАДАН УЈУТРО...

ПОЖУРИ, МОРИ-
СЕ? СВАКИ СЕ-
КУНД ЈЕ ДРА-
ГОЦЕН?

И БАШ КАД СУ ПОЧЕЛИ ДА СЕ ПЕЊУ
ПЛАНИНОМ...

ИНДИЈАНЦИ?

ДРЖИ
КОЊЕ,
ЧЕК?

КЕЈТ,
БРЗО НА
КОЊА?

КЕЈТ И ЧАРЛИ БРЗО НАПУСТИШЕ КО-
ПА...

БЕЖИТЕ
ПРЕМА ВР-
ХУТОДВЕЖИ
КОЊЕ, ЧЕК?

ДА, ЧИМЕ?

КОПА КРЕНУШЕ НИЗБРДО ДО-
БИЈАЈУКИ СВЕ ВЕЋЕ УБРЗА-
ЊЕ...

НА-
ПРЕД?

ИНДИЈАНЦИ СЕ ДАДОШЕ У БЕГ...

МОЖДА БЕМО
ЈОШ УСПЕТИ ДА
СЕ ИЗВУЧЕ-
МО?

ЗА ЊИМА?
ШТА
ЧЕКАТЕ?

ХРАБРИ ВУК
ЈЕ У ПРАВОУ. Свр-
шило с тим ху-
љама. УБИЛИ
СУ НАШЕ ДРУГОВЕ?

И ТАКО...

ЈУРИШ? НЕ
СМЕЈУ НАМ
УМАКИ?

ЏИМ ЈЕ ПРЕДВОДИО СВОЈУ ГРУПУ И
КАД СУ СТИГЛИ ДО ВРХА...

СЈАШИТЕ?

ЛУД
СИ?

КОЊИ У ОВОЈ ПЛАНИНИ НИСУ МОГЛИ
ДА СЕ КРЕГУ, АЛИ ЈЕ ЗАТО ТРЕБАЛО ДА
ПОСЛУЖЕ ДА СЕ
ЗАВАРА ТРАГ...

САКРИЈТЕ СЕ У
ТУ ПЕЋИНУ?

НАПРЕД

ЗАЖАТИЋЕШ
ШТО СИ ПУС-
ТИО КОЊЕ?

УБРЗО...

СТИЋИ БЕ-
МО МИ
ЊИХ?

УСПЕЛИ СМО ДА ИХ
ПРЕВАРИМО?

ТЕ НОГИ...

НЕМАМО НИ
ВОДЕ НИ ХРА-
НЕ?

ШТА
ПРЕДЛА-
ЖЕШ?

ДА ЏЕК И ЈА
ОДЕМО ДО КО-
ЛА И ПОКУПИ-
МО НАМИРНИ-
ЦЕ?

ОСТАВИЋЕМО ВАМ ОРУЖЈЕ?
АКО СЕ НЕ ВРАТИМО ДО СУТРА
УВЕЧЕ, КРЕНИТЕ ПРЕМА ИС-
ТОКУ?

ВРАТИЋЕ-
ТЕ СЕ, ЏИ-
МЕ? СИ-
ГУРАН
САМ?

КАО ДВЕ СЕНКЕ, ЏИМ И ЏЕК СУ СЕ
СПУШТАЛИ НИЗ ПЛАНИНУ...

ИНДИЈАНЦИ
СУ УХВАТИЛИ
НАШЕ КОЊЕ И
ТО ЈЕ ЗА ЊИХ
ВЕЛИКИ ДАН?
СИГУРНО СУ СЕ
НАПИЛИ И САД
СПАВАЈУ. ПРИШУ-
ЋАЋЕМО СЕ И ПО-
КУПИТИ СВЕ ШТО
МОЖЕМО?

АЛИ, ИНДИЈАНЦИ СУ СЕ ЈОШ
ВЕСЕЛИЛИ. СТРАЖА ЈЕ БИ-
ЛА У ПРИПРАВНОСТИ...

НИЈЕ БИЛО ВРЕ-
МЕНА ЗА ЧЕКАЊЕ
И ЏИМ СЕ ПРИШУ-
ЋАО ПРВОМ СТРА-
ЖАРУ...

ТАДА СЕ ПОЈАВИО
ДРУГИ РАТНИК...

ХЕЈ, ЦРВЕНО
ПЕРО,
ГДЕ СИ?

ЏИМ ЈЕ НЕЧУЈНО САВЛАДАО И ОВОГ

ВЕЖИ ИХ,
ЏЕК?
БРЗО?

И ДОК СУ РАТНИЦИ БЕЗБРИЖНО СЕДЕ-
ЛИ КРАЈ ВАТРЕ, ЏИМ И ЏЕК СУ СЕ ПРЕ-
ОБУКЛИ У ИНДИЈАНЦЕ...

САМО БУТИ И НЕ
ЧИНИ НИШТА ШТО
БИ ПРИВУКЛО
ПАЖЊУ?

У МРАКУ, НИКО НИЈЕ МОГАО ДА ПРИ-
МЕТИ РАЗЛИКУ...

НАДАМ СЕ ДА ЈЕ
БУРЕ С ВОДОМ ЧИ-
ТАВО И ДА ГА ИН-
ДИЈАНЦИ НИСУ
ИСПРАЗНИЛИ?

АЛИ, ТЕК ШТО СУ ПРИШЛИ КОЛИМА...

ЗАР ВАМ НИЈЕ БИЛО
ДОСТА ПИБА? НА
СПАВАЊЕ? РАНО
УСТАЈЕМО?

НЕ БРИ-
НИ ТИ
ЗА
НАС?

ИНДИЈАНЦУ СЕ НИ-
ЈЕ СВИДЕО ОДГОВОР
И КАД ЈЕ ХТЕО ЈОШ
НЕШТО ДА ПИТА
ЏИМА...

ШТА?
АААХ?

САМО, БЕЗ
ГАЛАМЕ?

ЗА ТО ВРЕМЕ ИН-
ДИЈАНЦЕ ЈЕ САВЛА-
ДАО УТОР И ОНИ ЗАС-
ПАШЕ ОКО ВАТРЕ...

ДОСТА
СМО СТВА-
РИ ПОКУ-
ПИЛИ?
КРЕНИ-
МО?

КАО ШТО СУ СЕ НЕЧУЈНО УВУКЛИ У
ИНДИЈАНСКИ ЛОГОР, ТАКО СУ СЕ И
ИЗВУКЛИ...

ПОБЕСНЕБЕ КАД
У ЗОРУ ОТКРИЈУ
ДА СУ ИМАЛИ
ПОСЕТИОЦЕ?

ГОРЕ У ПЛАНИНИ ЧЕКАЛО ИХ ЈЕ
ИЗНЕНАЂЕЊЕ...

КЕЈТ,
ШТА СЕ
ДОГО-
ДИЛО?

ОХ,
САМО
КАД
СТЕ
СЕ ВРА-
ТИЛИ?

ДОК ЈЕ ЏИМ ПРЕ-
ВИЈАО ЧАРЛИЈА,
КЕЈТ ЈЕ ПРИЧАЛА

НИСАМ НИ СЛУТИ-
ЛА ДА ЈЕ МОРИС
ПЂАЧКАШ?

ЏИМЕ, ОД-
НЕО МИ ЈЕ
СВЕ ЗЛА-
ТО?

У ЗОРУ, ЏИМ ЈЕ
КРЕНУО ДА ТРАЖИ
МОРИСА...

МА, ПУСТИ САД
ЗЛАТО, ЏИМЕ?
БОЉЕ ГЛЕДАЈ
КАКО ДА ИЗВУЧЕ-
МО ГЛАВУ?

У ПРАВУ СИ?
АЛИ, СТАРИ ЈЕ
ИЗГУБИО СВЕ
ШТО ЈЕ ИМАО И
МОРАМО МУ
ПОМОЋИ?

ТРЕБАЛО ЈЕ ДА УХВАТИ МОРИСА И ВРАТИ ГА У ПЕКИНУ ПРЕ НЕГО ШТО ИНДИЈАНЦИ ПОНОВО КРЕНУ У ПОТЕРУ ЗА ЊИМА...

МОРИС ЈЕ ЛУД? САМ НЕ МОЖЕ ОПСТАТИ У ПЛАНИНИ?

ПУЦЊИ ТРГОШЕ ЏИМА...

МОРИСА СУ НАПАЛЕ ДВЕ ДИВОКОЗЕ. УПЛАШЕН, ПУЦАО ЈЕ, АЛИ НИЈЕ ПОГОДИО ЏИТА...

ОДСКОЧИО ЈЕ У СТРАНУ И ПОТЕТЕО У ПРОВАЛИЈУ...

ЏИМ НИЈЕ МОГАО НИШТА ДА УЧИНИ ЗА ЊЕГА...

ИЗГЛЕДА ДА ДАЈЕ ЗНАКЕ ЖИВОТА?

БИЛО ЈЕ ОПАСНО СПУШТАТИ СЕ НИЗ ОКОМИТУ СТРАНУ КАЊОНА...

ЏИМ ЈЕ ТЕШИО МОРИСА У ЊЕГОВИМ ПОСЛЕДЊИМ ТРЕНУЦИМА...

И ИЗНЕНАДА...

УЗМИ ОВО... ВРАТИ ЧАРТИЈУ...

ТАДА ЈЕ ЏИМ ЧУО ПУЦЊЕ И ПОЈУРИО ПРЕМА ПЕКИНИ...

ХОЋУ ЛИ СТИГИ НА ВРЕМЕ?

ЏИМ НИЈЕ РАЗМИШЉАО О ОПАСНОСТИМА КОЈИМА СЕ ИЗЛАГАО...

НАЗАД ЈЕ СТИГАО ДО ВРХА ОДАКЛЕ ЈЕ МОГАО ДА ВИДИ И ПЕКИНУ И ИНДИЈАНЦЕ...

ПОШТО ЈЕ ЗАУЗЕО ДОБАР ПОЛОЖАЈ,
ЏИМ ОСУ ПАЋБУ НА ИНДИЈАНЦЕ...

ЧАРЛИ ЈЕ ПРВИ ЧУО ПУЦЊЕ...

ЊСКОРО ЋЕ ТРАКИ
ИНДИЈАНЦИ ЋЕ СЕ
ПОВУКИ? ТАДА ЋУ
ПОКУШАТИ ДА СЕ
СПУСТИМ У ПЕ-
ЌИНУ?

МАЛО КАСНИЈЕ...

НЕОБИЧАН ШУМ УЗНЕМИРИО ЈЕ ЏЕКА
И ОСТАТЕ У ПЕЌИНИ...

И ЗАИСТА...

ЏИМЕ, ПОЈАВИО
СИ СЕ У ПРАВИ
ЧАС?

КАО И
УВЕК?

ПОШТО СЕ МАЛО ОКРЕПИО, ЏИМ ИМ
ЈЕ ИСПРИЧАО ШТА СЕ ДОГОДИЛО
СА МОРИСОМ...

ИНДИЈАНЦИ СУ ПОСТАВИЛИ СТРАЖУ
НА ЈЕДИНОМ МОГУЋЕМ ИЗЛАЗУ ИЗ ПЕ-
ЌИНЕ. ЏИМ ЈЕ ТО ЗНАО...

ИШЛИ СУ ПУТЕМ КОЈИМ СЕ ЏИМ СПУС-
ТИО У ПЕЌИНУ...

МАЛО КАСНИЈЕ СВИ СЕ НАБОШЕ ВАН ОПАСНОСТИ...

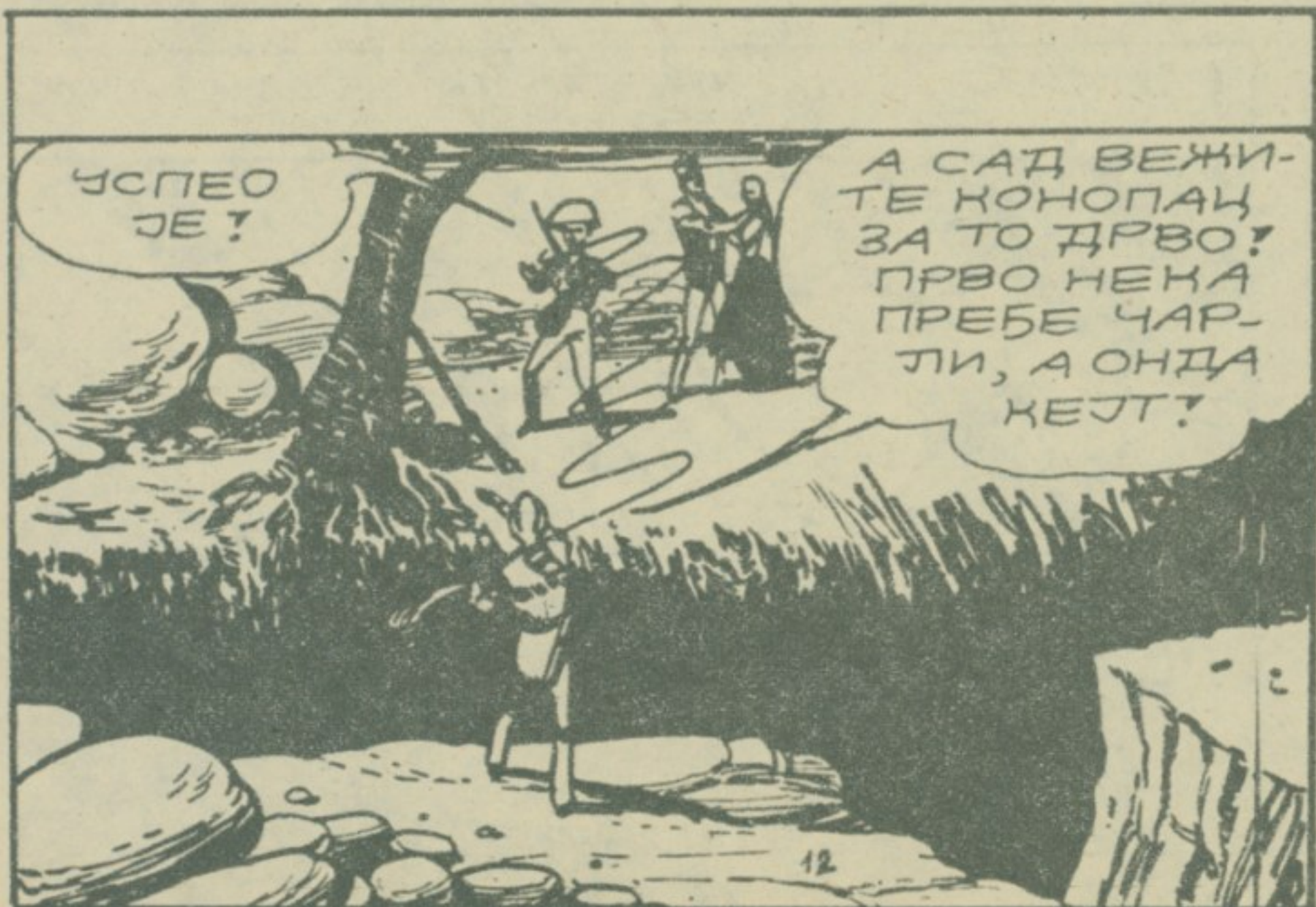
КАДА ЈЕ СВАНУЛО ...

ПОШТО СУ СЕ МАЛО ОДМОРИЛИ...

ЦИМ СЕ НИЈЕ ОБАЗИРАО НА УПОЗОРЕЊА ...

Исцрпљени,
гладни и
жедни, стиг-
ли су до ре-
ке...

ЏИМЕ, УС-
ПЕЛИ СМО?
ОНО ЈЕ КОЛО-
РАДО?

СУТРА ЋЕ БИТИ
ХРАНЕ? ЛОВИЋЕМО
БИВОТЕ?

НИСАМ ВИДЕО БОЉЕГ ЛОВ-
НА ОД ТЕБЕ, ЏИМЕ?

НАДАМ СЕ ДА ИН-
ДИЈАНЦИ НИСУ У
БЛИЗИНИ ДА ЧУ-
ЈУ ПУЦЊЕ?

ЏЕК И ЈА ЋЕМО ОПУТИ-
ТИ КОЖУ СА ЖИВОТИЊА,
А ВИ СЕ ПОБРИНИТЕ ЗА
ГРАЊЕ?

БРЗО ЋЕМО
МИ
ТО?

ДОСТА СТЕ
САКУПИЛИ
ГРАЊА?

КЕЈТ, ИСЕЦКАЈ МОЈУ
КОЖУ БУДУ У УЗАНЕ
ТРАКЕ? ПОМОГУ ЊИХ ЋЕ-
МО ПОВЕЗАТИ ГРА-
НЕ?

САДА СМО
ДОБИЛИ КОС-
ТУР ЧАМЦА?
САМО ЈОШ ДА
ГА ОБЛОЖИМО
КОЖОМ?

МАЛО КАСНИЈЕ...

ГОТОВИ СМО?
САД ЋЕ КЕЈТ ДА
НАМ ИСПЕЧЕ МЕ-
СО, ПА МОЖЕМО
ДА КРЕНЕМО?

БИО ИМ ЈЕ ТО ПРВИ
ДОБАР ОБРОК ПОС-
ЛЕ НЕКОЛИКО ДА-
НА ГЛАДОВАЊА...

ИНДИЈАНЦИ СУ
СИГУРНО ОДУСТА-
ТИЛИ ОД ТРАГАЊА
ЗА НАМА?

ПОШТО СУ СЕ НАЈЕЛИ И ОДМОРИЛИ...

БИЛИ СУ ТОЛИКО СРЕЉНИ ДА СУ ВЕ-
РОВАТИ КАКО ИМ ВИШЕ НИКАКВА
ОПАСНОСТ НЕ ПРЕТИ...

АЛИ, ИНДИЈАНЦИ НИСУ ОДУСТАЛИ ОД
ТРАГАЊА...

БАШ КАД ЈЕ ЏИМ ХТЕО ДА ИСПРО-
БА СВОЈ ТРОЗУБАЦ...

ЏИМ СЕ НАГЛО ОКРЕНУО...

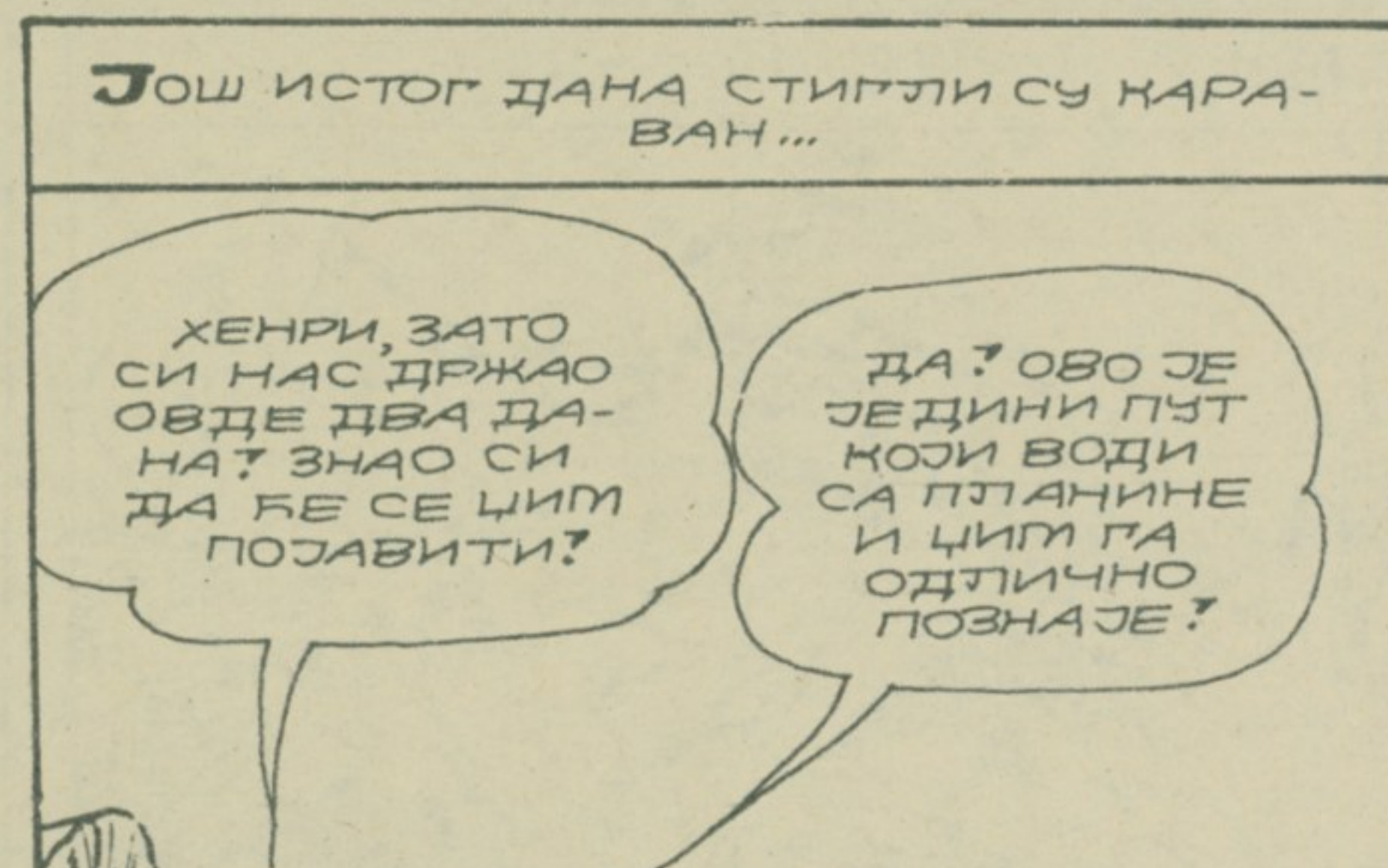

КАДА ЈЕ И ТРЕЋИ ИН-
ДИЈАНАЦ ПОШАО ПРЕ-
МА ЊЕМУ, ЏИМ ГА
ЈЕ ЗАУСТАВИО КА-

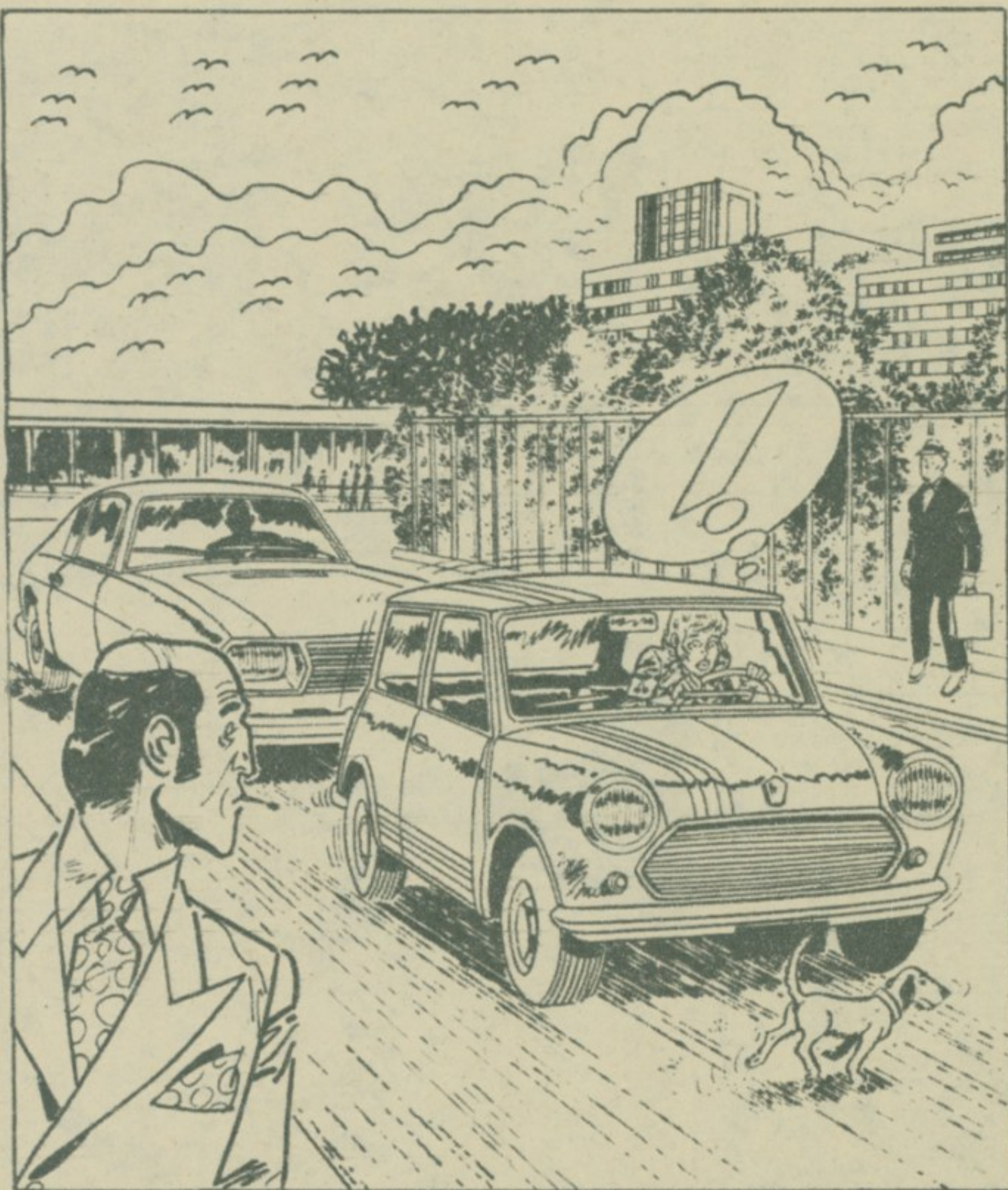

ТАДА ЈЕ ЈОШ ЈЕДНА ГРУПА ИНДИЈА-
НАЦА СТИГЛА ДО ОБАТЕ...

Штајанстивена девојка

МАЛО КАСНИЈЕ ...

АТИ, ВЕРУЈ-ТЕ, МОРАТЈА САМ ДА ЗАКОЧИМ ЗБОГ ПСА?

КАКАВ ПАС? КРИВИЦА ЈЕ ВАША?

ЈЕДАН ЧАС КАСНИЈЕ ...

КУНЕТИ СЕ, ЦАНГО, ДА ЈЕ БИО ПАС?

ПАС? ТО ЈЕ ТВОЈ ДЕ-СЕТИ ЧАС ЗА МЕСЕЦ ДАНА? ПОВЕРАЊЕ НАМ ОСИГУРАЊЕ? ОД-САД ЈА ВОЗИМ?

ШТА? А КАКО ДА НАПРАВИМ РЕПОРТА-ЖУ?

ИЛИ БЕШ АУТОБУ-СОМ?

ОХ? ТО ЈЕ ПОВРЕДА ЖЕНСКИХ ПРАВА? ПО-ЧЕКУ ДА СХВАТАМ Ж.П.О.?

ГОСПОДИНЕ ЦАНГО, ШТА ЈЕ ТО Ж.П.О.?

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ ЗА ОСЛОБО-БЕЊЕ?

СУТРАДАН У СЕКТОРУ Р ДУХОВИ СУ СЕ СМИРИТИ ...

ВЕЧЕРАС ИДЕМ ДА ПО-ГЛЕДАМ ЖЕНЕ-МАЧЕВАОЦЕ?

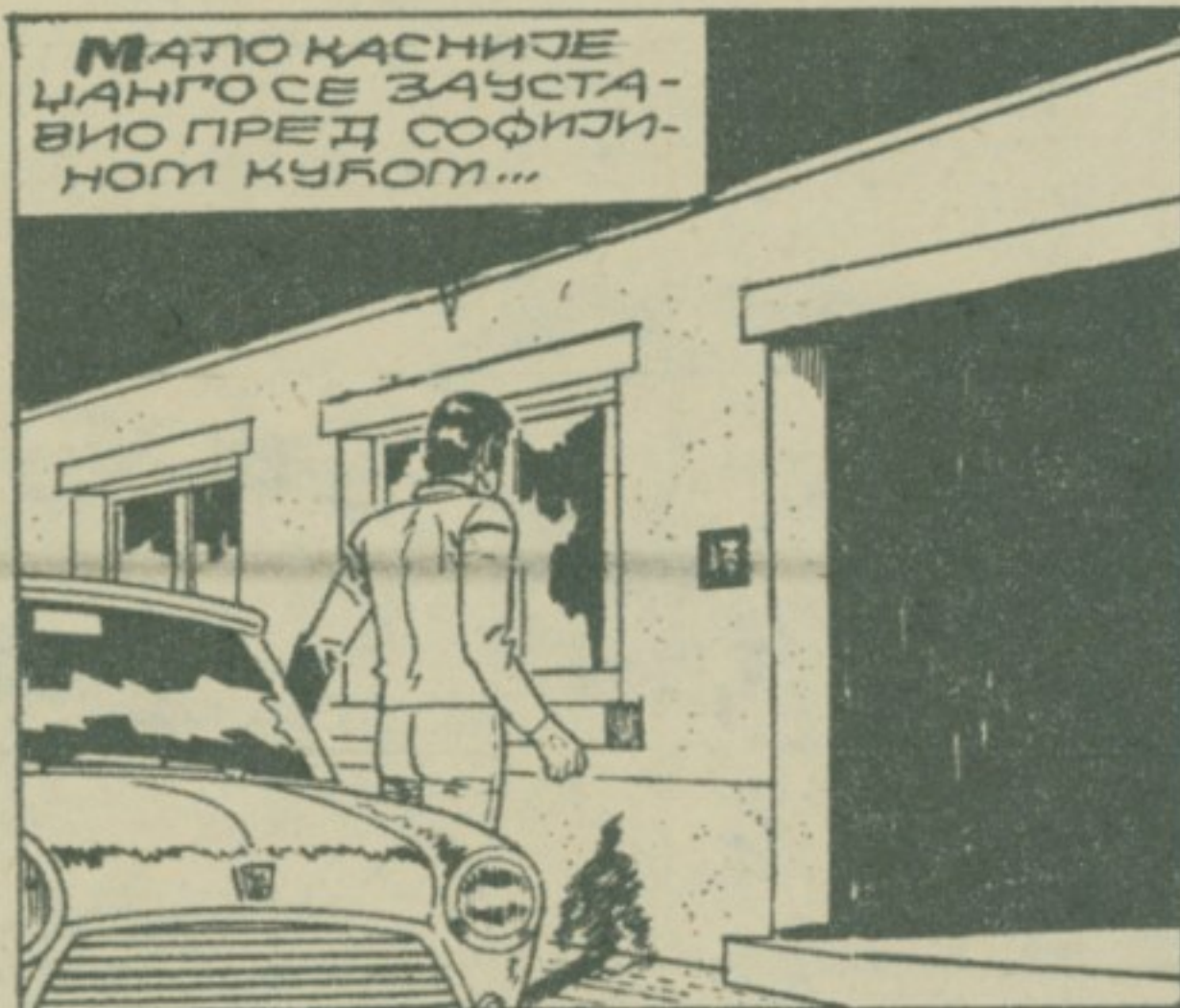
ХОРЕШ ДА ТЕ ОДВЕЗЕМ?

Штајанстивена девојка

Шајанстивена девојка

Шајанстивена девојка

Шајанстивена девојка

Шајанстивена девојка

НА ПОВРАТКУ СА
УТАКМИЦЕ ЧЕКА-
ЛО ГА ЈЕ НОВО
ИЗНЕНАЂЕЊЕ...

НЕ МОГУ-
ЋЕ ДА
ЈЕ ТО
ОНА?

ЏАНГО НЕ ВЕРУЈЕ
СВОЈИМ ОЧИМА?

ОНДА ЈЕ НАСТАЛА ЛУ-
ДА ТРКА...

НА ПАРКИНГУ...

ОТКУД
ТИ ТАЈ
АУТО??

КУПИЛА САМ?
НИСИ МИ ДАО
ДА ВОЗИМ ЗА-
ЈЕДНИЧКИ?

ЗНАЧИ, СВЕ
ОНЕ ПОДРИ-
ЦЕ И МАС-
НИЦЕ...

... ХА, ХА, ХА?
ХО? ХО?

КАД ИСПРИЧАМ
ТОТОНУ... ХА,
ХА, ХА?

У НАНЦЕЛАРИЈИ...

ЗНАШ ЛИ ОТКУД СОФИ-
ЈИ ОНЕ ОЗЛЕДЕ? ХО,
ХО? УЧИЛА ЈЕ ДА
ВОЗИ? ХА, ХА, ХА?

Штајанстивена девојка

Шајанстивена девојка

За израду зимског боравишта — бивка на тешко проходном земљишту, у дубоким снежним наносима и на врло ниским температурама, снег и лед могу **пружити и помоћ**. Они, и уз примену оскудних средстава, могу послужити за израду здравих, загрејаних и довољно сигурних склоништа која доприносе ублажавању тешкоћа, чувању физичке снаге, здравља и живота.

Место за боравиште-бивак најбоље је изабрати на нагибу и то негде у средини падине. Подножја су влажна и хладна, а узвишени делови изложени ветру док се на средини нагиба обично налази **топла зона**, где температура може бити и до 10°С већа од оне на дну или врху падине.

пример, на врховима прстију пушача температура се снижава од 37 на 34°С.

Алкохол је нежељан и у најмањим количинама јер само пролазно и привидно подиже топлоту тела, а затим долази до нерасположења, жеље за спавањем, а последице тога су смрзавање.

НАПРАВИ СКЛОНИШТЕ

Снежне рупе (сл. 1, 2 и 3) су најједноставнији објекти израђени у снегу. Ако дубина снежног покривача не дозвољава израду нормалног профила за седећи став, праве се блокови од влажног или угаженог (набијеног) снега, чијим се уграђивањем постиже же-

ОД ДРХТАВИЦЕ ДО СМРТИ

Смрзавање може да доведе до незнатних промена које се испољавају као дрхтавица и нелагодност, али и до смрти због пада телесне температуре.

У телу човека постоји веома осетљив терморегулациони механизам који стално подешава телесну температуру. Сагоревањем хранљивих састојака, у ткивима се ствара топлота која се равномерно распоређује по читавом телу циркулацијом крви.

Када се спољна температура спушта, губитак телесне топлоте се повећава. Хладноћа, у почетку, изазива стезање малих крвних жила, а касније парализу, што доводи до застоја крви, запушења ситних крвних жила и отока ткива, на местима где се прекида крвоток. Тада наступа одумирање појединих ткива или читавих делова тела. У одумрлим ткивима брзо се развија инфекција и организам постепено елиминира те делове.

Улаз у склониште, настрешницу, колибу или ров треба увек да буде нижи од места које служи за одмор. Испред улаза је пожељно закопати платформу или ров, јер се тамо стиче и „талочи“ хладноћа. Тако температура у дну рова може бити око 8°С нижа од температуре места изабраног за одмор.

Огњиште за загревање или кување најбоље је изградити испред улаза у ове објекте на полукружној платформи. Њу треба споља опрадити блоковима леда, грањем, балванима или набијеним снегом. Тако се топлота усмерава ка улазу.

Употреба смрзнуте хране или хладних пића је опасна. Храну треба увек претходно прокувати, испећи или јако загрејати.

Пушење у оваквим објектима треба ограничити, а при великим хладноћама и забранити. Телесна температура пушача је нижа него непушача због сужавања крвних судова. Количина никотина из само једне цигарете утиче на смањење температуре тела. На

љена дубина. Код сва три објекта кров се ради од смучки, лопата или штапова, преко којих се растеже шаторско крило, а преко овога набацује слој снега. Ако, пак, нема ни смучки, ни лопата, ни штапова, ивице шаторског крила могу се притиснути снежним блоковима и тако оно може постати основа за покривку рупе.

Игло (ескимска кућица од снега) је специјална врста

Рупа у снегу за седећи став (набијен снег)

објекта за смештај више особа или групе војника. Израђује се од снежних блокова. Снег за темељ трасира се и набија помо-

ћу смучарског штапа (ашова и сл.) и трасираног конопца, обележавањем два круга полупречника 1,5 и 2,10 м (сл. 4). Простор између кругова добро се утаба и он служи као темељ. Резани снежни блокови полажу се на овакав темељ тако што се шири страна блока поставља на спољну ивицу темеља. Тако се зидају прва три прстена у којима се оставља отвор за улаз од 60 см. Један наро-

чито чврст блок дужине 1 метар подиже се на смучке и полаже изнад отвора за врата. У четвртном или петом прстену уграђује се

ПРЕЖИВЕТИ,

РАТ СА ЖИЛ

ЧОВЕК ЗИМИ МОЖЕ ДА БУДЕ ПРИСИЉЕН НА ДУЖИ ИЛИ КРАЋИ БОРАВАК У ПЛАНИНИ, КАДА НА СВАКОМ НОРАКУ ВРЕБАЈУ ОПАСНОСТИ, ПА ЗАТО ТРЕБА ДА ЗНА И КАКО ЋЕ У ТАКВИМ УСЛОВИМА НАЈБОЉЕ И НАЈЛАНШЕ ОПСТАТИ.

Рупа у снегу за лежање (растресит снег)

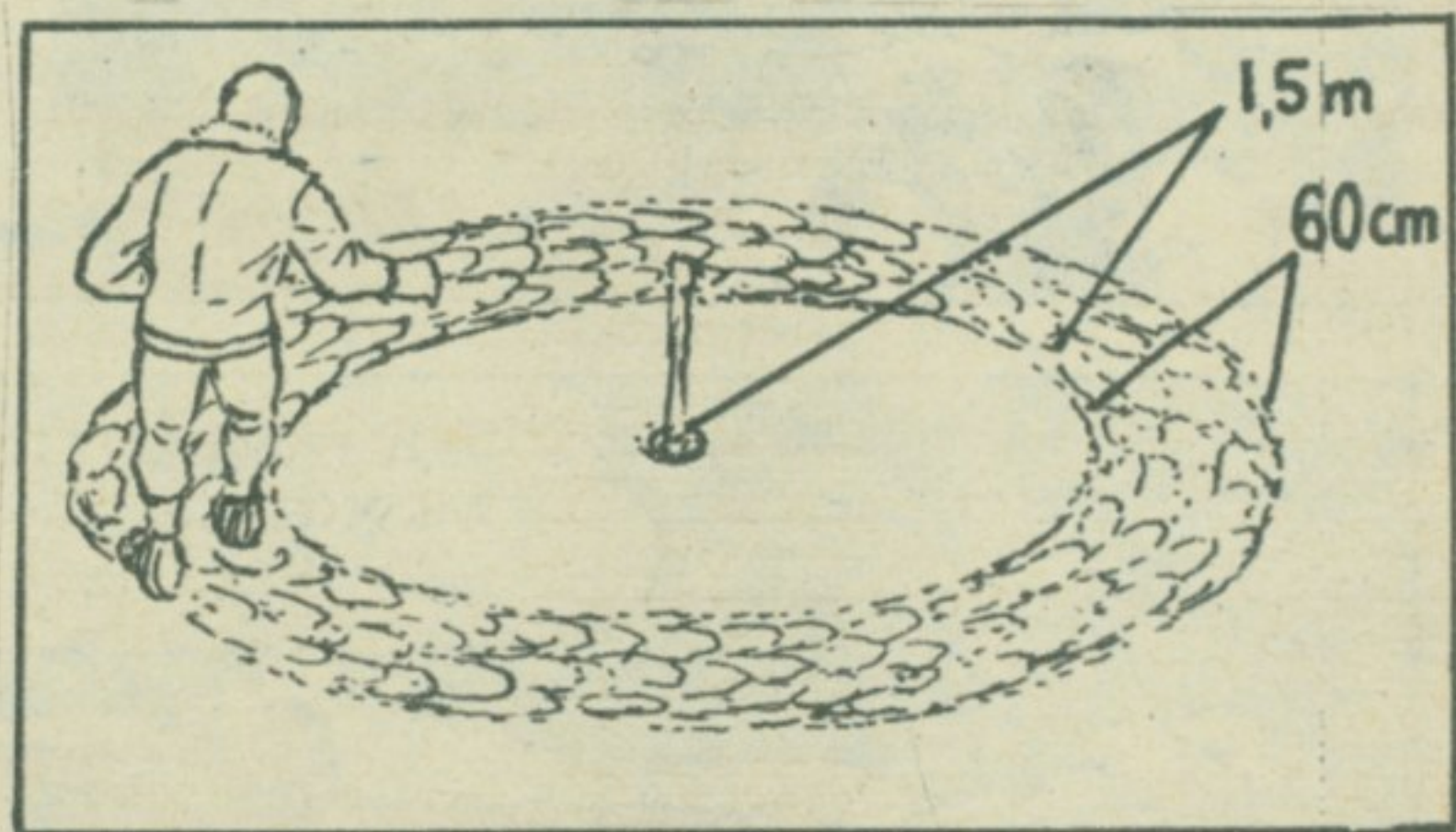
Рупа у снегу за седење (растресит снег)

снежни блокови без зазора налажу један на други и један до другог. По завршном зидању могу се ножем или ашовом пажљиво изједначити мање неравнине тако да се блокови брже међусобно залезе. Наспрам улаза пожељно је изградити ров у који се слеже хладноћа. Отвор за прозор (или пушкарница) ради се тако што се ашовом пробије отвор изнутра према споља. Испред врата може се од снежних блокова оградити и заштитни зид против ветра. Ако се преко иглоа набаца снег од 1 до 1,5 м, при спољној температури од -40°С, у унутрашњости објекта температура ће износити око плус 7°С.

КРОВ НАД ГЛАВОМ

Снежна кућица служи такође за смештај више особа или одељења војника (сл. 6). Прави се од снежних блокова дужине око 50 см, ширине и дебљине 25 до 35 см који се полажу на трасирани правоугаоник величине 2 x 5 м, претходно очишћен од снега, камења или грања. Од снежних блокова зида се окол-

ослонци свода који се половином своје висине везују са следећим редом блокова. Пошто се послед-

Трасирање иглоа

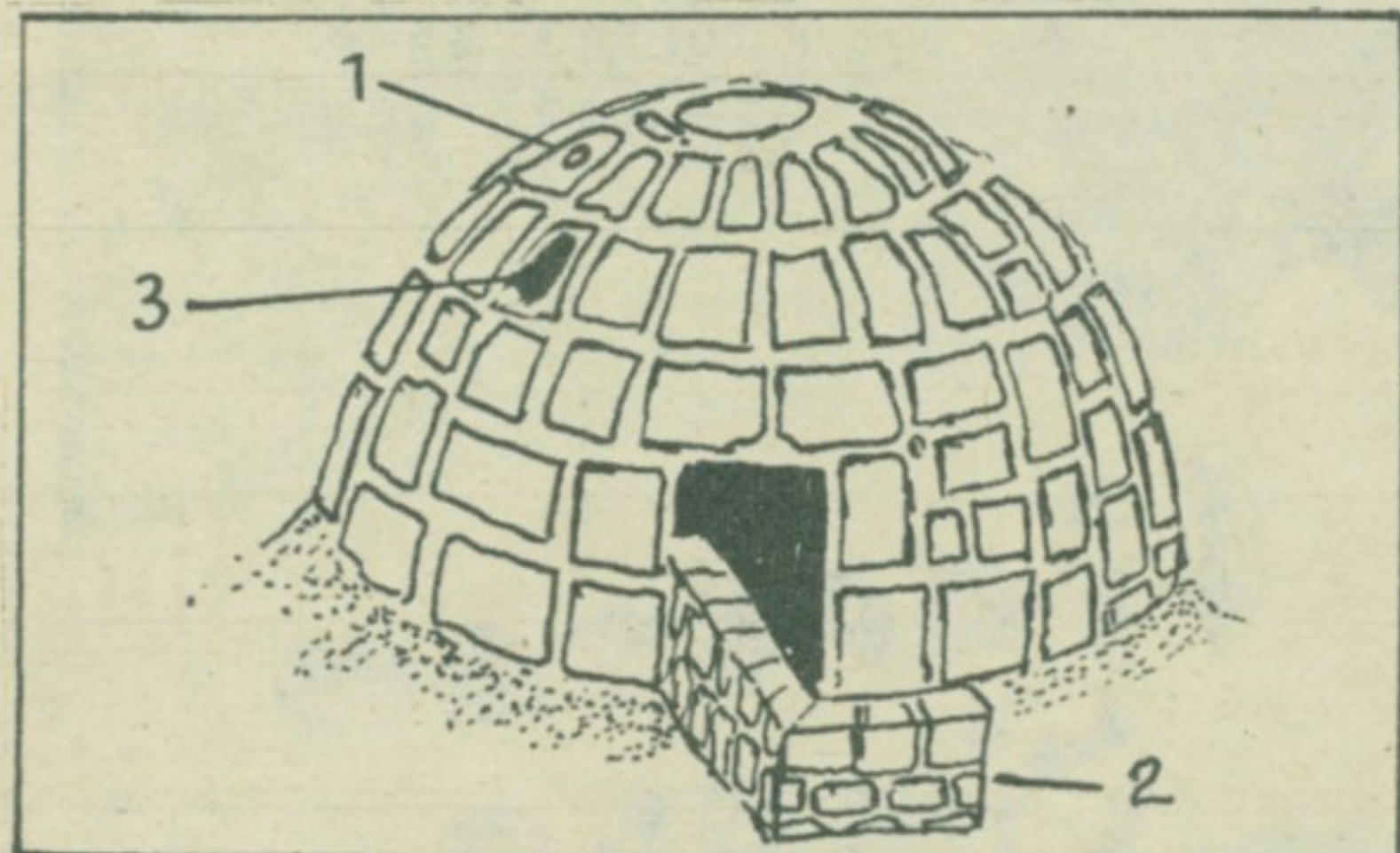
њи ред (прстен) сузи на око 80 см, поставља се завршни блок кроз који се буши отвор за вентилацију, пречника 10 см (сл. 5).

Важно је да при зидању горња површина појединих прстенова има одговарајући нагиб, како би се омогућило засножавање. Такође треба водити рачуна да

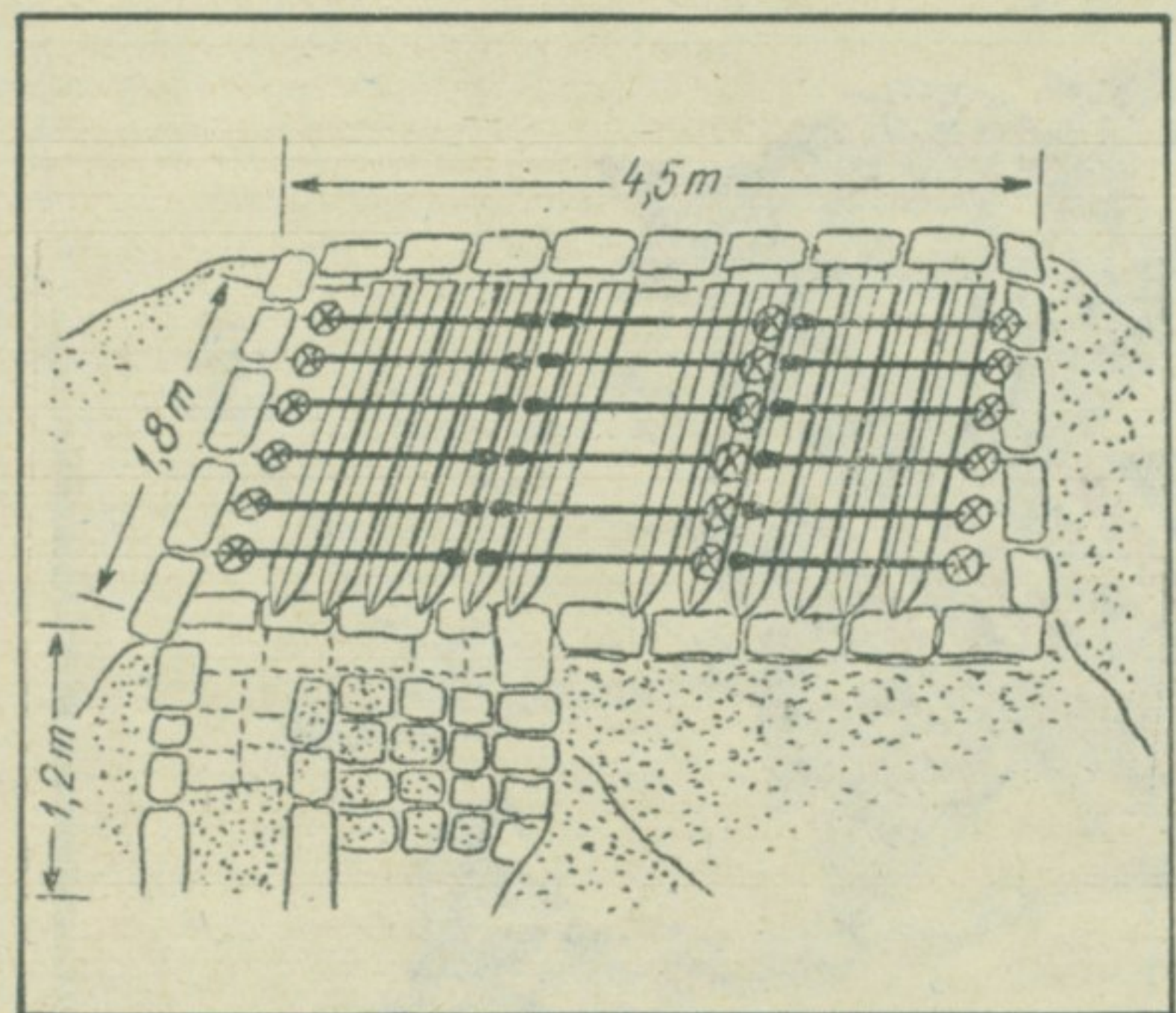
ни зид висине 1,20 м и зид за заштиту од ветра. Кров се гради од смучки и штапова преко којих се затежу шаторска крила која се међусобно закопчавају, а преко њих се набацује танак слој снега. Ако се предвиђа пад температуре, један од уздужних зидова може се нешто више ози-

ПОБЕДИТИ

АДНОТЪОМ

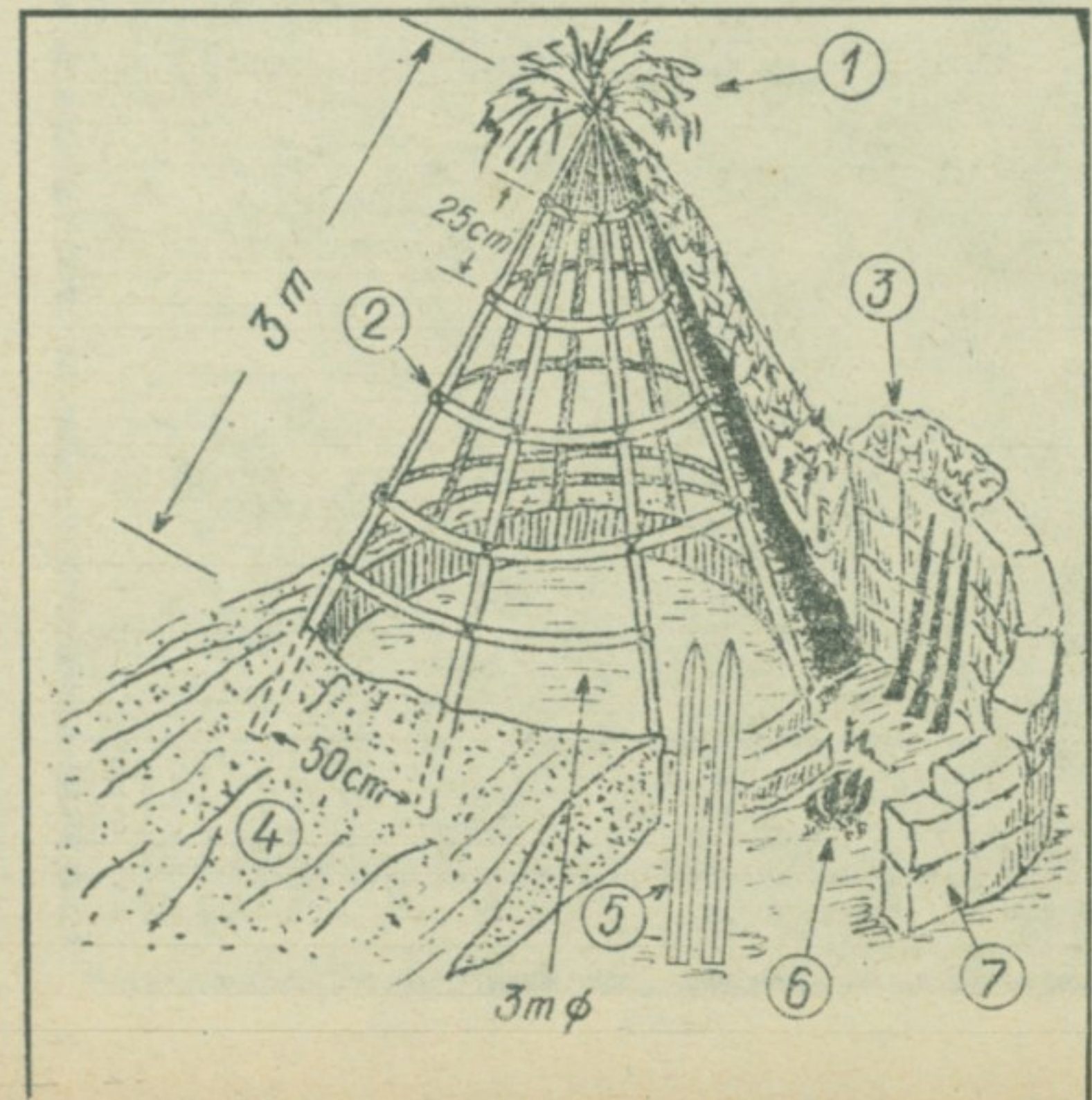

Кончан изглед: 1. отвор за вентилацију 2. зид за заштиту од ветра 3. прозор од леда (истовремено и пушарница)

Начин израде снежне кућице

Округла колиба од грања која слободно стоји: 1. Укрштени врхови против промишљавања 2. Чврста веза ницом или нанапом 3. Место за склањање опреме, наоружања, хране под настрешницом од грања 4. Снежни набачај (набој) 5. Смучке 6. Огњиште 7. Зид од снежних блонова рефлектује топлоту ватре у правцу улаза у колибу.

дати и тако се добије коси кров. Спољни зидови се штите снежним набојем дебљине 0,75 м до 1,5 м. Унутар просторије израђују се лежајеви од снега, земље, тресета или лишћа, преко којих се стављају шаторска крила или папир.

Колибе од грања су најприкладнији објекти у шумским рејонима. За израду округле колибе која слободно стоји (сл. 7) или округле везане за стабло (сл. 8), припрема се 12 мотки дужине 3 м, које се код колибе која слободно стоји увезују при врху жицом или конопцем, а код везане се причвршћују за стабло. На доњем делу мотке се распоређују тако да образују круг пречника 3 м и јаким пружењем (гранама) се попречно учвршћују. Пруже се са моткама повезују жицом (код колибе која слободно стоји), или се уплиће између мотки (код везане колибе). Оставља се и место за врата. Растојање између мотки при дну износи око 50 см, а између попречног учвршћења око 25 см. Овако припремљен скелет може да издржи тежину крова и снежних па-

ДОК НИЈЕ НАСНО

Превентивне мере су: учестало кретање, висококалорична исхрана (5000—6000 cal.), топли напаци, лишавање употребе алкохола, топла одећа, непромочива обу-

ћа, топле и непромочиве рукавице, наушнице, слој хартије испод одеће, дренажа терена на којима се стоји, избегавање стајања у блату и води, прање ногу и пресвлачење чарапа.

Лечење оштећења хладноћом је сложено. У случају општег смрзавања треба применити вештачко дисање, спољну масажу срца, пребацили повређеног у загрејану просторију, превити и постепено загревати (без трљања) смрзнута места, скинути му делове одеће или обуће који стежу и што хитније га отпремити у најближу медицинску установу.

давина. Кров се такође израђује од грања које се оплиће око скелета одоздо нагоре, слично постављању црепа на нормалан кров.

После тога потребно је изградити и снежни набој преко облоге, као и подлогу за лежај.

А. Роси

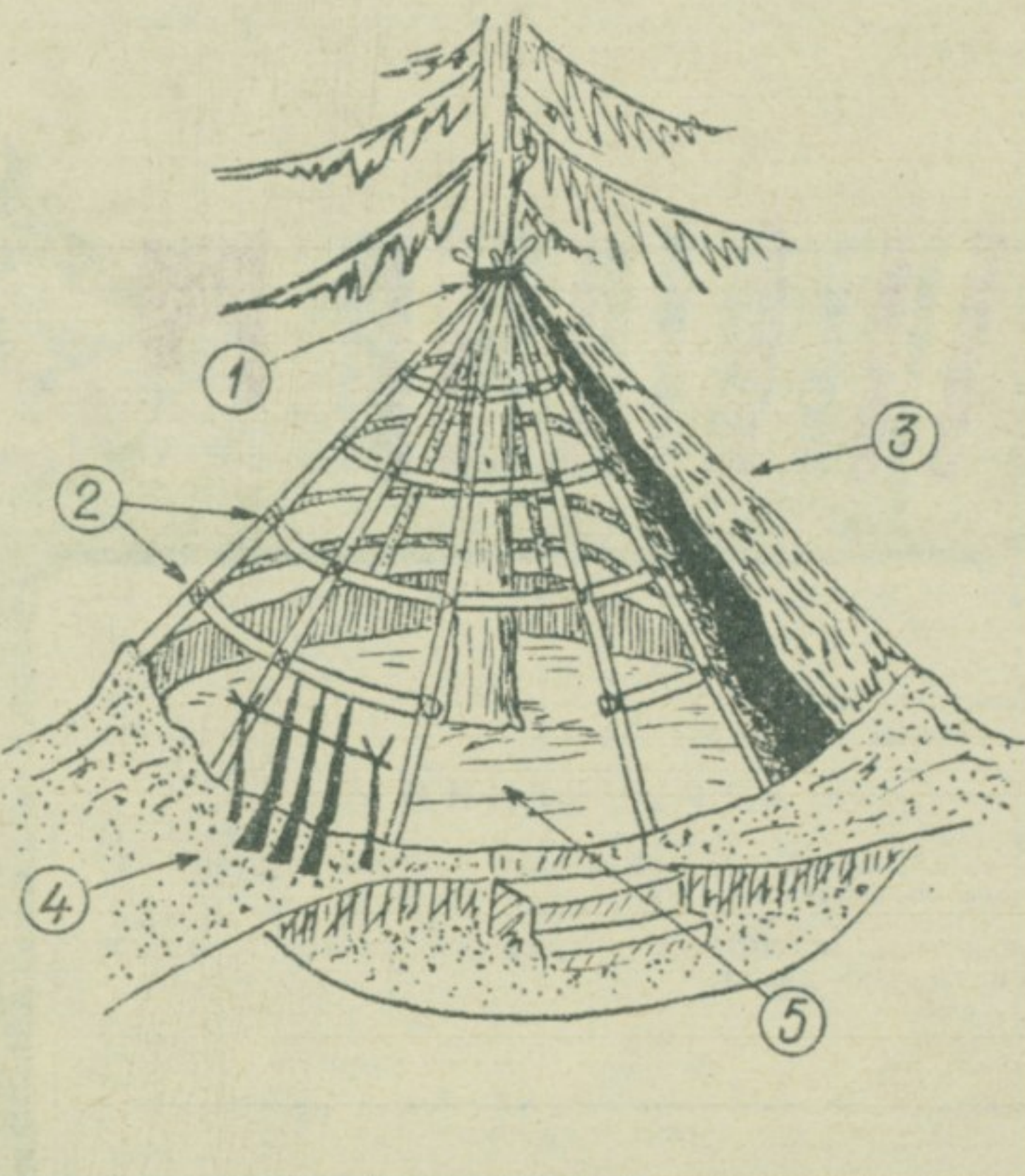

МАСОВНА СМРЗАВАЊА

О масовних оштећења хладноћом долази нарочито у ратним условима, када су масе људи присиљене да дуже бораве на ниским температурама, у ветровитој и влажној средини, код болесника и исцрпљених особа, слабо исхрањених, преморених и недовољно одевених. Ево примера:

- у кримском рату, британске и француске снаге (око 50 хиљада војника) боравиле су од јесени 1855. па до пролећа 1856. године у пољским утврђењима на мочварном и беспутном земљишту, па су због ниских температура од смрзотина имале 59 одсто губитака;
- повлачећи се из Русије, новембра 1812. године, на температури од -20°C , Наполеонова армија је претрпела тешке губитке од смрзотина — 53 одсто рањеника имали су смрзнуте екстремитете;
- у I свеском рату губици због смрзотина у већини армија износили су од 10 одсто до 14 одсто;
- у II светском рату

- од свих рањених 13,5 одсто избачено је из строја због последица које су наступиле од смрзотина;
- у НОР-у, за време Игманског марша (27. јануар 1942), Прва пролетерска бригада је само у току једне ноћи изгубила око 14 одсто бораца и старешина од смрзотина;
- од 47 међународних експедиција које су покушале да се попну на „крон света“, на Хималаје, успело је само 15, уз данак од 40 људских живота;
- и код нас, на жалост сваке године, има случајева где планинари, алпинисти и смучари губе животе у мећавама и лавинама због недовољне опреме и слабе обучености.

Округла колиба од грања везана за стабло: 1. Жица или конопца 2. Поплет 3. Грање наслањено наоцреп 4. Место за смештај хране, наоружања, опреме 5. Лежајеви подигнути слојем ситног грања (оно 30 см) прено којих се постављају папир и шаторска крила.

У ЗАЈЕДНИЦИ СА ИЗДАВАЧКИМ ЗАВОДОМ
 «ЈУГОСЛАВИЈА», ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК ЈЕ
 ПРИПРЕМИО ЗА ВАС

То је прва цевна књига за децу,
 ликовно богато опремљена а
 намењена најмлађим читаоцима.
 Двадесет четири књижице од-
 штампане на финој картији, све
 у боји, чине целину под називом

БИБЛИОТЕКА «МАЛИШАН»

- ПУСТОЛОВИНЕ МЕДЕ ПЕ-
 ДИНГТОНА УСКОРО И НА
 ТЕЛЕВИЗИЈИ!
- БИБЛИОТЕКА «МАЛИШАН»
 ОБРАДОВАЋЕ СВАКО
 ДЕТЕ

ВЕЛИКИ ПОПУСТ

Књижарска цена комплекта износи 432 динара, а
 преко «Политикиног забавника» само 324 динара.
 Попуните нарудбеницу, залепите је на дописницу
 и пошаљите на адресу: «Политикин забавник»,
 Македонска 29, 11000 Београд, поштански фах 124.
 Књиге ћете платити поштару кад вам их
 донесе!

НАЈЛЕПШИ
 ПОКЛОН

ЋИРИЛИЧНО ИЗДАЊЕ

КАПЕТАН ГУГУЛЕНЦЕ И ЊЕГОВА ДРУЖИНА:

1. Капетан Гугуленце налази
 рубин
2. Капетан Гугуленце и ков-
 чег с благом
3. Капетан Гугуленце опрема
 нова брод
4. Капетан Гугуленце и слон

НЕОБИЧНИ ДОЖИВЉАЈИ КРАЉА ПРАСКАЛА И ЊЕГОВОГ ПАЖА СТАНКА ЧАРАПАНКА:

1. Станко Чарапанко и ци-
 новски дин
2. Станко Чарапанко и фло-
 долопас
3. Станко Чарапанко и Ви-
 кишкин Змај
4. Станко Чарапанко и веш-
 тница Друсило

ПУСТОЛОВИНЕ МЕДЕ ПЕДИНГТОНА:

1. Меда звани Педингтон на
 железничкој станици
2. Меда звани Педингтон у
 купатилу
3. Меда звани Педингтон ур-
 ђује собу
4. Меда звани Педингтон у
 кухињи
5. Меда звани Педингтон у
 куповини
6. Меда звани Педингтон на
 такмичењу
7. Меда звани Педингтон као
 мајстор
8. Меда звани Педингтон сла-
 ви рођендан

НАЈЛЕПШЕ БАЈКЕ:

1. Пранкапа — Три прасега
2. Девојчица и три медведа
 — Храбри кројач
3. Пепељуга — Бипало Ри-
 цало
4. Аладинова чаробна лампа
 — Златокоса

ПРИЧЕ О ЖИВОТИЊАМА:

1. Поштар Пера Звиздукало
2. Мајстор Лале и велосипед
3. Дружина Меде Медића
4. Породица Козлић

«Политикин Забавник»
 Македонска 29, 11000 Београд

НАРУДБЕНИЦА

Неопозиво наручујем ПОУЗЕЋЕМ (плаћање поштару при-
 ликом преузимања књига)

Библиотека «МАЛИШАН», ћирилицом, уз попуст од 25%
 по цени од 324 динара.

(Име и презиме)

(Место, улица и број)

(Својеручач потпис купца)

ШТА ЈЕ ТО МЕК НЕР ВИДЕО?

ДОПТЕ из свемира

Фармер Вили Мек Нер убеђен је да су га посетили свемирци и то два пута за једно вече

Д а потарди очеву причу, ту је и петнаестогодишњи Вил.

По тврђењу Мек Нерових, први сусрет са ванземљанима одиграо се једне вечери када су се колима враћали на своје имање у Меримауту у Стратклајду, Енглеска.

Усред вожње одједном их је обасула блештава црвена светлост. Запрепашћени Вили зауставио је кола и изишао да види о чему се ради.

Необјашњива светлост долазила је са оближње пољане. Отац и син кренули су у њеном правцу, али у тренутку када су се нашли на неких десетак метара од извора, светлост је изненада ишчезла остављајући их у потпуној тами.

— Колико сам ја могао да видим, чудни предмет није био већи од обичне фудбалске лопте и зрачио је светлост на све стране — узбуђено сада препричава Вили.

Посао на фарми не може да чека на решење свемирских загонетки, па су отац и син нешто касније те исте вечери довршавали своје уобичајене послове у штале. Овога пута прекинуо их је снажан писак који је запарао ваздух.

Чинило се да долази са врха брежуљка који се налази иза куће, па су Мек Нерови, решени да сазнају више, одлучно кренули у том правцу.

Да ли би се осећао сигурније или из чисте навике, Вили је позвао и своја два пса. Нешто

старија Фло обично је у свему слушала господара и без позива га пратила ма где он ишао. Те ноћи је чак и увек верна Фло отказала послушност. Пси једноставно нису хтели ни да се мрдну из штале.

У пратњи паса или без њих, Мек Нерови нису хтели да одустану. Били су већ скоро на врху брежуљка када је извор чудног звука — неухватљив као и при првом сусрету — одскочио и зауставио се педесетак метара даље.

После неколико минута, сасвим је ишчезао.

Са првим зрацима новог дана и Мек Нерови су кренули у потрагу за неким траговима, било каквим опипљивим доказом да оно што су синоћ видели није био само производ бујне маште (удвоје).

Прочешљали су читаву околину, али од доказа ни трага. Можда би Вили Мек Нер и пристао да све заборави да наредних дана није од неколицине својих суседа чуо исту причу о необјашњивој црвеној светлости.

Овако, Вили ипак даје изјаве:

— Стварно не знам шта да мислим. Али, не би ме чудило да су то били човечуљци — са Марса!

За човечуљке (зелене или црвене, свеједно) је још и јасно. Само би они могли да стану у предмет величине фудбалске лопте. Али зашто баш са Марса? М. И.

ВИЛИ И БИЛ МЕК НЕР МОГУ САМО ДА ПОКАЖУ НА МЕСТО НА КОЈЕ СУ СЕ ПОСЕТИОЦИ ИЗ СВЕМИРА СПУСТИЛИ. СЕМ ЊИХОВОГ ЧВРСТОГ УБЕЂЕЊА ДА ИМ СЕ СВЕ ТО НИЈЕ САМО ПРИЧИНИЛО — НИКАКВИХ ДРУГИХ ОПИПЉИВИХ ДОКАЗА ЗА ЧИТАВ ДОГАЂАЈ НЕМА.

Darwil
quartz
celletronic
Појам највећег домета
савремене
електронике

У СВИМ
СПЕЦИЈАЛИЗОВАНИМ
ТРГОВИНАМА У ЈУГОСЛАВИЈИ

Ако се одлучите да купите прави,
добар часовник, онда је то:

digitalni **DARWIL QUARTZ CELLETRONIC**

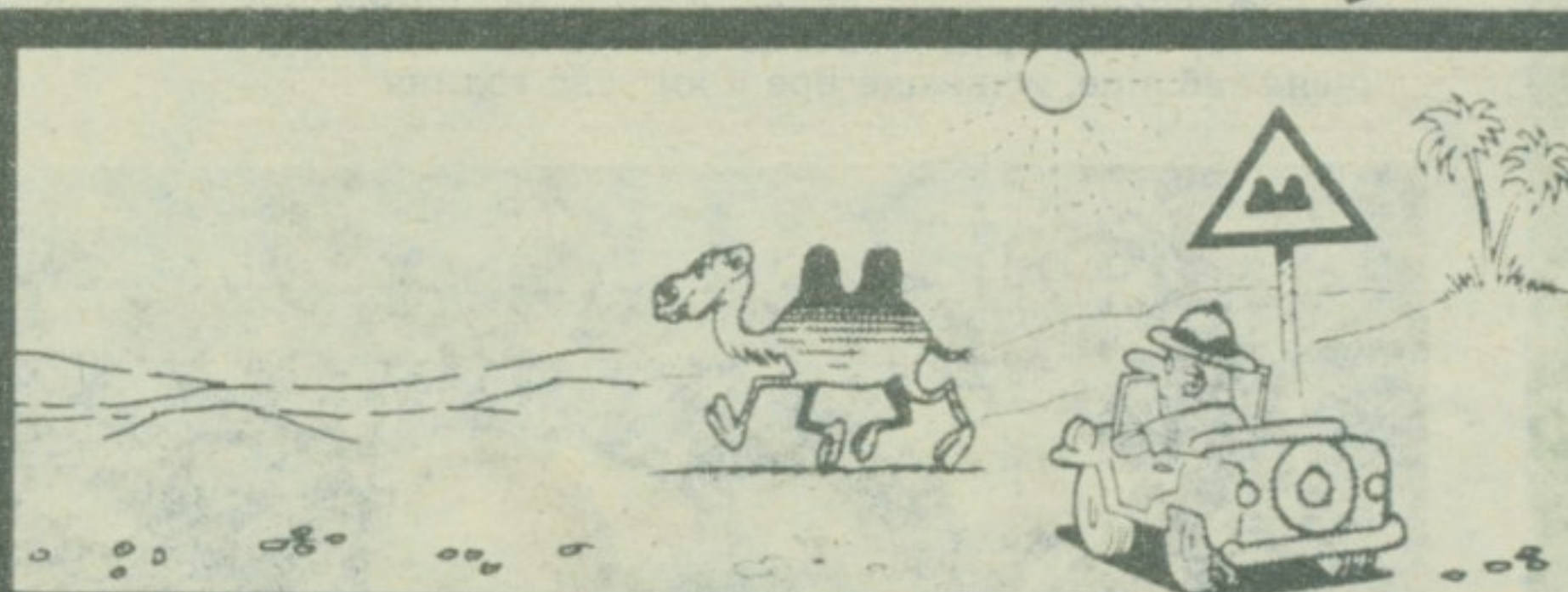
DARWIL

S. P. A. Trst Piazza San Antonio Nuovo 4 Tel. 36-231 i 61-932

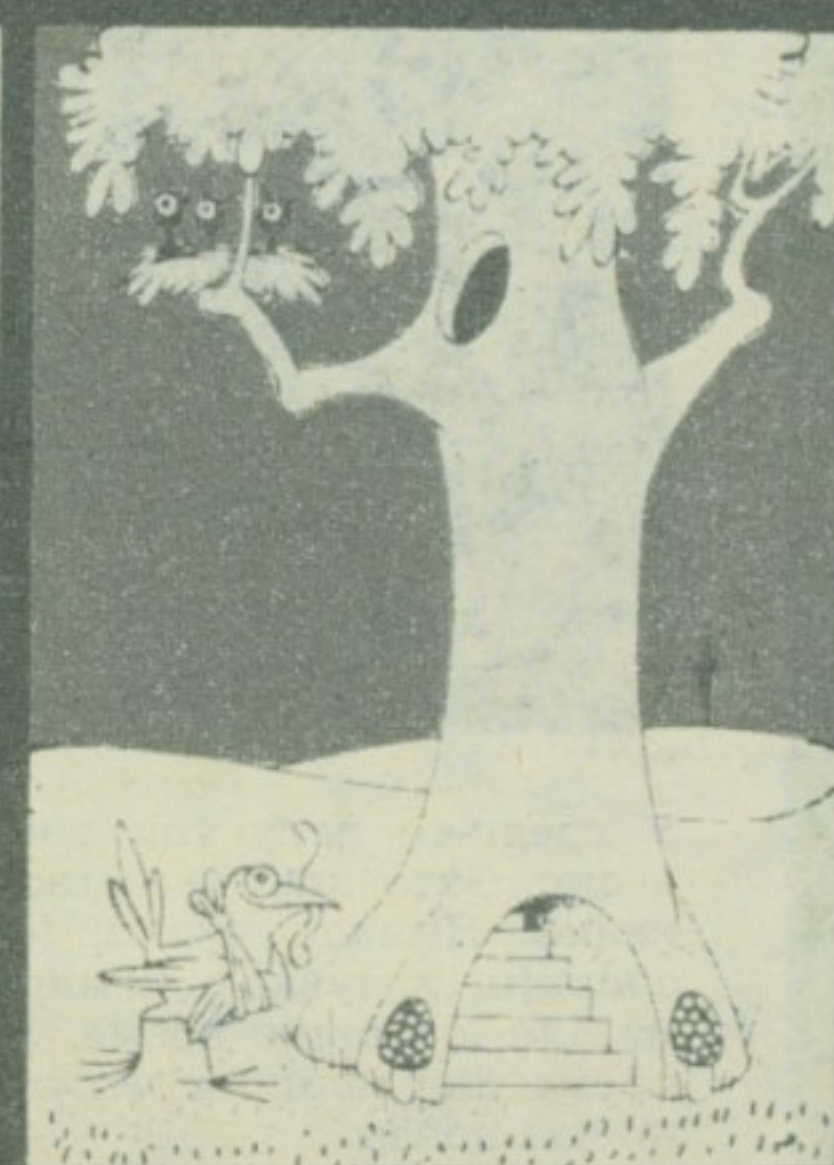
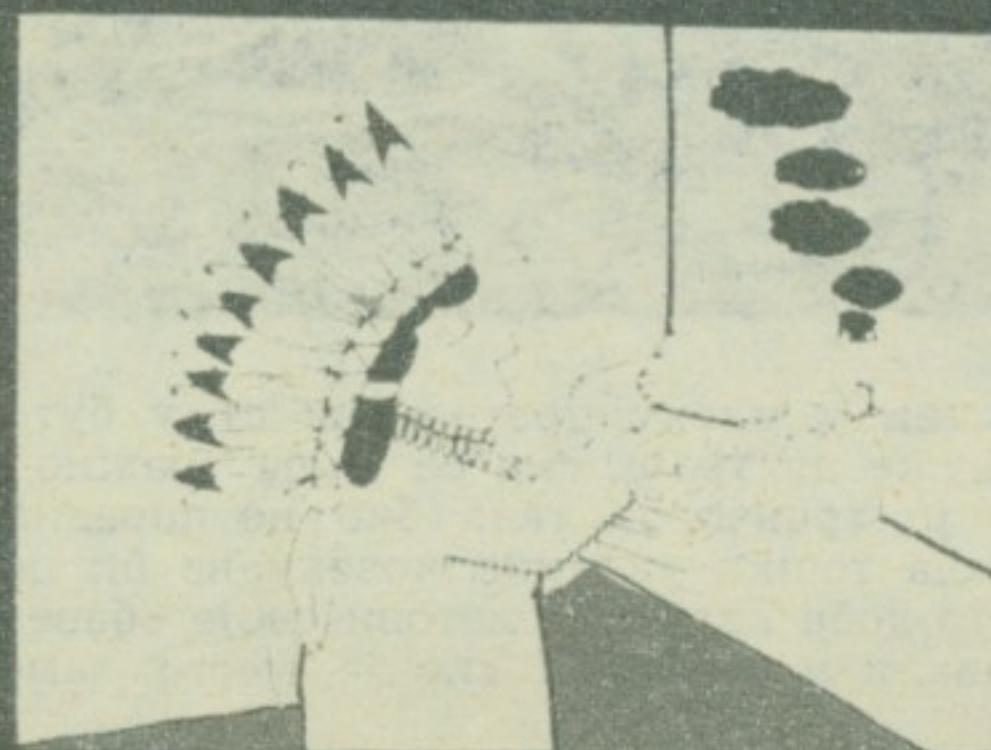
- ради на 2 акумулатора, напаја се путем светлости
- показује: сате, минуте, секунде, дане, датуме...
- опремљен штопером и ноћним осветљењем екрана
- 32.768 трептаја у секунди
- врхунски дизајн — укусно кућиште од хромираног INOX челика са кристалним стаклом

Darwil
quartz
celletronic
Двогодишња
гаранција

ХУМОР
Без пени

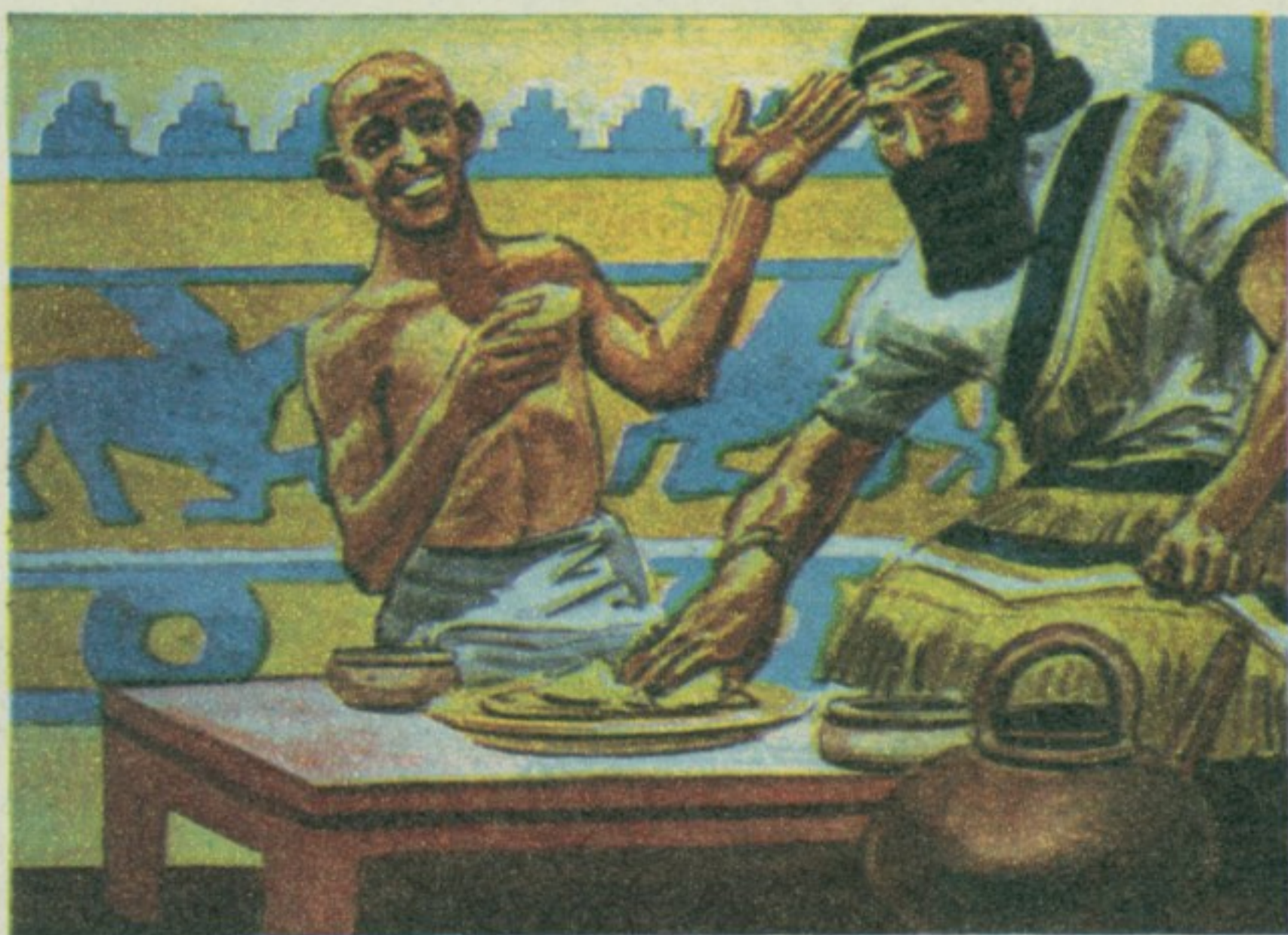

* СИР, откако га једемо

БУЂАВО СЛАНИ

Проналазак сира својатале су многе земље и народи, али су зато легенде којима су то потврђивали — врло сличне. Увек је то прича о човеку који је кренуо на пут и у кожној торби направљеној од кравље утробе понео млеко. Када је после више дана сео да то своје млеко и попије, открио је да се претворило у грудвице киселкастог укуса. Врло укусне грудвице.

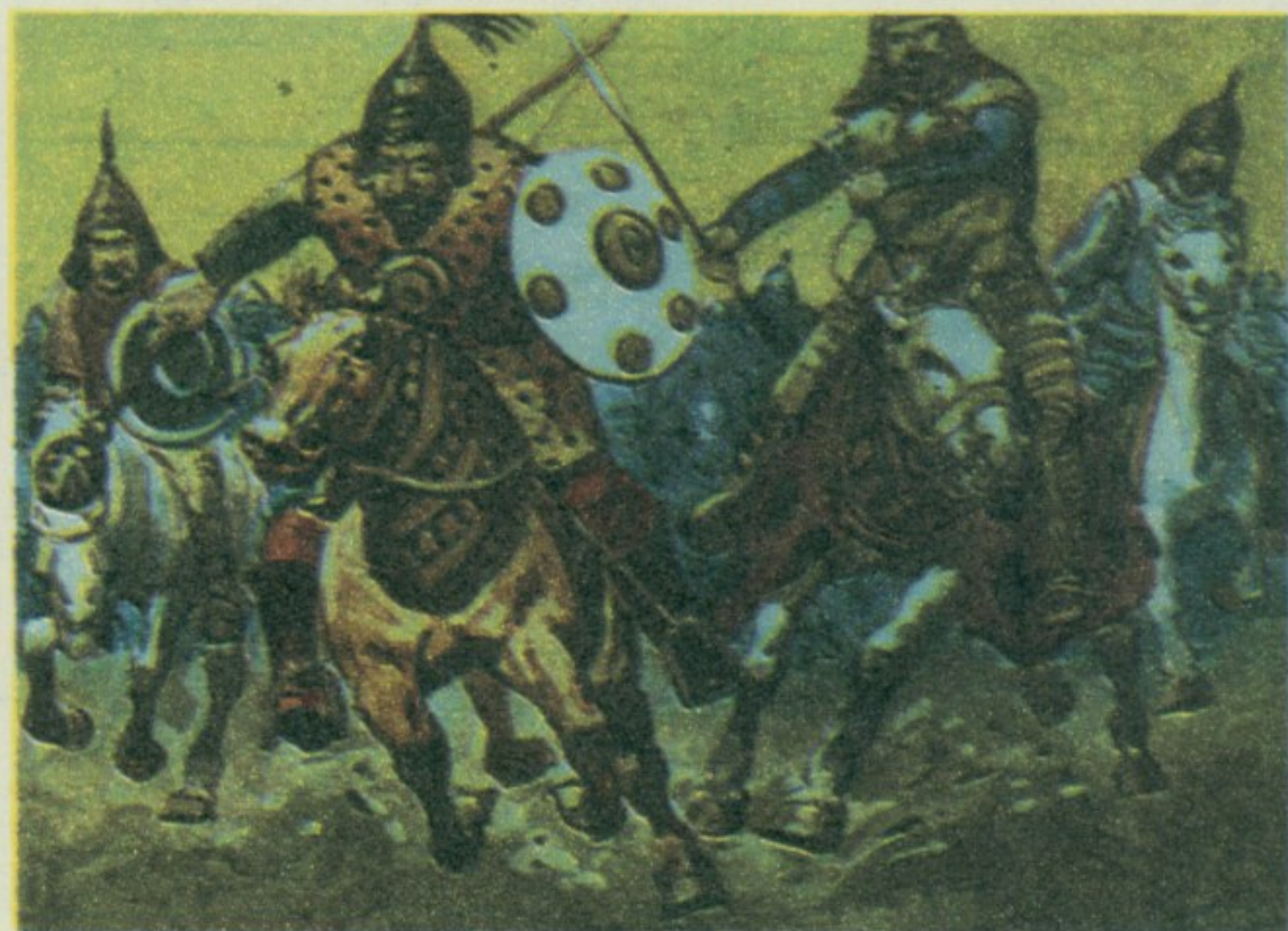
Ако се за тачно место и случајног проналазача не зна, време се ипак може приближно одредити. Први сиреви настали су највероватније у оно доба у коме је човек припитомио и своје прве домаће животиње, дакле неких 9 хиљада година пре н. е. Да су у давна времена људи слатко јели сир, потврђују и сумерске глинене таблице, исписане пре 6 хиљада година.

Волели су га и стари Грци, па су тако и мишићави атлетичари првих олимпијских игара добру кондицију дуговали и — сиру. За хранљивост „млечних грудви“ знали су и Спартанци који су их радо и редовно јели. Од сира су се тада правиле и венчане торте преливане медом, а Римљани су своју омиљену закуску зачињавали лешницима или мајчином душицом.

У средњем веку сви вишкови у млеку претварани су у бутер и сир. Зато што је могао дуже да траје, сир се више тражио и ценио. Нимало чудно, јер је транспорт тада био неупоредиво спорији, а чување намирница тешко уколико човеку не би помагало и хладно време. У то доба када су кметови своје обавезе према феудалцима испуњавали у натури и сир је, често, замењивао новац.

Кожнате торбе освајачких армија Европе и Азије преносиле су га, сада не случајно, свуда где су се те војске кретале. А што је време више одмицало, настајало је и све више врста. Иако се највећи број сирева прави од крављег млека, људи су се сналазили и правили га од онога што су имали: негде козјег, негде овчјег, а негде је — и буфало могао да послужи.

ЦРВЕНО, РАСТО...

СИР, откако га једемо *

На висини од седам хиљада и двеста метара, у седмом по реду кампу на путу ка освајању највишег врха на свету, Маунт Евереста, експедиција која је те 1953. године ушла у историју засладила се чедаром. Можда ова врста качкаваља и није најбоља по мишљењу свих љубитеља сирева, али сигурно је да се чедар попео тамо где ниједан други сир није.

Индустријска производња сирева почела је средином 19. века. Сладокусци кажу да се ти, фабрички, никада неће моћи мерити са сиревима прављеним на старински начин, у дрвеним посудама. Данас је случајно изазван процес заменио технолошки поступак у коме се деловањем тзв. сирила из млека издваја производ којег је онај путник из легенде добио сасвим нехотице.

Бројем врста које вешто праве и слатко једу Французи, не може се похвалити ниједна друга земља на свету. А можда најомиљенији међу свим је бри, врста меког, сланкастог крављег сира. Кажу да га је Луј XVI, онај краљ коме је револуција скинула главу, обожаво. Наручио га је и за свој последњи оброк.

Чувени рокфор дугује своје чувене плавичасте жилице и јак мирис — убућалим мрвицама хлеба с којима га у поступку прављења мешају. На сличан начин настаје и дански плави сир. Холандски едамски сир је црвен, али само споља. Јарка боја његовог омота потиче још из 13. века. Његови произвођачи кору су жустро трљали платном натопљеним скерлетном бојом.

Сваки сир зависи од врсте млека, сточне хране, климе — па чак и воде краја у коме је настао. И од вештине произвођача. Изгледа да су наши стварно вешти — сјенички, хомолски, српски, пиротски, пашки, сомборски, његушки, лички, ливањски или шарпланински сиреви, надалеко су чувени и права су посластица и за сладокусце ван Југославије.

ХИТ * СТРАНА

САБВЕЈ СЕКТ - SUBWAY SECT -

Вик Годар (Vic Godard) води групу САБВЕЈ СЕКТ већ две године. За то време састав је променио две поставе и снимио два сингла. Први, „Нико се не плаши“ (»Nobody Is Scared«), није представљао неко значајније остварење, али други, „Амбиција“ (»Ambition«), убраја се међу најбоље синглове 1978. године. Самог Вика Годара сврставају у последње време међу најбоље песнике новог таласа. Његови текстови, који са горчином

ки и нимало весели. То је оно чему тежим, тежики текстови са веселом музиком. Мислим да ова нова постава то знатно боље ради од претходне.

— САБВЕЈ СЕКТ је тек овим последњим синглом направио себи име, а знамо да постојите две године. Зашто је то толико трајало?

ВИК: Мислим да смо могли и раније да привучемо пажњу на себе, али нас то није занимало. Сингл „Амбиција“ је добио изванредне критике, међутим, то мени стварно не значи много. Ја не желим да се укључујем у овај посао као што је то уобичајено. Једноставно пишем и наступам, све остало ме не интересује. Вероватно је то разлог што се о САБВЕЈ СЕКТУ до сада није писало. Избегавам интервјуе и држим се по страни, што није баш најпрепоручљивије за оне који желе да постану рок-звезде.

— Шта су најчешће теме твојих композиција?

ВИК: Пишем о себи, о својим познаницима. Гледам шта им се догађа и тако добијам идеје. Нарочито ме инспиришу тинејџери и њихови проблеми. Пунк-покрет је, такође, оставио на мене дубок утисак. О свему пишем на једноставан начин, што се можда младима највише и свиђа.

— Како видиш будућност своје групе?

ВИК: Желео бих да постанемо велика група, тек да видим како то изгледа, затим да опет постанемо мала група, па да видим како и то изгледа. За сада немамо одређене планове, једноставно радимо по старом, још само да постигнемо онај звук о коме маштају и све ће бити у реду.

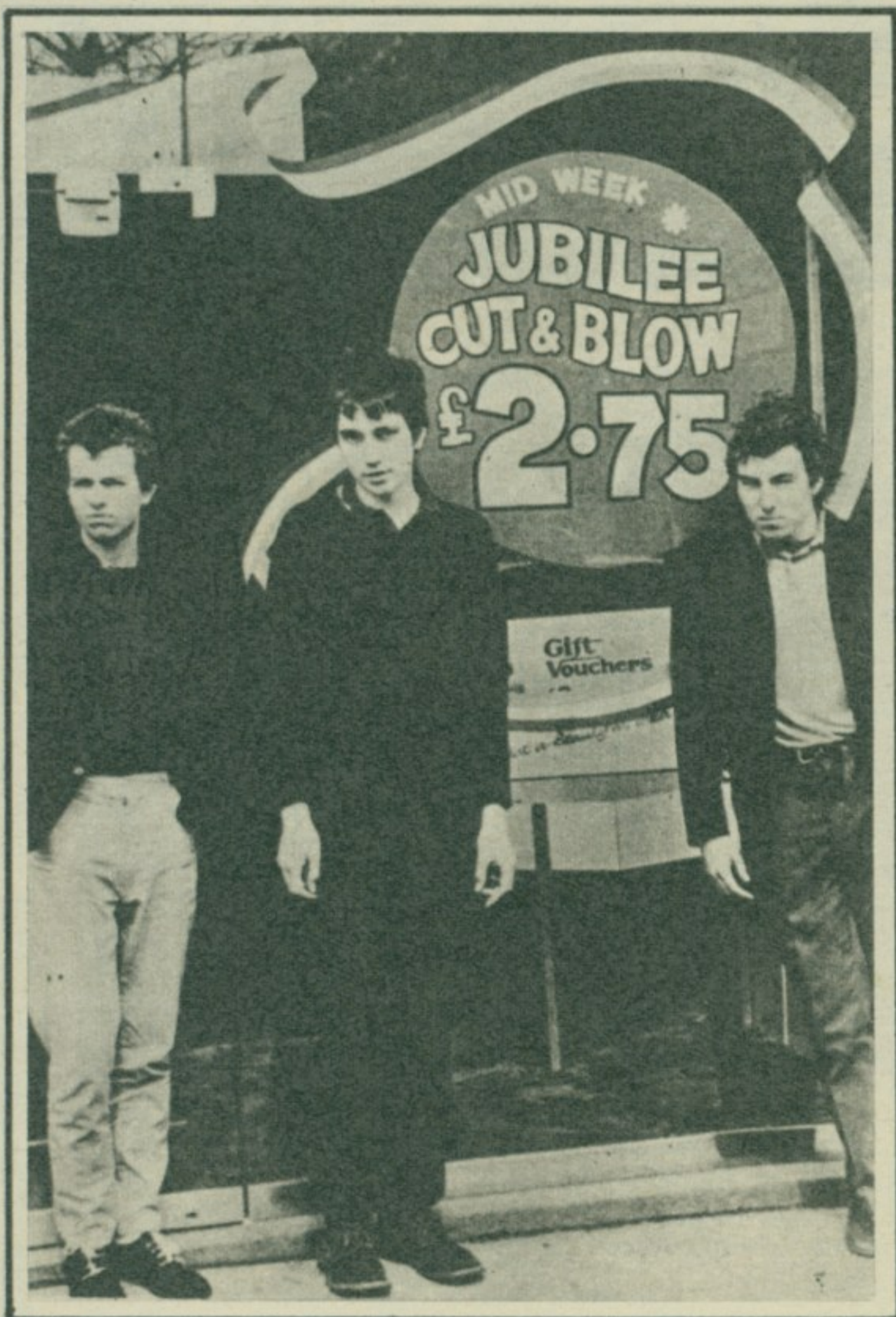
ПЕСМА НЕДЕЉЕ

Музика и текст: Вик Годар
Изводи: САБВЕЈ СЕКТ

ДРУГАЧИЈА ПРИЧА

(A DIFFERENT STORY)

Old conceptions justified
Tradition stays in tune
You make guitars talk
information
That tells you what to do
The lines that hit me
Again and again
Afraid to take a stroll
Off the course of 20 years
Out of rock'n'roll
We've just been waiting
For it to fall
We oppose all rock'n'roll
It's held you for so long
You can't refuse
It's too much to lose

и иронијом говоре о проблемима младих у Енглеској, толико су привукли пажњу да га неки критичари наводе као највећу наду 1979. године.

Објављујемо део интервјуа који је Вик Годар, пре извесног времена, дао енглеским новинарима.

— Недавно је дошло до промена у твојој групи САБВЕЈ СЕКТ. Да ли се то одразило и на вашу музику?

ВИК: Имам једну јасну идеју какав звук треба да

има ова група. Желим да момци свирају сасвим логично, у стилу поп-музике, али ипак друкчије. У ствари, желим да музика буде прави контраст мојим текстовима, који су доста гор-

ОМЛАДИНА 79 — СУБОТИЦА КОНКУРС МЛАДИХ СТВАРАЛАЦА ПОЕЗИЈЕ

Маја ове године у Суботици ће се одржати 19. југословенски фестивал ОМЛАДИНА 79. Жеља је организатора, а то су Савез социјалистичке омладине, Радио-телевизија Нови Сад и Дом омладине и пионира, да се на конкурс пријави што више младих аутора из свих крајева наше земље. Право учешћа имају млади ствараоци до 27 година. У обзир долазе само необјављени радови. Песме које жири одабере биће изведене на посебној приредби у оквиру фестивала.

Радови морају бити достављени у четири примерка (откупаци на машини) до 1. марта 1979. године на адресу: ДОМ ОМЛАДИНЕ И ПИОНИРА — СУБОТИЦА, Харамбашићева 4, за фестивал „Омладина 79“ — млади ствараоци поезије. Примају се радови писани на језицима народа и народности Југославије. Песме треба да су погодне за компоновање.

Организатор задржава право да одабране радове објави у збирци „Ми млади“, а песме понуди младим композиторима. Млади ствараоци поезије задржавају сва ауторска права.

ПОП-ВЕСТИ

ОЛИВЕРА КАТАРИНА

Завршено је снимање материјала за нову ЛП плочу Оливере Катарине. Аутор композиција је Корнелије Новач, а све нумере су снимљене у студију Продукције грамофонских плоча Радио-телевизије Београд.

Стаклено Звоно

После персоналних промена и краће паузе, на домаћој поп-сцени поново се појавила загребачка група СТАКЛЕНО ЗВОНО. Састав је имао не-

колико успешних хит-нумера које су млади одушељено прихватили да би потом, као што то често бива, запао у кризу. Било је то после одласка из групе пе-

вача Нано Прше. Ипак, на радост оних који су волели њихову музику, СТАКЛЕНО ЗВОНО је успело да преброди кризу. Свој повратак су најавили ЛП плочом „Шта си увртјела у главу“ која је наишла на различите реакције и оцене. Неки критичари су јој оспорили сваку вредност сматрајући да један такав састав не би смео свој музички потенцијал толико да комерцијализује, док су млади слушаоци задовољни

ЕРАПШИН (ERUPTION)

Групу ЕРАПШИН су 1974. основала четири младића и једна девојка који само годину дана касније на једном фестивалу у Енглеској добијају награду са соул-певања. После ове награде одлучују да се потпуно посвете музици, али очекивани успех је изостао. Због тога су се обрели у Немачкој и ту сретли са менаџером групе ВОНИ М. Франком Фаријаном. Наступали су по дискотекама да би годину дана касније кренули на турнеју као предгрупа састава ВОНИ М. Групу сачињавају Преш Вилсон (Precious Wilson) — певач, Гери Вилем (Gerry Willam) — клавијер, Грег Перино (Gregg Perineau) — соло-гитара, Морган Перино — бас-гитара и Ерик Кинсли (Eric Kinsley) — бубњеви. Најпознатија композиција им је „Не могу зауставити кишу“ („I Can't Stop the Rain“).

ПОЛ МАКАРТНИ (PAUL MACCARTNEY)

Недавно се ПОЛ МАКАРТНИ, који је управо снимео своју нову плочу, пожалио новинарима да је презаузет послом и да најозбиљније размишља о некој мирнијој будућности, без сталних тур

неја и напорних снимања. Како је изјавио, највећа му је жеља да дуже буде у друштву породице, коју је због музике готово запоставио. Зато је одлучио да неко време проведе са њима далеко од студија и кон-

оним што им је СТАКЛЕНО ЗВОНО пружило.

На омоту плоче „Шта си увртјела у главу“ може се прочитати: „Пјесме са ове плоче посвећене су девојкама које смо вољели, које волимо и које ћемо вољети. Но, ове пјесме су исто

Адреса: СТАКЛЕНО ЗВОНО, Марулићев трг, 11, 41000 Загреб.

такo упућене свима онима који вјерују у нас, свим пријатељима наше музике, нашим родитељима... Ако свако пронађе своју пјесму, знаћемо да смо успјели“.

На крају да вам представимо и чланове овог симпатичног састава: певач је САНТРО ДОМИНО, гитариста и вокал је ВЕНО ТАРБУК, инструменте са диракама свира ЗОРАН КРАШ, ХРВОЈЕ ГАЛЕКОВИЋ је за бубњевима, док је басиста и вокал ВЛАДИМИР ГЕОРГЕВ.

Чувајући јављају... Вести из Скопља

Састав БАРДАК из Скопља, основан је пре годину дана и већ је снимео неколико хит-нумера за Радио-телевизију Скопље. БАРДАК свира рок са примесамa македонског фолклора. Формиран је и клуб групе БАРДАК и адреса је: ФАН — КЛУБ „БАРДАК“, ул. Иво Рибар — Лола (24) 9.

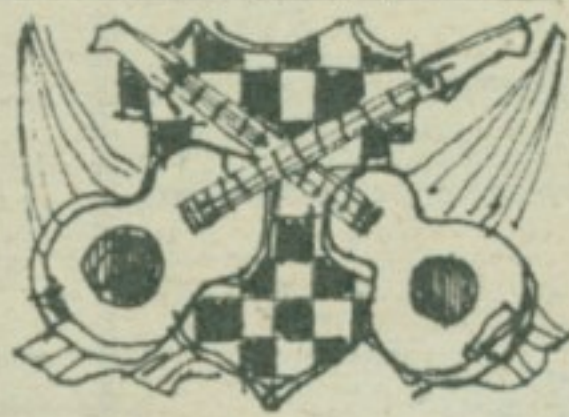
Састав сачињавају: ЗВОНИМИР ИГИЋ — соло-гитара и вокал,

АЉОША ИСМАИЛОВСКИ — бас-гитара и вокал и БРУНО ГРОЗДАНОВ — бубњеви и вокал. Миксер, тон-мајстор и главни техничар је БРАТИСЛАВ ЗАФИРОВСКИ.

Кочо Телеску,
Цицо Поповић IX/1
Скопље
(хонорар 100 дин.)

церних двораана. На фотографији су Пол и његова велика породица: шестогодишња кћи Стела, петнаестомесечни син Џејмс, деветогодишња Мери, супруга Линда и њена петнаестогодишња кћер Хедер.

БЕРЗА ПЛОЧА

Желео бих да продам или мењам следеће плоче: „Тако ти је мала моја кад љуби Востанац“, „Ето баш хоћу“, „Не гледај ме тако и не љуби ме више“ (ВИЈЕЛО ДУГМЕ), „Људи није фер“ (СМАК) и „Земља моја“ (АМБАСАДОРИ). Плоче су добро очуване.

Михајло Римар,
Дубровачка 37,
25233 Руски Крстур

Молим читаоце „Политикиног Забавника“ који поседују плоче „Топ“ (ВИЈЕЛО ДУГМЕ) и „Љубави једног парног гајка“ (ПАРНИ ВАЉАК) да ми се јаве ради размјене.

Перица Јокић,
с. Пешча,
84300 Иванград

Молим оне који поседују касете групе DEEP PURPLE и SWEET да ми се јаве ради размјене. У замену дајем добро очуване касете групе СМАК („Црна дама“), BONEY M („Love for Sale“) и ABBA („Arrival“).

Драган Цигурски,
Војвођанска 1/8
34000 Крагујевац

ЕРИК КЛЕПТОН (Eric Clapton)

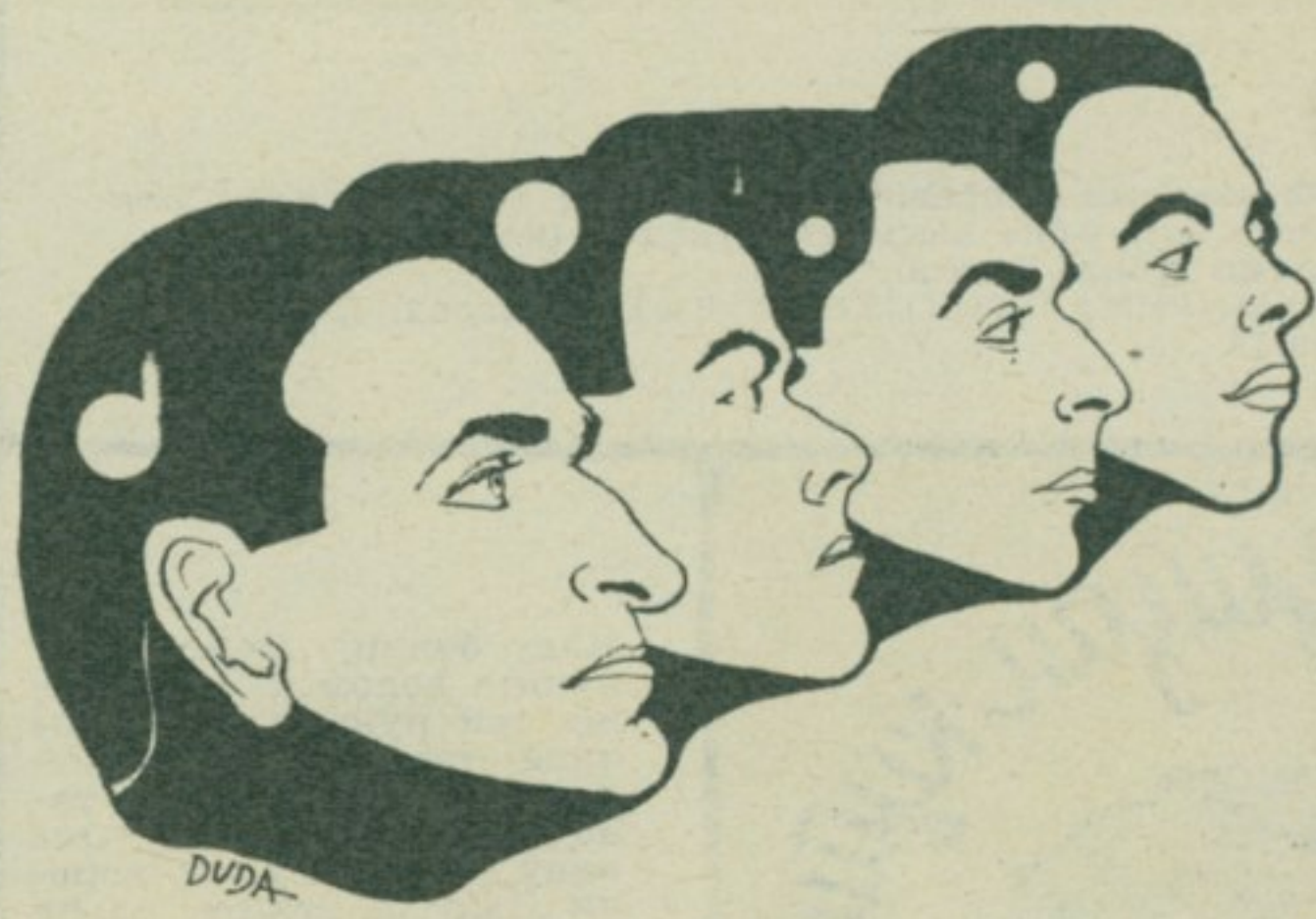
ЕРИК КЛЕПТОН, један од најчувенијих гитариста рок-музике, недавно је издао свој нови албум. Плоча се већ налази на врховима листа популарности, као уосталом и сва његова ранија остварења. Ваља напоменути да је албум „Беклес“ („Backless“) најбоље Клептоново остварење после „461 Ocean Boulevard“ којом је 1974. године овај врхунски гитариста најавио свој тријумфални повратак.

Последње Клептонове плоче „No Reason to Cry“ и „Slowhand“ нису оправдале очекивања. Нарочито „Slowhand“ на којој се Клептон огледа у америчкој „кантри“ музици. Мада је та плоча сасвим задовољавајућег квалитета, остаје утисак да се Клептон не сналази баш најбоље у тој врсти музике. На плочи „Беклес“ таквих проблема нема. Гитариста је очигледно на свом терену. Албум садржи много више блуза и Клептон га изводи заиста импресивно мада гитару користи крајње рационално. У неколико композиција његово уметство на акустичној гитари долази до пуног изражаја. Такође и Клептоново „ботлнек“ свирање (када се по жицама превлачи металном цеви) још једном показује да је он вероватно најбољи „ботлнек“ гитариста у рок-музици. Занимљив је податак да је Клептону за ову плочу Боб Дилан уступио шест композиција. Две се налазе на плочи али представљају сасвим просечна остварења. Као и раније, већина песама је у ствари обрада туђих композиција. Клептон је овог пута доказао да зна да одабере праве песме, које у његовим аранжманима заиста звуче изванредно. На албуму се налази и неколико његових нумера од којих је далеко најбоља „Златан прстен“ („Golden Ring“).

Желео бих да продам ЛП плоче стране производње. На њима су композиције у стилу тешког рока и блуза, а изводе их следеће групе: THIN LIZZY, GROUNDHOGS, FLEETWOOD MAC, SAVOY BROWN, BUDGIE, CHICKEN SNACK, TANGERINE DREAM и др. Продајем и стерео грамофон са појачалом 2x10 W.

Никола Орозовић,
Булићева 83,
56227 Борово

НАША КАРИКАТУРА

KRAFTWERK

ВЕЗЕЛЕ ИГРАРИЈЕ ЗА МАЛЕ И СТАРИЈЕ

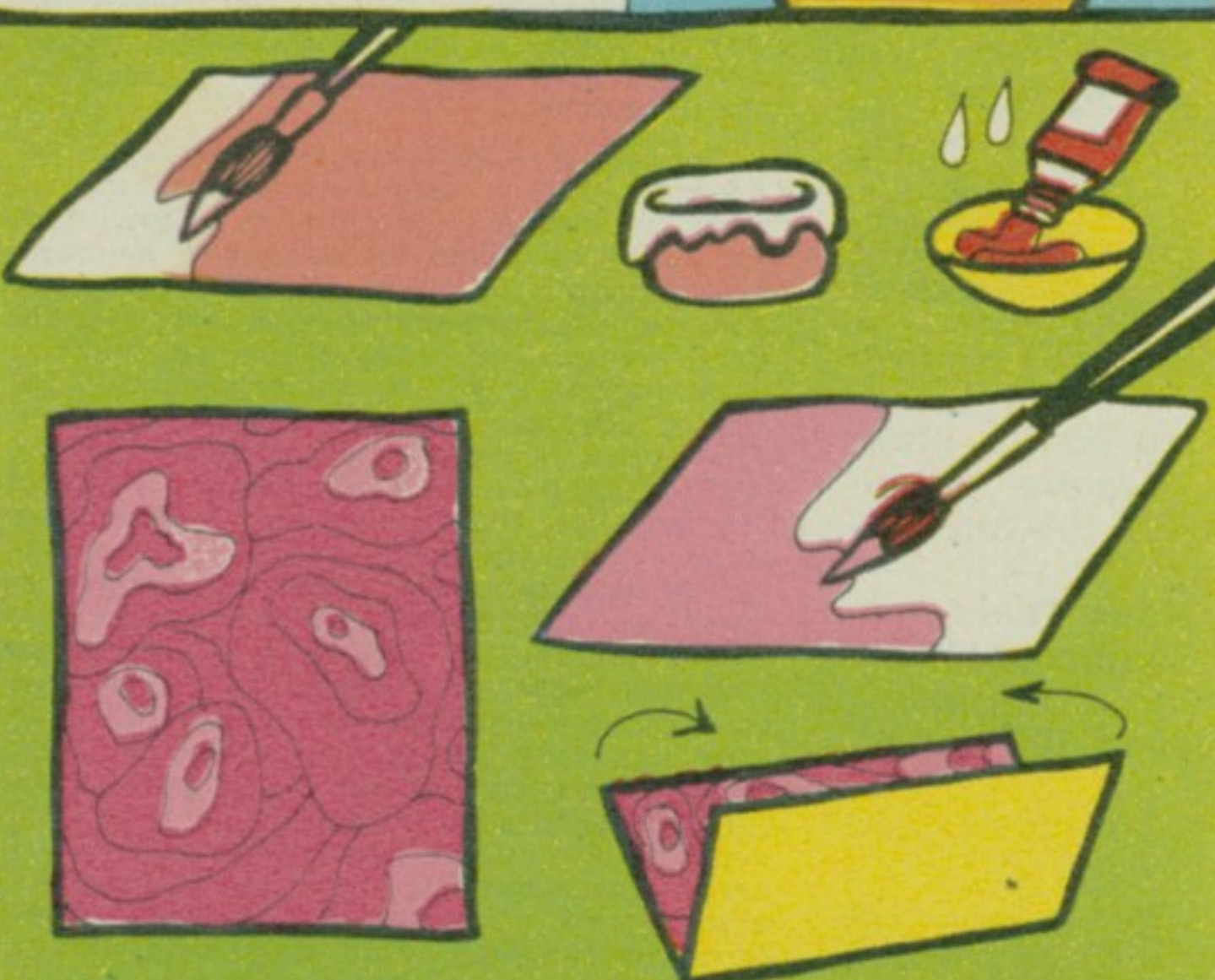
1

Да би уже за веш било стално натegnuto треба на један крај везати ланац, па једну алку ланца за-такнути за куку. Ако се конопац од тежине веша опустити, померите за једну алку на ланцу.
Идеја: АЛЕН ФИЛИПИ, 59000 Шибеник, И. Л. Рибара 22

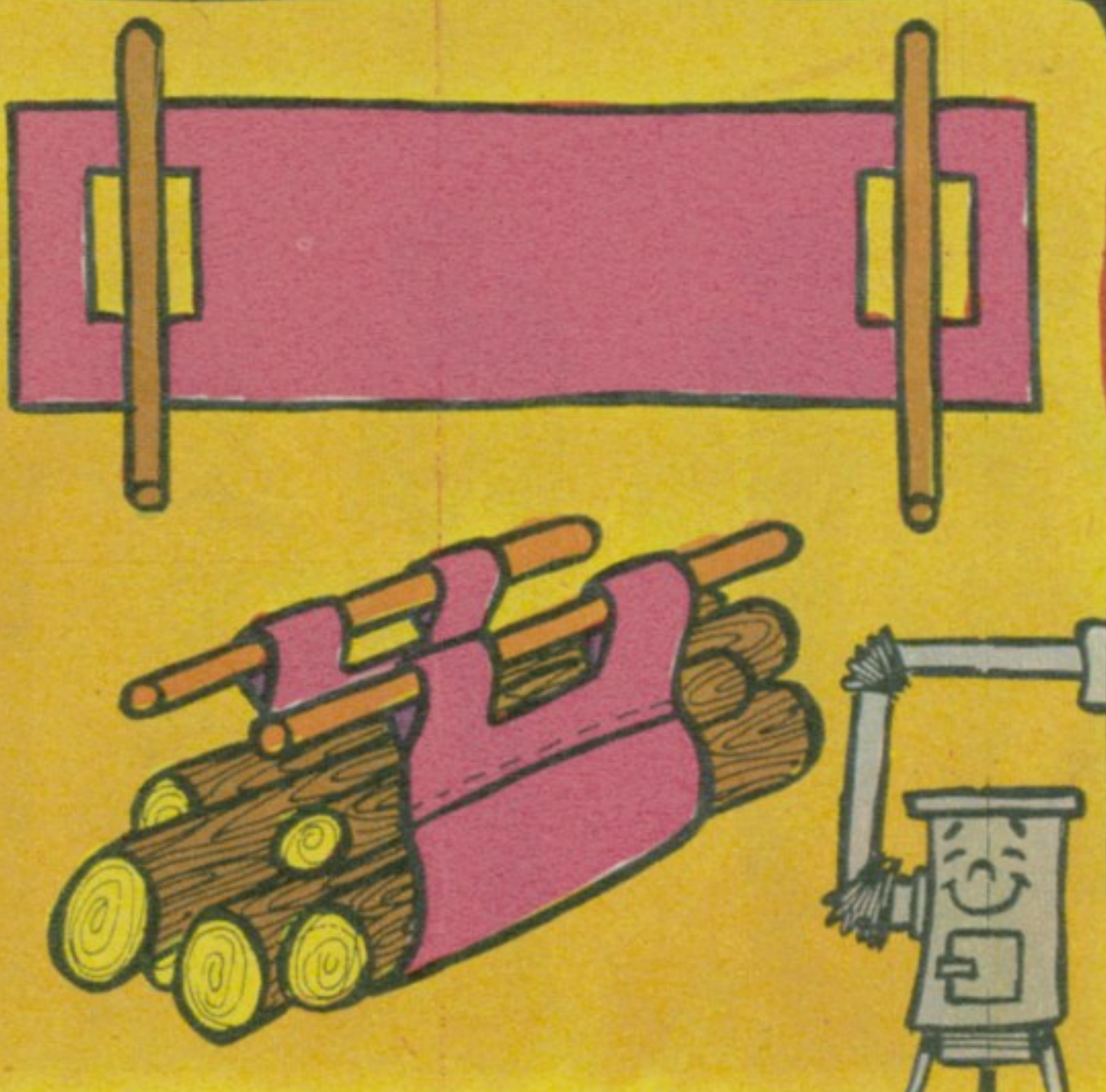
2

Лист папира из блока бр. 6 премажите искуваним штирком. Затим га премажите тем пером у коју сте ставили неколико капи воде, па док је још боја мокра пресавијте папир напола и прилепите обојене листове један уз други. Боја ће се размрљати тако да ће дати несиметричне веома занимљиве шаре. Кад се боја осуши, неће се отирати са хартије, а хартију можете користити за увијање поклона и свесака.
Идеја: МАРИЈА ТОТ, 23000 Зрењанин, Боре Микина 8

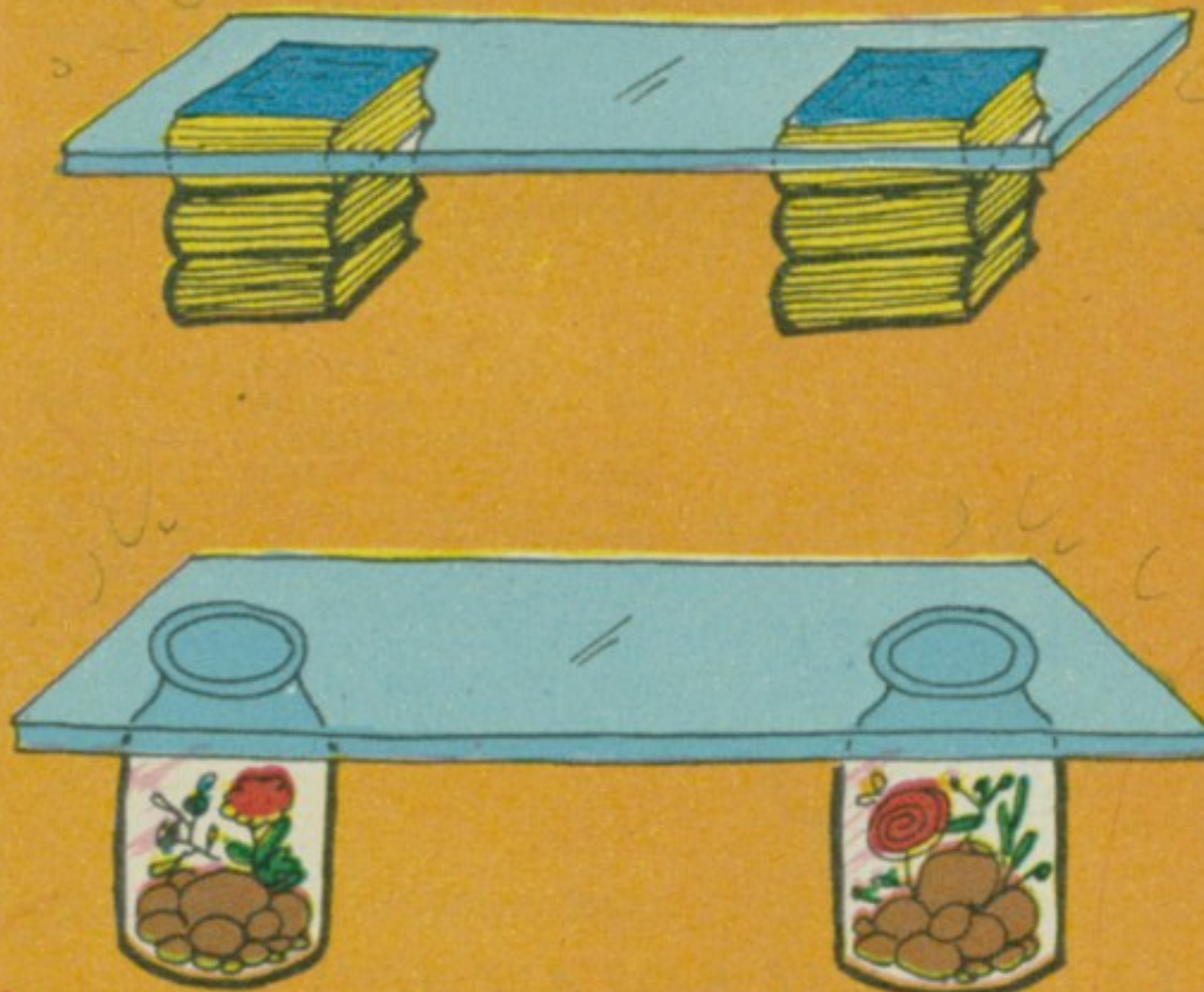
3

На горњем делу слике дат је крој торбе (неко јако платно) и две дрвене дршке (рецимо од метле). Преко дршки пресавијте крајеве и пришите тако да добијете торбу кар на доњој слици. Ова торба ће вам послужити за ношење дрва, ако ложите на дрва.
Идеја: СНЕЖАНА ЈАКИМОВСКА, 91000 Скопље, Јурија Гагарина 85/Б

4

Узмите четири иста запушача од пасте за зубе и залепите их као ножице на картонску кутију која стоји на вашем столу.
Идеја: САША СИМЕНДИЋ, 74230 Босански Шамац, Вјенац ЈНА 33

5

Сточинь можемо направити ако на две гомиле књиге или две тегле напуњене камењем и водом (или сувим цвећем), поставимо дебело стакло.
Идеја: МАРИНА МИЛОЈЕВИЋ, 11030, Београд, Пере Тодоровића 12

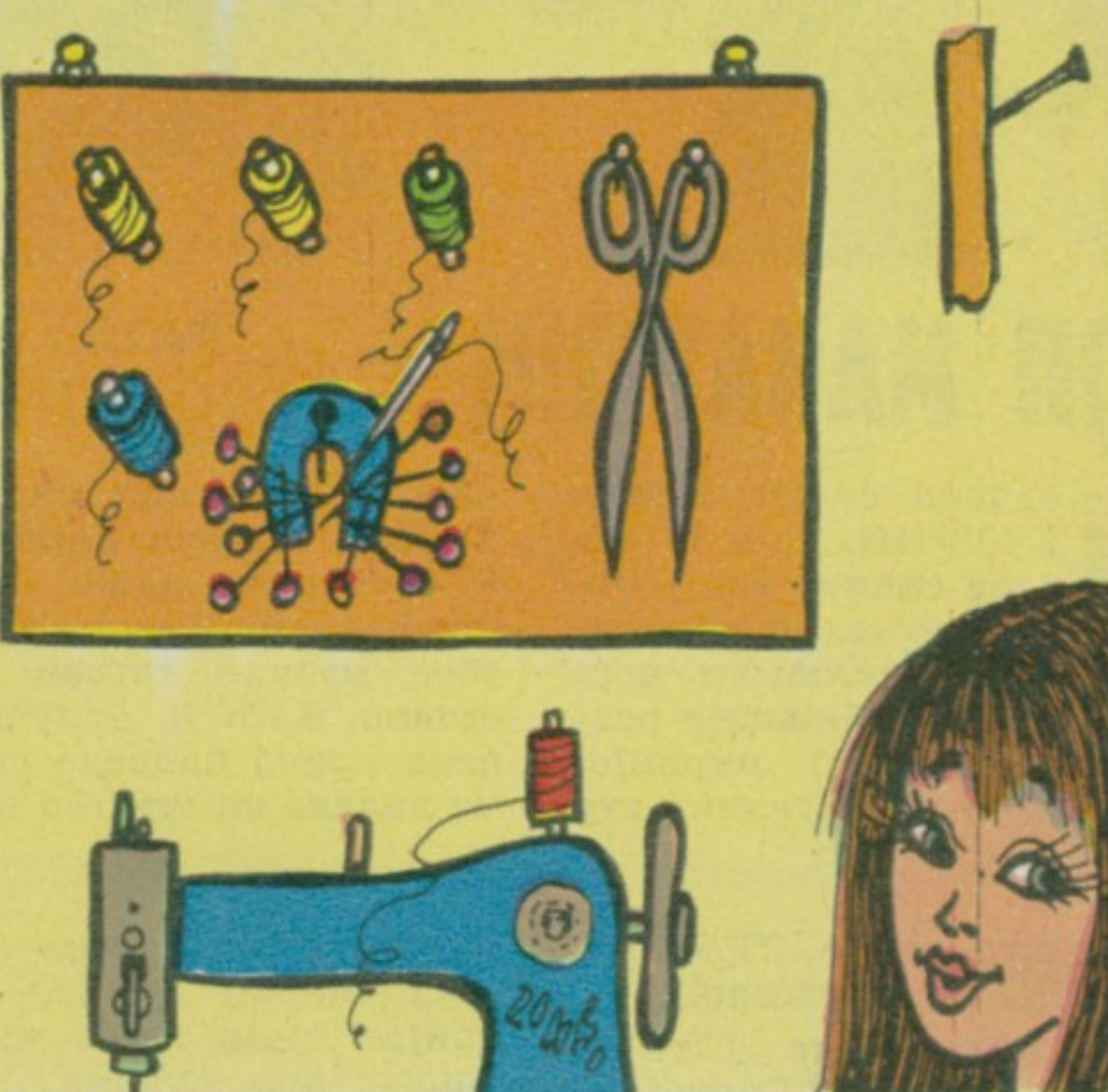
6

Малу бочицу „вегете“ напуните водом и ставите у њу три пуне мале кашичице „таша“. Једну савитљиву жицу обликујте тако да направите омчу. Омчицу умочите у растворе-ни „таш“ и дуните, па ће полетети мноштво балона.
Идеја: СЛАВКО ПОПАДИЋ, 74317 Босанско Петрово Село, ОШ „Веселин Маслеша“

7

Даску лакирајте или пресвучите платном, затим закупајте више дугачких ексера на који ћете ставити калемове. Два ексера нека вам послуже да обесите маказе, а трећи је за магнет на који се лепе игле и шпенадле. Даску закупајте изнад машине за шивење.
Идеја: МИРНА БАЦКОВИЋ, 11070 Нови Београд, Јурија Гагарина 111/124 — Блок 70

ЛЕПЕ ЖЕЉЕ, 2000 ПУТА

На дан свог двадесет и првог рођендана лепа Силвија Робертс из Бирмингема, у Енглеској доживела је прави шок. Ју тро јој је почело тако што је задихани и запрепашћени поштар овога пута уместо да писма убаца у сандуче, пошту донео до самих врата. Читаву врећу поште. Гомила честитки сручила се на под дневне собе.

Девојка је онда кренула на посао. После њеног доласка у канцеларију, почели су да улећу поштари. Је дан за другим, све док на Силвијином радном столу више није било ниједног сантиметра непокривеног рођенданским телеграмима. Силвија се можда радовала, али се шеф наљутио. Девојка је тог дана од силног читања озбиљно запустила своје радне обавезе.

Онда је Силвија отишла на ручак. Да предахне. У кафеу у који је свакодневно свраћала опет су је че-

кале честитке. Ту је слављеница коначно престала да се изненађује.

Те вечери њен младић Дејвид Хадсон објаснио јој је поплаву лепих жеља која се тога дана сручила на њу. Све честитке и телеграме послао је — он. Да јој рођендан учини незаборавним. Ако њега једном и заборави, Силвија, као што се врло заљубљени младић надао, вероватно неће за-

боравити тај дан. Сигурно је још нешто — неће ни он. Јер, његове лепе жеље стајале су га око милион старих динара.

Да то што је Дејвид приредио Силвији није ни тако оригинално ни тако скупо, говори прича о једном америчком произвођачу картица и честитки за разне прилике. Тај Џон Керол не заборавља ниједан рођендан своје жене.

Он јој сваке године на тај дан пошаље тачно две хиљаде рођенданских карти.

У свакој по једна лепа жеља. Две хиљаде таквих жеља пута број рођендана откако је брачни пар Керол заједно. Дали се у повисокој бројци која се на овај начин добија Џон Керол понавља,

зна он. И његова жена, уколико заиста и чита све честитке којима је муж, ревносно, из године у годину, засипа.

Мартин Шнајдер је власник највећег дела акција у једној великој робној кући у Тексасу. На дан свог рођендана, његова жена је добила шездесет и три пакета. Из сваког одељења робне куће по један. Све је, наравно, организовао муж. Ту је Мартин Шнајдер стао. Ваљда је, за разлику од свог земљака Џона, схватио да се изненађење приређује само једном на исти начин.

Нико од наведених, вероватно, није схватио нешто друго. Да ствар никада није и неће бити у — пуком броју.

М. И.

МИНИ ФОРМУЛЕ МАКСИ УСПЕХ!

30 ДИН.

Комплет 50 ДИН.

30 ДИН.

Драги читаоци

На нашој слици видите популарне књижице МИНИ ФОРМУЛЕ у природној величини.

- МИНИ ФОРМУЛЕ садрже све формуле из математике, физике и хемије,
- МИНИ ФОРМУЛЕ су универзални приручници за основце, средњошколце и студенте.
- МИНИ ФОРМУЛЕ можете наручити дописницом или писмом. Послаћемо одмах. Платићете када примите. Наша адреса је:

БИРО ЗА ПУБЛИЦИСТИКУ
ЦЕНТАР СКЕНДЕРИЈА
71001 САРАЈЕВО — поштански фах 64
(за мини формуле)

Средњовековном архитектуром доминирао је замак. У узбурканом једанаестом веку широм Европе никло је на хиљаде ових грађевина.

Иако су сви грађени у исте сврхе — пре свега зато да својим власницима пруже заштиту — међусобно су се често разликовали. Та разноврсност долазила је због тога што су подизани тако да се уклопе у средину у којој су грађени. Неки од њих користили су преимућство стеновитог узвишења, неки су, спет, грађени тако да искористе одбрамбену моћ реке на чијој су се обали налазили. Било је и таквих којима природа није пружала заштиту. Разноликост је, наравно, потицала и од различитих замисли њихових градитеља.

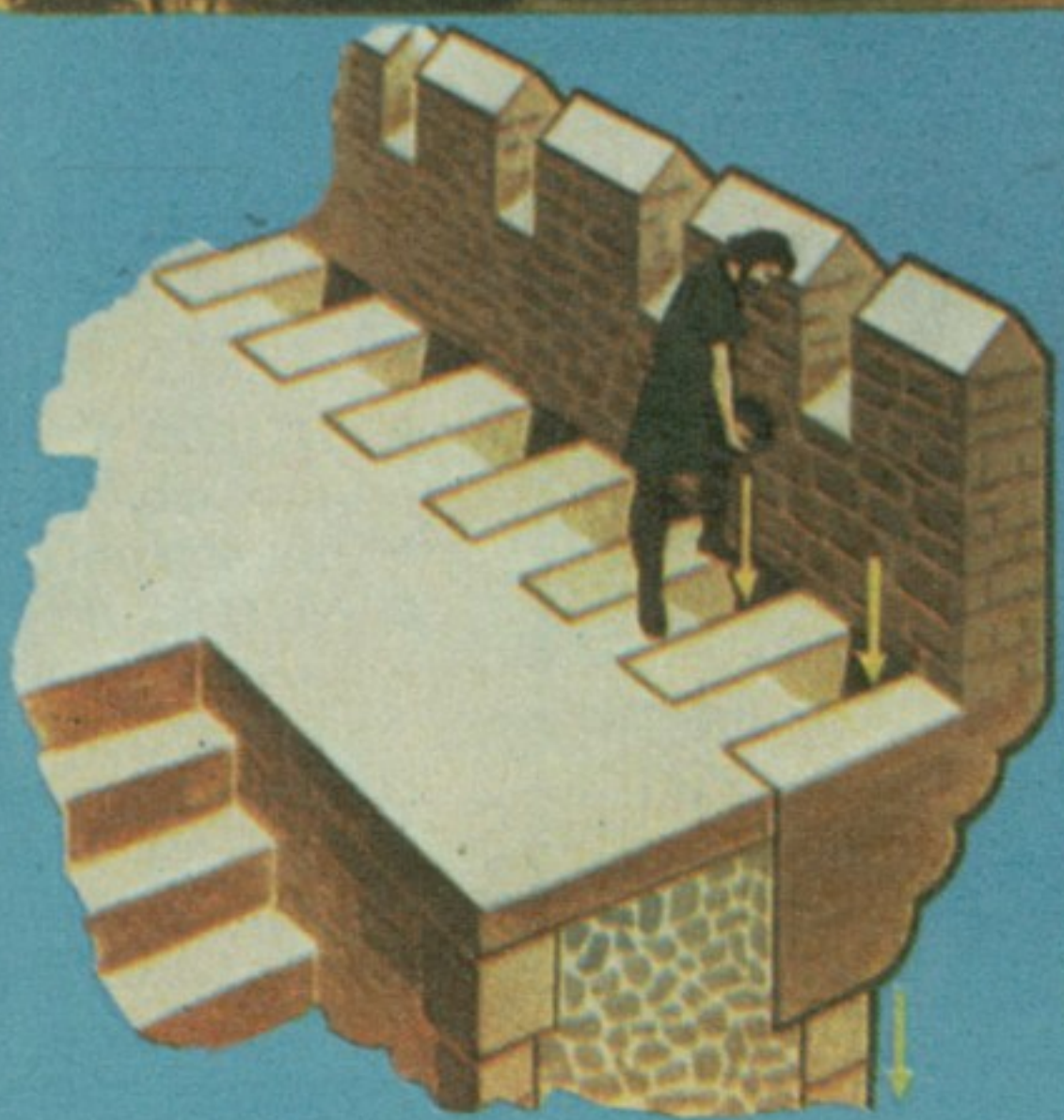
Овај, приказан на нашој слици, није илустрација неког одређеног замка, већ комбинација карактеристичних особина замкова какви су у то доба постојали у Европи.

Замак се налази на реци — згодној природној преприци. Нежељене посетиоце чекао је и мост у облику латиничног слова L који се са зидина и кула могао лако засути ватром. Уколико би непријатељ и успео да савлада ове препреке, чекала га је чврста капија замка иза које је лежало „спољње“ двориште замка окружено дебелим зидинама са пушкарницама.

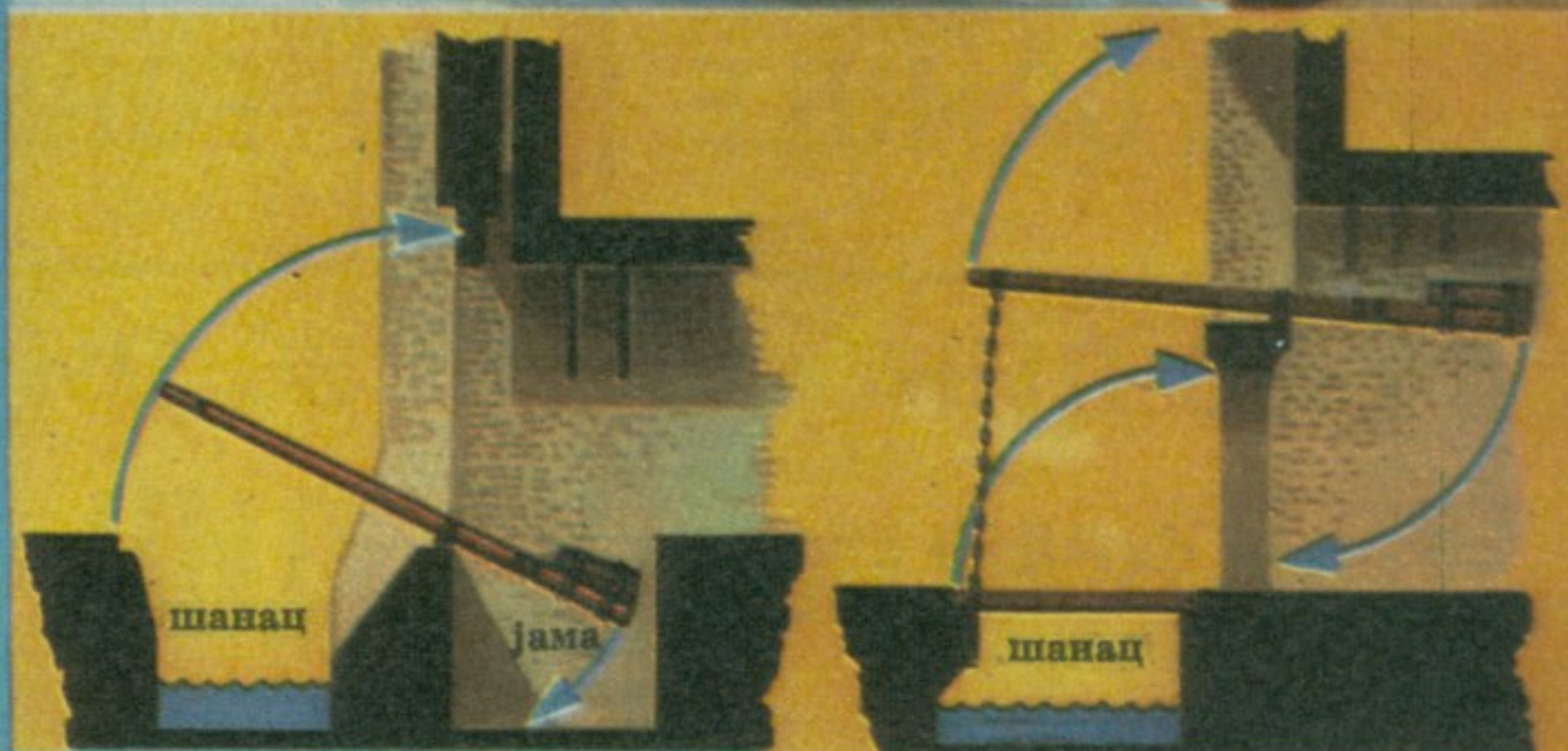
Унутрашње двориште штитила је једна капија са покретним мостом. И ту се, као додатна заштита, налазио шанац испуњен водом. Унутрашње двориште налазило се на узвишењу са степеницама које су водиле ка одајама господара замка. Врло често тај део здања наслањао се на кулу — последње уточиште и одбрамбену тачку уколико ни зидине ни дворишта замка не би успели да зауставе непријатеља. Властелинска зграда имала је, по правилу, и малу капелу.

Често је у близини новосаграђеног замка ницало и село, каткад и градић. У време неке опасности, замак је пружао уточиште и њиховим становницима.

Са проналаском барута, изменило се нешто и у архитектури замкова. Тада почињу да их граде тако да њихове зидине и куле допуштају употребу топова. Био је то почетак краја. Јер када су једном топови усавршени, одбрамбена моћ замкова знатно је ослабљена, а с њом је почео да губи и главни разлог за њихово подизање, њихова главна функција — заштита од непријатеља.

Зидине замка често су имале балконе са отворима кроз које се на непријатеља бацало камење, врело уље или смола.

Два начина за подизање покретног моста: (А) За један крај моста причвршћен је терет који га вуче надоле, у посебну јаму (В) Подизање моста врши се уз помоћ греде која се налази изнад њега. Мост и греда повезани су ланцем.

ЗАМАК

Легенда: 1. Кружна кула са пушкарницама 2. Кула на зидинама замка 3. Кула, отприлике 12. век 4. Господарска зграда са напелом 5. Унутрашње двориште 6. Степенице до господарских одаја 7. Велика одбрамбена кула 8. Кула четвороугаоног облика са истуреним дрвеним ходницима, 9. Четвртаста кула са галеријама 10. Округла кула 11. Заштитна кула са терасом изнад капије 12. Странарска стаза дуж зидина и покретни мост 13. Четвороугаона кула са покретним мостом 14. Осматрачница, уједно и приступ унутрашњем дворишту 15. Кула у облику слова D, у њу је смештена војска 16. Спољашње двориште 17. Попречни пресек куле на чијем дну се налази тамница 18. Прекривени ходник зидине са отворима за оружје 19. Главна улазна капија замка, с обе стране заштићена кулама, и покретни мост 20. Заштитна кула спољашњег шанца са покретним мостовима на обе стране

Немој се превише надати, Мекси — рече командант васионске летелице 011 РЛ-757" Џон Хекок, усмеравајући брод према планети која се налазила испод њих. — Ту нећеш видети богзна шта. Нећеш затећи чак ни рушевине, јер је прошло седамнаест милиона наших година, а то значи да је Земља за то време обишла 34 милиона пута око свог Сунца.

Ојорука

Мекси Лондог, младић коме се капетан обратио, промешкољи се на свом седишту.

— Џоне, за мене је ово велики тренутак — рече узбуђено и погледа капетана. — Мој отац је умро не дочекавши да види Земљу, иако је две стотине четрдесет година чекао на одобрење од Савета мудрих. На самоти ми је рекао: „Мекси, сине, ти мораш отићи на Земљу. Обећај ми то“. Обећао сам му. Одмах сам затражио продужење очеве молбе за одлазак на Земљу. Чекао сам још седамдесет година и ево ме... ту сам... — он се загрцну од узбуђења.

Вилмајз Корен, навигатор и стручњак за компјутере, осмехну се са разумевањем.

— А знаш ли, Мекси, колико би ти био стар на Земљи? — рече желећи да промени тему разговора. — Са својих двадесет осам година, ти би већ увелико био старац. — Он се насмеја. — Према старим записима, људи су на земљи живели, у просеку наравно, око седамдесет година. Смешно, зар не, у односу на наш просек од три стотине двадесет година?

Вилмајз се насмеја, а с њим и командант. Њиховом смеху придружише се и остала двојица чланова посаде — Гери Мондејл и Рандолф Пакуба. Само је Мекси Лондог остао озбиљан.

— Уопште не сматрам да је то смешно — изјави он, намрштивши се. — Пре свега, старосна граница зависи од еколошких и климатских услова у којима људи живе. То је одавно доказано. Затим, наука такође утиче...

— Добро, добро! — прекиде га Џон Хекок пажљиво посматрајући екран испред себе. — Укључите електронска заштитна поља јер се спуштамо.

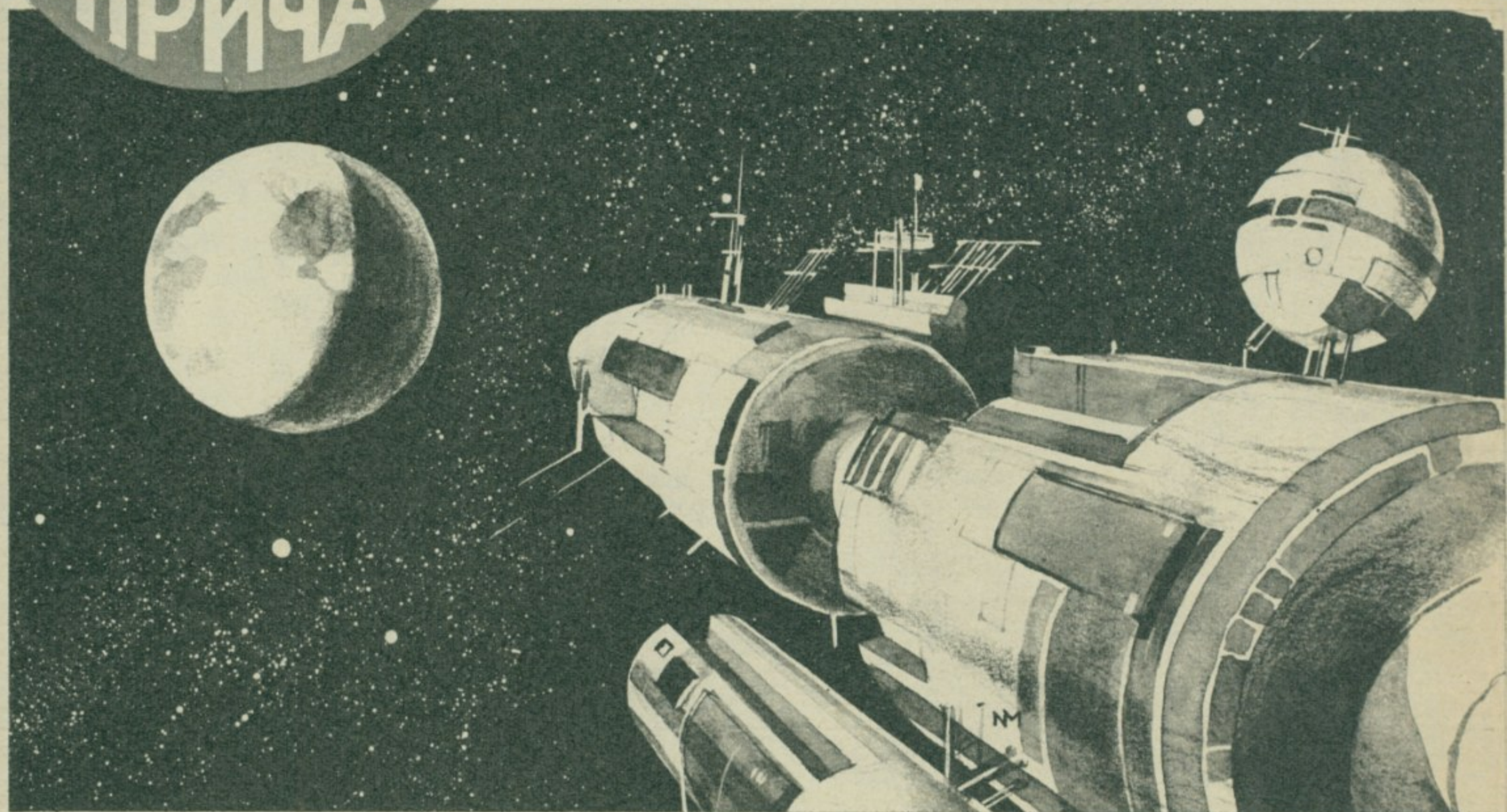
Ја осмјајем!

Брод се меко спустио на зелену површину неког пропланка. Сва петорица чланова посаде изишли су из брода у скафандрима и по-

БЕКСТВО

ФАНТАСТИЧНА ЗОРАН МАОДУШ ПРИЧА

СТАЈАЛИ СУ У ПЛАВИЧАСТОЈ ИЗМАГЛИЦИ РАНОГ ЈУТРА И ПРВИ ПУТ ПОСМАТРАЛИ РАЂАЊЕ СУНЦА

чели да разгледају предео који се пружао пред њима. Са леве и десне стране налазила се густа шума, а испред и иза посетилаца виделе су се планине у плавичастој измаглици раног јутра. Испред њих, између два брда, управо се помањало Сунце.

— Ово је дивно... — успео је Лондог да промуца. — Ово је... ово је неописиво.

— Заиста је дивно — сложи се Хекок. — Овако нешто никада нисам видео ни доживео.

— Разуме се — огласи се практични Мондејл и показа на апарат који је држао у руци. — Овде је проценат кисеоника око 21%, док

на свим нашим планетама не прелази 11 процената. Отуд ово плаветнило неба и...

— Доста, Гери! — прекиде га иначе ћутљиви Пакуба. — Пусти нас да уживамо у овој лепоти. Ја сам био на свих деветнаест планета нашег система, али овакву лепоту нигде нисам видео.

Лондог се окрете према Хекоку.

— Џоне, — рече узбуђено — ја се не враћам на Таверн.

Хекок се трже и запрепашћено га погледа.

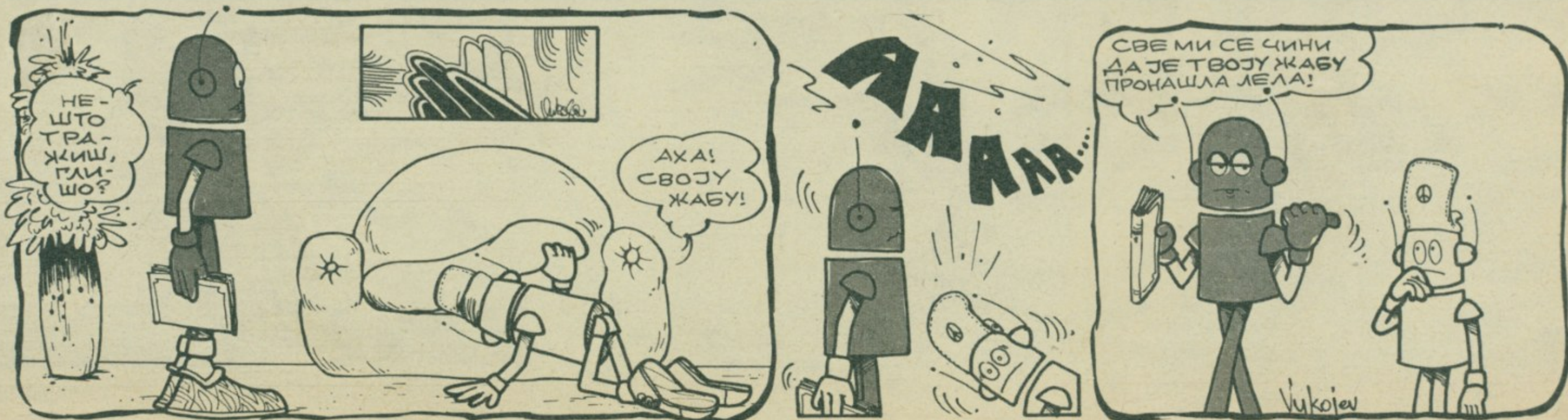
— Мекси, јеси ли полудео?! — повика. — Како би опстао овде?! И како да се ми вратимо без тебе?! Лондог га погледа са смешком.

— А због чега бисте се **ВИ** враћали? — упита мирно. — Зар овде није хиљаду пута лепше него на Таверну, Кармезу или било којој другој од наших планета? Шта вас везује за те планете осим успомена? Не упропашћујте своје животе!! Останимо сви овде!

Гласање

Хекок је збуњено зурio у Лондога. Остали се такође збуњено погледаше. Гери Мендејл дубоко удахну ваздух и отвори уста, али не рече ништа. Једино је Вилмајз

ШРАФКО

Корен климао главом са одобравањем. Он куцну Хекока по рамену и капетан се окрете према њему.

— Мекси је у праву — рече Корен полако, наглашавајући сваку реч. — Ниједног од нас ништа не везује за планете са којих смо дошли. То је, уосталом, и био најважнији услов који смо морали да испуњавамо да бисмо кренули на овај пут. Размисли, Џоне. Ово је прилика каква се не пружа два пута. Ово је први пут да ми сами одлучујемо о својим судбинама. Схваташ ли у какав смо рај дошли? Нема таблета, нема компјутера који ти програмирају сваки корак, нема никаквих ограничења. Свежа храна, свежа вода, чист ваздух и слобода велика колико и ова планета! Ја тврдим да можемо овде опстати. Ми живимо у просеку око три стотине двадесет година, а на Земљи бисмо живели двоструко дуже. То ће нам дати довољно времена да се прилагодимо и да себи обезбедимо пристојну егзистенцију.

Хекок га је ђутке посматрао. Најзад рече неодлучно:

— То неће ићи тако лако. Кад схвате да нећемо доћи, Савет мудрих ће послати за нама казнену експедицију и тада...

— Они то неће учинити — прекиде га Лондог. — Они ће схватити да смо ми остали јер смо се одушевили планетом и неће ризиковати да и други дођу овде и не врате се. Радије ће нас прогласити за мртве, а Земљу и цео овај Сунчев систем за зону забрањену за истраживање.

Хекок климну главом.

— У реду — одлучи се он. — Гласаћемо. Ко је за то да останемо нека дигне руку. — Он диже руку.

Четири руке се подиглоше у исти мах. Хекок климну главом и осмехну се.

— Добро! Значи, остајемо — рече. — Ово је, дакле, историјски тренутак, а тиме је и ово место постало историјско. — Он погледа остале. — Желео бих да га некако обележимо.

— Изградићемо нешто овде — рече ђутљиви Пакуба.

Космодром

— У реду, али шта да изградимо? — упита Мендејл.

Сви се згледаше. Вилмајз Корен се накашља.

— Нека то буде симболично — рече. — Пошто смо дошли из космоса, могли бисмо да изградимо космодром. — Он показа руком на околне планине. — Материјала има довољно. Помоћу атомизатора можемо неко брдо исећи у блокове, а њих можемо пренети овамо помоћу зракова за антигравитацију које имамо у броду.

Сви се сложише са Кореновом идејом.

— Одлична идеја! — рече Хекок одушевљено. — Крећемо одмах на

посао! Скафандре можемо скинути, али маске ћемо морати да задржимо извесно време, док се не навикнемо на овакву велику количину кисеоника.

— Могли бисмо прво да изградимо неко насеље у којем ћемо живети — рече практични Мондејл. — Космодром можемо оставити за касније. Имамо довољно времена.

— Мондејл је у праву — рече Корен. — Свима нам је већ досадило спавање у бродским креветима.

— Добро — сложи се Хекок. — Направимо прво нешто за становање.

— Кад то завршимо, можемо да кренемо у обилазак Земље — рече Мекси Лондог одушевљено. — Сигуран сам да на овој планети постоје неки, макар и примитивни, облици живота. Волео бих да са њима успоставимо контакт.

— Можда би тај твој контакт могао да послужи за продужење врсте! — насмеја се Мондејл, а за њима и остали.

Лондог се такође насмеја.

— Зашто да не? — рече. — Треба мислити и на будућност.

Хекок подиже обе руке.

— Договорено! — рече. — А сада на пресвлачење, па на посао!

Он крете према летилици, а остали пођоше за њим, разговарајући и смејући се.

— Замисли, молим те — рече Алфред Џонс свом пријатељу Перезу док су чекали на метро. — Пише у новинама да су у Јужној Америци пронашли космодром негде у некој прашуми. Наводно, направљен је пре неколико хиљада година.

Перез се насмеја.

— Глупости! — рече и одмахну руком. — Ко је то могао у то доба да направи? И због чега би правили баш космодром кад није било ни авиона, а камоли ракета?

Џонс се такође насмеја и додаде:

— Слушај шта пише: „Поред космодрома пронађене су и рушевине за које научници претпостављају да су биле зграде за становање. Све рушевине су, као и космодром, од гранитних блокова. Такав гранит може да се нађе само на једној планини која се налази око сто километара од места на којем се налази космодром. Претпоставља се да је космодром изградила нека високоцивилизована раса пре више од десет хиљада година. Верује се да им је Земља служила као успутна станица на путу за друге планетарне системе. Такође се верује...”

Перез се грохотом насмеја.

— Какве глупости пишу! — узвикну, смејући се. — Па то ни данас не би могли да изведу најмодернијим машинама. А ми се рачунамо у развијену цивилизацију. — Он се поново насмеја. — Дакле, ти новинари су у стању свашта да измисле само да би повећали тираж листова.

Џонс се такође насмеја.

— Слушај шта још пишу... — поче он, али га Перез прекиде.

— Престани да ми читаш те глупости — рече. — Боље окрени спортску страну да видимо резултате утакмица.

Џонс слеже раменима и нађе спортску рубрику.

— Добро кажеш! — сложи се он. — Боље да гледам од чега живим. Можда сам нешто и добио ове недеље.

укрштене речи

СМУЧАРСКЕ СКАКАОНИЦЕ У СВЕТУ

1. Велика смучарска скакаоница у Баварској, СР Немачка, 2. Наша највећа смучарска скакаоница, налази се у Словенији, 3. Смучарска скакаоница у Аустрији.

АУТОР: ВЕ-МАК	ХОБОТ- НИЦА	НАШ ПИСАЦ, МАТЕЈ	ПОЗНАТА ПЕСМА АЛЕКСЕ ШАНТИЋА	ФЛАМАН- СКИ СЛИ- КАР ПАУЛ ПЕТЕР	УЧИТИ НА УНИВЕР- ЗИТЕТУ	СТАНОВ- НИК ДАНСКЕ	ГРАД У КАНАДИ	УЛОГА	ЗНАК ЗА ФРАНЦИ- ЈУМ
1									
ДЕО ГЕНЕ- РАТО- РА									
СУД, СУДИЦА (ЛАТ.)									ПРИТОКА ЈАДРАН- СКОГ МОРА
ЗНАК КИСЕО- НИКА		СКОРАШ- ЊИ							
		ЗАМРШЕНИ ХОДИЦИ							
2									ОСТРВЕ КРАЈ НОВЕ ГВИНЕЈЕ
ОТЕНИО АБЕЛ			"СВОЈЕ- РУЧНО"			РОВАТИ	100 m ²		
			МУШКО ИМЕ				ГЛАВНИ ГРАД ГРИСЕ		
ЈЕДНО- ЦИФРЕН БРОЈ				ВРСТА ПАПАГА- ЈА (МН.)					
				ПОЛАЗИШТЕ					
НАВРА- ТИТИ, СВРНУТИ	ЗАВОД								
	КОМЕДИ- ЈА Б. МУШКА								
								3	
ПЛАНИНА У БУГАР- СКОЈ					НАРОД ПЕРУА				
					ГРЧ. БОГ ВЕТРОВА				
ПРЕД- СОБНОЕ (ФР.)						ЗНАК ЗА ЗЛАТО			ЧИБО АНДРИЋ
						ЗНАК РА- ДИЈУМА			
НЕПО- КРЕТНИ ДЕО ЕЛ. МО- ТОРА							ГЛАВНИ ГРАД РЕМЛИК		
ВРСТА ЧЕТИНА- РА, ТИСО- ВИНА				ГАЛАМА, ВИКА					

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: БРУСИЛИЦА, рест, уврх, Антониони, здепаст, л, Лиза, ит, тесари, ЈУС, Татарка, т, маљница, РУР, к, ц, Дау, Лаос, Борг, и, такев, ГЛОДАЛИЦА, алкар, хар.

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА“, Македонска 29, 11000 Београд. Директор НИП „ПОЛИТИКА“ Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“ Живорад Стојановић. Помоћник главног и одговорног уредника Александар Б. Костић. Уредници: Кринка Виторовић, телефон 324-191/525, Нуррихана Ђозић, телефон 324-483. Ликовно-графички уредници Владимир Горбунов и Соња Јашовић, телефон 326-620. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ

3 месеца	88,00 динара
6 месеци	176,00 динара
1 година	352,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО

3 месеца	176,00 динара
6 месеци	352,00 динара
1 година	704,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НИП „Политика“ ООУР „Продаја“ — претплата на лист „Политикин забавник“

ПРЕТПЛАТА У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

САД	\$	38.—
СР НЕМАЧКА	DM	76.—
ШВЕДСКА	Skf	167.—
ФРАНЦУСКА	Ffr	164.—
ШВАЈЦАРСКА	Sfr	64.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун „НИП“ „Политика“ код ИНВЕСТ БАНКЕ — Београд на рачун 60811-620-63-257300-00054, са обавезном назнаком претплата на „Политикин забавник“

ЈЕДНА АЛИ ВРЕДНА

Знање је тен онда зна
ње над је стечено на-
пором властите мисли
а не памћењем.

(Толстој)

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК ФЕЛА

ПЕЗ + ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК сваког месеца
наградиће 1000 верних читалаца Забавника
и чланова ПЕЗ клуба.

У јануару месецу награда
СПЕЦИЈАЛНИ РАСПОРЕД САТИ.

Бројеве чланских карата награђених објавићемо
2. фебруара у Забавнику.

HP Kolinska
Ljubljana

ПОЛИТИКИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Граин Забавнице,

КРОС »ПОЛИТИКЕ«

Имам 12 година и у слободном времену се бавим грчањем. Желео бих да се такмичим на Кросу „Политике“. Због тога те молим да ми одговориш колико је дугачка стаза за мој узраст и које је време победника било прошле године.

Радуновић Милан,
ученик V разреда,
ОШ „Нада Поповић“,
Крушевац

У спортској редакцији „Политике“ сазнали смо да ће се ове године крос одржати 28. октобра. Сви услови за пријављивање и уче-

ствовање биће објављени на почетку нове школске године, у септембру. Иначе, пионири твог узраста моћи ће да се такмиче на стази од 800 метара, а пионирке на стази од 600 метара. Прошле године победник пионира на 800 метара био је Тубак из ОШ „Н. Пливањевић“ из Украине са временом 2:29,5.

ШКРИПИМ ЗУБИМА

Зашто ноћу када спавам шкрипим зубима? Адмир Дружић,
Приједор

Сан доводи до опуштања и лабављења мишића, али ако се човек преко дана премори, често то опуштање не иде брзо, па долази до наглих грчења ногу, руку, чи-

тавог тела... Управо се то теби догађа, јер се мишићи вилице грче мимо воље, зуби чврсто налажу један на други, при чему настаје шкргутање. Ово се обично дешава када човек сања. Не треба да се бринеш, то ће временом проћи.

ПЛОД МАШТЕ

Недавно сам прочитао Жил Вернов роман „Путовање у средиште Земље“, па ме интересује да ли је заиста некада постојао подземни ходник између вулкана Јакума на Исланду и Етне, на Сицилији? И које је још романе написао овај писац?

Сејдо Мемич,
Петлово брдо,
Београд

Тај „подземни ходник“ између ова два вулкана само је плод маште популарног француског књижевника који је у својих 57 романа вешто конструисао фантастичне ситуације и догађаје. Међутим, многа његова предвиђања су се и остварила, попут пута на Месец или проласка подморнице испод Северног пола. Главна дела су му „Пут око Земље за 80

дана“, „20 000 миља под морем“, „Пут на Месец“, „Царев гласник“, „Пет недеља у балону“. Многи његови романи су и филмовани.

КАЗАНОВА

Хтјела бих знати ко је Казанова и да ли је заиста постојао.

Љерка Обрадовић,
Загреб

Бакомо Казанова (1725 — 1798) је био италијански пустолов. Спасавши једном приликом живот млетачком сенатору Брагадину, докопао се богатства које му је омогућило да пропутује Европу. Међутим, то га није спречило да брзо стекне глас варалице, доушника, отмичара и, што је данас

најпознатије, великог освајача лепшег пола. У Паризу је увео лутрију, бавио се магијом, био бегунац из многих тамница, писац романа и мемоара. Увек у опасности да одговара за своје преступе,

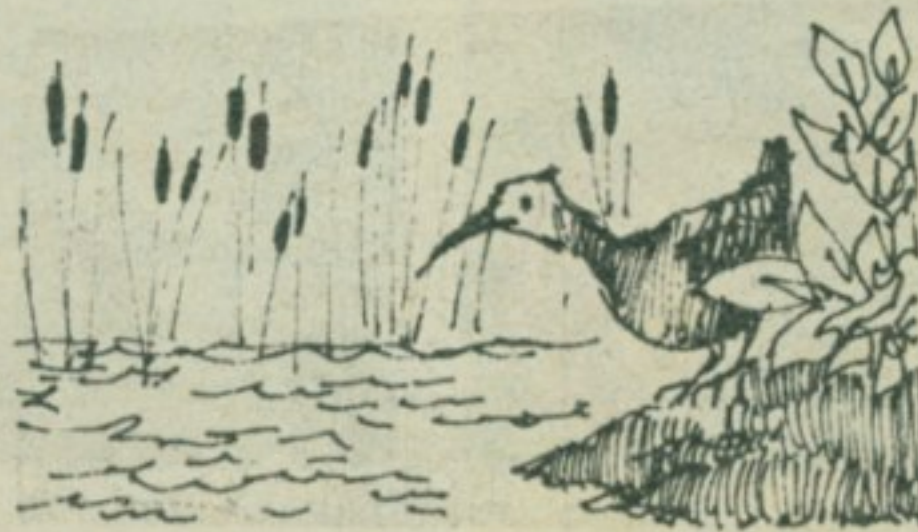

а довољно препређен да их избегне, Бакомо Казанова је од свог живота начинио опсенарство и вештину, о чему речито говори 12 свезака његових Мемоара (1774).

ПОРЕД ВОДЕ ВОДОМАР

Реци ми, молим те, шта су водомари. Златка Тимич,
Краљево

Водомар или ковач (Alcedo ispida) је мања птица лепог, разнобојног перја, дугачког и шиљатог кљуна. Борави поред воде и храни се мањим рибама, рачићима или инсектима. Гнезди се у рупа-

ма на обалама река и других вода. У стању је да више од пола дана седи на истом месту упрвци поглед у воду и мирно чекајући плен. Права је птица седелица, а његове мале ноге као да су удешене само за седење, јер хода врло ретко. Па када и направи понеки корак, чини то само зато да би се преместио тамо где ће наћи више хране.

ПЕЧАТ КОД ПЕЧАТОРЕСЦА

Која се фабрика бави производњом печата? Бавим се фотографијом и желео бих да имам свој печат као и сви фотографи.

Мирко Ђуришић,
Пере Радовановића 12/35
Бор

Нема фабрика за прављење печата. Израђују их печаторесци гравери и понека штампариија. А печаторезаца и гравера има по свим већим местима. О условима под којим би могао да добијеш печат најбоље је да се распиташ код мајстора — печаторезаца и гравера.

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Бланка Хилд, 55000 Славонски Брод, Лењиново насеље 4/г — жели да се дописује са вршњацима од 11 до 15 година. Сакупља значке, салвете и стари новац.

Хелена (10) и Иван (13) Муржањ, 58215 Каштел Лукшић, Ане Андронак 3 — сакупљају значке, постере, маркиче и фотографије фудбалера.

Јасим Мујкић, 74310 Грачаница, Стјепан Поље — жели да се дописује са другарицама и друговима из цијеле земље

Силва Вучићевић, 19250 Мајданпек, ОШ „12. септембар“ — 12 година, воли забавну музику и спорт.

Кире Пипићан, 97500 Прилеп, Драгана Димоског 1 — волим спорт, навијач сам Партизана, сакупљам постере и значке

Марина Антић, 18000 Ниш, Компенска 72/3 — 13 година, воли забавну музику и спорт

Весна Јовановић, 11070 Нови Београд, Јурија Гагарина 113/13 — 15 година, навијач Партизана, сакупља постере, значке и разгледнице

Омер Халилчевић, 74310 Грачаница, Стјепан Поље — жели познанство са дјевојчицама и дјечацима из Југославије

Јелена Јордановић, 31000 Титово Ужице, Маршала Тита 93 — 13 година, сакупља значке и разгледнице

Јелица Маркоћ, 59204 Широке — 12 година, навијач Хаддука, сакупља слике глумаца и пјевача.

Сања Неронџић, 11070 Нови Београд, Омладинских бригада 38/8 — 14 година, воли све што воле млади.

Драгомир Лишчић, 78430 Прњавор, Данка Митрова 2 — 14 година, навијач Црвене звезде, сакупља значке и постере

Сања Биринџић, 55000 Славонски Брод, Вука Караџића 9 — 14 година, воли све што је својствено младима

Едина Корајкић, 78400 Босанка Градишка, ОШ „Браћа Рибар“ — 13 година, жели познанство са вршњацима из цијеле земље

